

ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
ของวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนและวิธีเผชิญความเครียดแตกต่างกัน

สารนิพนธ์
ของ
นางอริสราพรสุดารัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

362.09 307

๑๓๑ ๘๗

๘/๓

ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
ของวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนและวิธีเผชิญความเครียดแตกต่างกัน

บทคัดย่อ

ของ

นางอริสรา พรสุตารัตน์
✓

๑๔ ก.ย. ๒๕๔๗

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม ๒๕๔๗

h 251190

อริสสรา พรสุตารัตน์. (2547). ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับ
ยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนและวิธีเผชิญความเครียดแตกต่างกัน.
สารนิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ
สุภาผล.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง 3) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติด - กลุ่มสัมพันธ์ กับเอกลักษณ์แห่งตน ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น 4) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติด - กลุ่มสัมพันธ์กับวิธีเผชิญความเครียดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2/2546 ของโรงเรียนมัธยมสันพิทยาคม เขตมัธยม กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน แบบวัดวิธีเผชิญความเครียด ชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด และชุดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การทดสอบค่าที(t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 2 ทาง(2 way ANOVA)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เพศชายที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับเพศชายที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
3. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง

5. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ประกอบการมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ประกอบการมีอาชีพค้าขาย

7. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ประกอบการมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ประกอบการมีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ประกอบการมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ประกอบการมีอาชีพรับราชการ

9. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับเอกลักษณ์แห่งตนที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

10. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับวิธีเผชิญความเครียดที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

THE EFFECTS OF ANTI-DRUG PROGRAMME ON ATTITUDES TOWARDS
DRUG ADDICTION OF ADOLESCENTS AS CLASSIFIED BY
IDENTITIES AND COPING STYLES

AN ABSTRACT
BY
MRS.ARISSRA PORNSUDARAT

Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2004

Arissra Pomsudararat. (2004). *The Effects of Anti-drug Programme on Attitudes towards Drug Addiction of Adolescents as Classified by Identities and Coping Styles*. Master's Project, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University.

Project Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nuanla-or Supapon.

The purposes of this research were 1) to compare the attitudes towards drug addiction of adolescents in anti-drug programme and adolescents in group relation programme 2) to compare the attitudes towards drug addiction of adolescents in different biosocial factors 3) to study an interaction between identities and anti-drug programme to attitudes towards drug addiction and 4) to study an interaction between coping styles and anti-drug programme to attitudes towards drug addiction.

The sample in this research were 66 students from Mathayom sukka 1 of Makasornpitthaya School, Bangkok. They selected through the random sampling technique.

The research instruments were (a) Attitudes towards drug addiction test (b) Identities test (c) Coping styles test (d) Anti-drug programme (e) Group relation programme

The statistical procedures for analyzing the data were t-test and Two-way Analysis of Variance.

The findings were as follows:

1. Adolescents in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction than adolescents in group relation programme at .01 level of significance.
2. Males in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to males in group relation programme.
3. Females in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction than females in group relation programme at .01 level of significance.

4. Higher economic adolescents in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to higher economic adolescents in group relation programme.

5. Lower economic adolescents in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction than lower economic adolescents in group relation programme at .01 level of significance.

6. Merchant parents adolescents in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to merchant parents adolescents in group relation programme.

7. Employee parents adolescents in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction than employee parents adolescents in group relation programme at .01 level of significance.

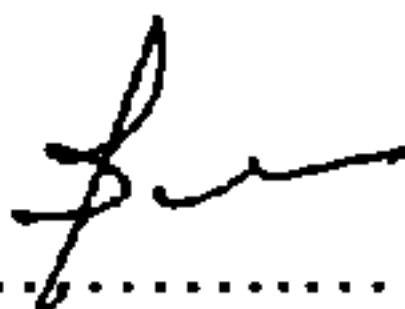
8. Government official parents adolescents in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to government official parents adolescents in group relation programme.

9. There are no interaction between the anti-drug programme and the adolescents' identities on attitudes towards drug addiction.

10. There are no interaction between the anti-drug programme and the adolescents' coping styles on attitudes towards drug addiction.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

๒๐๓๐๐

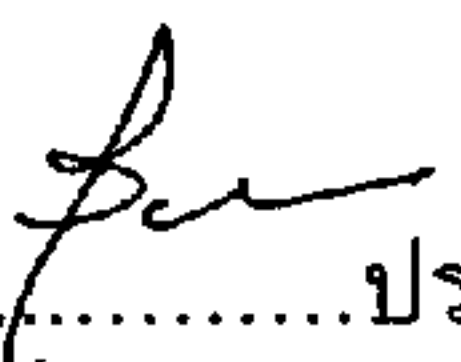
(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาผล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

๒๐๓๐๐

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาผล)

คณะกรรมการสอบ

๒๐๓๐๐

ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาผล)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

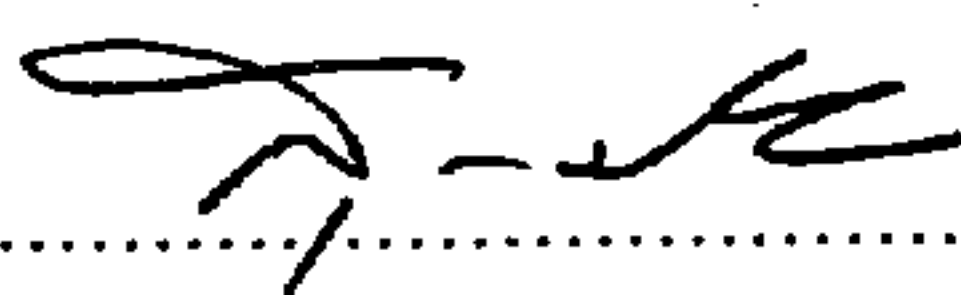
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาผล ประธานควบคุมสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำสารนิพนธ์ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จลงได้อย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และรองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาจิตวิทยาพัฒนาการที่ได้ให้ความรู้ และคำแนะนำต่าง ๆ ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้อำนวยการ และอาจารย์ทองกราว เสนาพันธ์ โรงเรียนมัธยมสันพิทยาคม กรุงเทพฯ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยให้กำลังใจและช่วยในเรื่องทุนการศึกษาตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณสหชัย พรสุตารัตน์ คุณชวลี วสุนันทรรัตน์ คุณอดิพร นฤนาทชีวิน และคุณสุพรรณษา ปิติพงศ์ไพศาล รวมทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยตลอดมา

อนึ่งการวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถสำเร็จลงได้ หากปราศจากการให้ความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างทุกท่าน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณอย่างยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ คุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การศึกษอบรม และช่วยเหลือจนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาตราบเท่าทุกวันนี้

อริสสรา พรสุตารัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	5
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
สมมติฐานการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ยาเสพติด.....	12
ความหมายของยาเสพติด.....	12
ประเภทของยาเสพติดให้โทษ.....	14
อาการและโทษ.....	16
โทษและอันตรายของยาเสพติด.....	24
สาเหตุของการติดยาเสพติด.....	26
การป้องกันยาเสพติดให้โทษ.....	29
ทัศนคติ.....	36
ความหมายของทัศนคติ.....	36
การเกิดทัศนคติ.....	38
กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ.....	41
ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด.....	43
กิจกรรมฝึกหรือโปรแกรมฝึกกับทัศนคติ.....	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกลักษณะแห่งตน.....	46
ความหมายของเอกลักษณะแห่งตน.....	46
แนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณะแห่งตน.....	48
เอกลักษณะแห่งตนกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด.....	55
วิธีเผชิญความเครียด.....	57
ความหมายของวิธีเผชิญความเครียด.....	57
แนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวิธีเผชิญความเครียด.....	58
วิธีเผชิญความเครียดกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด.....	61
ลักษณะทางชีวสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด.....	63
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	66
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	66
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 ผลการวิจัย.....	76
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผล.....	76
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	77
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	78
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	91
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	91
ความสำคัญของการวิจัย.....	91
ขอบเขตของการวิจัย.....	91
สมมติฐานงานวิจัย.....	92
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) การรวบรวมข้อมูล.....	94
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	99
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย.....	99
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	109
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือ.....	122
ภาคผนวก ค ชุดกิจกรรม.....	126
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	168

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง.....	78
2	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนและวิธีเผชิญความเครียด.....	79
3	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด กับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.....	80
4	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชาย กับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์เพศชาย.....	81
5	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิง กับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์เพศหญิง.....	82
6	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง กับกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง.....	83
7	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ กับกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่ม สัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ.....	84
8	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย กับกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย.....	85
9	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง กับกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง.....	86
10	ผลการแตกต่างของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการกับกลุ่ม ที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ.....	87
11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับ สิ่งเสพติด เมื่อพิจารณาตามตัวแปรกิจกรรมที่ได้รับ และเอกลักษณ์ แห่งตน.....	88

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพิจารณาตามตัวแปรกิจกรรมที่ได้รับ และวิธีเผชิญความเครียด.....	89
13 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม.....	123
14 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม.....	124
15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามวิธีเผชิญความเครียด โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม.....	125

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญของประเทศไทย และประเทศต่างๆ ทั่วโลกสำหรับประเทศไทยความรุนแรงของปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับที่ได้รับการกล่าวถึงในการประชุมสัมมนาระหว่างประเทศเสมอๆ ทั้งในฐานะที่เป็นประเทศผู้ผลิตยาเสพติด เป็นตลาดสินค้าและแหล่งที่จะนำยาเสพติดต่อไปยังประเทศอื่นๆ

นับวันปัญหายาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น(www.oncb.go.th/c2-statistic.html) โดยเฉพาะกับกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ จากการประมาณจำนวนนักเรียนนักศึกษาทั้งประเทศที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยสำนักวิจัยเอแบค เค เอส ซี อินเทอร์เน็ตโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปี 2545 พบว่ามีนักเรียน นักศึกษาที่ติด/ใช้ยาเสพติดจำนวน 374,653 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 2545 : 51) นักเรียนนักศึกษาที่ติดยาเสพติดมักจะกระทำความผิดทางกฎหมายร่วมด้วย ซึ่งจากข้อมูลกองวิชาการสถานพินิจเด็กและเยาวชนกลาง พบว่าเด็กและเยาวชนที่รับไว้ในสถานพินิจตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 – 2543 เป็นเด็กและเยาวชนถูกจับกุมในคดีต่างๆ สามหมื่นกว่ารายในแต่ละปี 10 อันดับแรก คือ ยาเสพติด ลักทรัพย์ สาระเหย ทำร้ายร่างกาย พกพาอาวุธ การพนัน ข่มขืนกระทำชำเรา พรากผู้เยาว์ ปล้นทรัพย์ กระทำอนาจาร ส่วนคดีที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ ยาเสพติด พกพาอาวุธ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา การพนัน ในปีพ.ศ.2542 พบคดียาเสพติด 18,781 ราย จากทั้งหมด 37,388 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.23 และยาบ้าเป็นอันดับหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 85.13 (เบญจพร ปัญญา ยง. 2545 : 10 – 11)

จากสถิติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดปี2545 พบว่าผู้เข้ามารับการบำบัดรักษามีจำนวนทั้งหมด 43,191 คน โดยเป็นผู้รับการรักษารายใหม่จำนวน 23,368 คน และจากสถิติอายุผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศ พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดมีอายุน้อยกว่า 15 ปี จำนวน 720 คน และอายุระหว่าง 15 – 19 ปี จำนวน 8,731 คน และอายุที่ผู้เข้ารับการบำบัดเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 15 – 19 ปี จำนวน 19,758 คน (www.oncb.go.th) และพบว่าอายุที่เริ่มใช้ยาเสพติดมีความแตกต่างกันตามชนิดของยาเสพติด เช่น ผู้ที่เสพยาเฮโรอีนและกัญชาส่วนใหญ่จะเริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุระหว่าง 15 – 19 ปี อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาโดยรวมจะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่ใช้ยาเสพติดทุกชนิดจะเริ่มใช้ในวัยเด็กหรือ

เยาวชนแทบทั้งสิ้น และมีแนวโน้มอายุที่จะเริ่มใช้ยาเสพติดลดลงโดยตลอด ในด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมในการเสพเพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันพบว่าในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการค้าด้วย จากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ เพื่อให้สามารถมียาเสพติดไว้เสพ การหาเงินเพื่อไปเที่ยวตามสถานเริงรมย์ รวมทั้งใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเพื่อสนองความต้องการของตนเอง (www.oncb.go.th/c2-ststistic.html.) สาเหตุที่การระบาดเป็นเช่นนี้ได้ เพราะสังคมไทยโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนมีความอ่อนไหวในค่านิยมและวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมของตะวันตกและต่อเนื่องไปถึงค่านิยมการเสพยาเสพติดด้วย อีกทั้งโครงสร้างทางกฎหมายมีช่องโหว่ ทำให้เกิดกระบวนการค้ายาเสพติดแพร่หลาย (ปยารี่ พิริยะอุดมพร. 2543 : 1 – 2)

ถ้ามองในด้านของปัจจัยภายในของวัยรุ่นตอนต้นจะพบว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย อาทิ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ แม้ว่าร่างกายจะพัฒนาใกล้เคียงกับผู้ใหญ่แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังได้เต็มที่ เพราะส่วนหนึ่งของจิตใจซึ่งเป็นเด็กต้องการแสดงออกอย่างเด็ก ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้าใจ ต้องการเป็นอิสระและต้องการพิสูจน์ความสามารถแต่ก็ยังต้องพึ่งผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในสถานะแห่งความวุ่นวายสับสนในสังคมยุคปัจจุบัน วัยรุ่นต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อให้รู้แจ้งว่าตนเป็นใคร มีความสามารถอะไร แค่นั้น และชีวิตจะดำเนินไปในทิศทางใด (เสาวภา เบญจพันธุ์ทวี. 2540 : 1)

ปัญหาความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา พฤติกรรมเหล่านี้อาจเกิดจากปัญหาการปรับตัว ความสามารถในการยอมรับความจริง ทักษะติดต่อชุมชนหรือต่อกิจกรรมหรือเรื่องราวต่างๆในโลก โดยแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น พึงพอใจต่อการประพาดพิงทางเพศ พึงพอใจต่อการเสพยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเป็นผลมาจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้น

แมกไกว์(นวลละอ อสุภาพล 2534 : 19อ้างอิงจาก McCuire.1969 :155 – 156) ได้แบ่งทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไว้ 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบแรก ความรู้เชิงประเมินค่า เป็นการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งว่าดี มีประโยชน์มากน้อยเพียงใดและ/หรือเลว มีโทษมากเพียงใด องค์ประกอบที่สอง ความรู้สึกพอใจ เมื่อบุคคลทราบว่าสิ่งใดมีประโยชน์บุคคลก็จะรู้สึกชอบและพอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบที่สาม ความพร้อมกระทำ หมายถึงการที่บุคคลมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ทะนุบำรุงส่งเสริม สิ่งที่เขาชอบเขาพอใจและพร้อมที่จะทำลาย ทำร้ายหรือทำเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบไม่พอใจ

การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากแรงผลักดันของเอกลักษณ์แห่งตน และ วิธีเผชิญความเครียดของวัยรุ่นคนนั้น ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันวัยรุ่นยังต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีการแข่งขันสูง จึงอาจทำให้เกิดความเครียด ความเครียดที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงผลักดันให้วัยรุ่น เกิดพฤติกรรมใหม่ในทางแก้ปัญหาโดยใช้วิธีเผชิญความเครียด เพื่อให้ความรู้สึกดังกล่าวลดน้อยลง บางครั้งอาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์ใช้ความพยายามมากขึ้น ในการขวนขวายกระตือรือร้นจะจัดการปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้ ดังคำกล่าวว่า “การจะดำเนินชีวิตอยู่ได้จะต้องอยู่ภายใต้ความเครียด” แต่ถ้าเมื่อใดความเครียดเกิดขึ้นบ่อยครั้งและติดต่อกันทำให้มีระดับความเครียดที่รุนแรงยิ่งขึ้น และวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์และปัญหานั้นๆได้ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ทำให้เป็นโรคจิต โรคประสาทได้ในที่สุด ซึ่งตรงกับคำกล่าวว่า “วัยรุ่นวัยนี้เป็นวัยที่ทำให้เกิดโรคจิต โรคประสาท เกิดเป็นพวกพาลเกร หรือต่อต้านสังคมได้ง่าย” (สุชา จันทรเฒ และคณะ. 2521 : 6) และผลของความเครียดอาจทำให้ทัศนคติที่มีอยู่แปรเปลี่ยนไปได้

บุคคลที่มีความสามารถรู้จักคิดโดยแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และรู้จักใช้วิธีการเผชิญความเครียดอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถลดความเครียดและปรับตัวได้ ส่วนบุคคลที่ขาดความสามารถในการรู้จักยอมแก้ไขปัญหาลดความเครียดไม่ได้ ซึ่งเป็นผลให้ปรับตัวไม่ได้ ย่อมเสียสมดุลทั้งทางร่างกายและจิตใจ และมีพฤติกรรมรุนแรงถึงขั้นวิกฤต (สินวล จำคำ ; อ้างอิงจาก Garland and Bush. 1986) เช่น การฆ่าตัวตาย โรคจิต โรคประสาท ดิถยาเสพติด เป็นต้น

วิธีเผชิญความเครียด ลาซารัสได้แบ่งวิธีเผชิญความเครียดออกเป็น 2 วิธี (สุกัญญา คมสัน 2540 ; อ้างอิงจาก Lazarus. 1986 *Appraisal, Coping, Health Status, and Psychological Symptoms*) คือ

1. วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping) เป็นการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาคือดีที่สุด โดยมุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของตน และแก้ไขตนเองโดยตรง(Direct Action)
2. วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional Focused coping) เป็นวิธีการที่บุคคลแสดงออกเพื่อลดความกดดัน บรรเทา หรือกำจัดสิ่งคุกคาม(Palliation) โดยการแก้ไขอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเอกลักษณ์แห่งตน วิธีเผชิญความเครียด ลักษณะทางชีวสังคม และกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่าจะส่งผลให้เกิดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

หรือไม่ โดยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ในกลุ่มเสี่ยง คือ บ้านและโรงเรียนอยู่ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวใช้เป็นแนวทางเสนอแนะแก่สังคมในการดูแลและให้คำแนะนำแก่วัยรุ่น และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นพื้นฐานในการให้คำแนะนำของบิดามารดา ผู้ปกครองและครู อาจารย์ ส่งผลให้วัยรุ่นมีพัฒนาการที่เหมาะสม และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลของการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางให้แก่โรงเรียนอื่นๆ ได้นำกิจกรรมด้านยาเสพติดไปใช้ต่อไป
2. ทำให้ทราบผลที่เกิดจากความแตกต่างกันของลักษณะทางชีวสังคมด้านเพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครองที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
3. ทำให้ทราบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตน และวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาให้กับกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียน มักกะสันพิทยาคม กรุงเทพมหานครในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนมักกะสัน ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2 ห้อง แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆละ 33 คน

1. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 กิจกรรม ได้แก่

1.1.1 กิจกรรมด้านยาเสพติด

1.1.2 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

1.2 ลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่

1.2.1 เพศ แบ่งเป็น

1.2.1.1 เพศชาย

1.2.1.2 เพศหญิง

1.2.2 ระดับเศรษฐกิจ แบ่งเป็น

1.2.2.1 ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง

1.2.2.2 ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ

1.2.3 อาชีพของผู้ปกครองแบ่งเป็น

1.2.3.1 อาชีพค้าขาย

1.2.3.2 อาชีพรับจ้าง

1.2.3.3 อาชีพรับราชการ

1.3 เอกลักษณะแห่งตน แบ่งเป็น

1.3.1 มีเอกลักษณะแห่งตนสูง

1.3.2 มีเอกลักษณะแห่งตนต่ำ

- 1.4 วิธีเผชิญความเครียด แบ่งเป็น
 - 1.4.1 วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา
 - 1.4.2 วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์
2. ตัวแปรตามได้แก่ ทักษะคติเกี่ยวกับยาเสพติด แบ่งเป็น
 - 2.1 ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด
 - 2.2 ความรู้สึกต่อยาเสพติด
 - 2.3 ความพร้อมทางจิตใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือยาใด ๆ ก็ตาม เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการอื่นๆ ติดต่อกันเป็นเวลานานหรือชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดสภาพเป็นพิษเรื้อรังและก่อความเสื่อมโทรมต่อผู้เสพและสังคม สำหรับชนิดของยาเสพติด ได้แก่ สารระเหย เฮโรอีน ยาบ้า และบุหรี่
2. วัยรุ่น หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพศ หมายถึง ลักษณะทางพันธุกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นหญิงหรือชายของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษาศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. ระดับเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของครอบครัวที่ได้รับในแต่ละเดือน ซึ่งรายได้นี้จะนำมาใช้จ่ายในการเลี้ยงดู แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ
 - 4.1 ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป
 - 4.2 ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาท ต่อเดือน
5. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ให้ความอุปการะและดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด
6. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองที่ทำรายได้หลักให้ครอบครัว แบ่งได้ดังนี้
 - 6.1 ค้าขาย หมายถึง ผู้ประกอบการค้าทุกชนิด
 - 6.2 รับจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

6.3 รับราชการ หมายถึง ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ โดยได้รับค่าจ้าง

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. กิจกรรมด้านยาเสพติด หมายถึง กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีระบบ โดยนำเนื้อหาเรื่องยาเสพติดมาแบ่งออกเป็นตอนๆ และจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสม ได้แก่ วีดีโอเทป ภาพยาเสพติด เอกสาร แผ่นพับ และใช้สถานการณ์จำลอง เกม การอภิปรายกลุ่มมาประกอบการสอนด้วย สำหรับเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมด้านยาเสพติด ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด ลักษณะของยาเสพติด การสังเกตอาการของผู้ติดยาเสพติด โทษและอันตรายของยาเสพติด ชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด ชุดฝึกนี้ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆไว้ 10 กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมชุดที่ 1- 6 มีวัตถุประสงค์ให้เกิดองค์ประกอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด กิจกรรมชุดที่ 7 – 8 มีวัตถุประสงค์ให้เกิดองค์ประกอบความรู้สึกล่อลวงยาเสพติด กิจกรรมชุดที่ 9 – 10 มีวัตถุประสงค์ให้เกิดองค์ประกอบความพร้อมทางจิตใจที่จะไม่เสพยาเสพติด แต่ละกิจกรรมใช้เวลาในการฝึกประมาณ 1 คาบ (50 นาที) ขั้นตอนของกิจกรรมทุกกิจกรรมประกอบด้วย

1. ขั้นนำ
2. ขั้นกิจกรรม
3. ขั้นสรุป
4. ขั้นประเมินผล

หลักสำคัญของการสร้างชุดฝึกชุดนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการเกิดทัศนคติ 3 องค์ประกอบของ (นวลละอ อ สุภาผล. ม.ป.พ. ; อ้างอิงจาก McCuire.1969 :155 – 156)

2. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดแรงปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Interacting Forces) ซึ่งแรงต่างๆเหล่านี้ จะรวมตัวกัน และดำเนินการเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของกลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรม 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย ,การมองเห็น ,การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น, การสื่อความหมาย, การตัดสินใจ, กระบวนการทำงานกลุ่ม , การรวมกลุ่มปฏิบัติงาน, ความสามัคคี , การดิ้นรนซึ่งกันและกันและเกมส์

3. ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อยาเสพติดไปทางบวกหรือทางลบ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มการตอบสนองเฉพาะไปตามความรู้สึกนั้น แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด หมายถึง เป็นการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดว่าดี มีประโยชน์หรือไม่ดี มีโทษเพียงใด

3.2 ความรู้สึกต่อยาเสพติด หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบยาเสพติด หรือรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อยาเสพติด

3.3 ความพร้อมทางจิตใจ หมายถึง ความพร้อมที่จะเสพหรือไม่เสพยาเสพติด

ตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดวัดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 21 ประโยค องค์ประกอบละ 7 ประโยค โดยแต่ละประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 หน่วย แบบวัดในองค์ประกอบ 1 และ 2 ให้ออก จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ส่วนแบบวัดในองค์ประกอบ 3 ให้ออก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ในกรณีแบ่งทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงและกลุ่มที่มีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดต่ำ ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย หมายถึงผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูง ส่วนผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดต่ำ

4. เอกลักษณ์แห่งตน หมายถึง ปริมาณความเข้าใจในตนเองการมีความคิดเห็นเป็นของตนเองอย่างสมเหตุสมผล มีการยอมรับความแตกต่าง และความเหมือนของบุคคลในการแสดงออกในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะที่คาดหวังเกี่ยวกับตนในสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวเพียงใด เพื่อทราบว่าตนเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนของ เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540 : ภาคผนวก) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเนื้อหาตั้งกล่าวข้างต้น จำนวน 23 ข้อ แต่ละข้อประกอบไปด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 6 หน่วยจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ในกรณีแบ่งผู้ตอบออกเป็น 2 กรณี คือ กลุ่มที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกับกลุ่มที่มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย หมายถึง ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

5. วิธีเผชิญความเครียด หมายถึง การตอบสนองทางด้านความคิดหรือพฤติกรรมต่างๆที่บุคคลใช้เพื่อลดหรือแก้ไขความตึงเครียด หรือกดดันทางจิตใจ จากสิ่งที่บุคคลประเมินว่าเป็นสิ่งคุกคาม และเป็นสิ่งที่กระทำเสมอเมื่อมีความเครียด แบ่งเป็น 2 วิธีคือ

5.1 วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping) วิธีนี้เมื่อบุคคลมีความเครียดและแสดงพฤติกรรมกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง

หมายถึง ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง ส่วนผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

(Coping Strategies)

5. วิธีเผชิญความเครียด หมายถึง การตอบสนองทางด้านความคิดหรือพฤติกรรมต่างๆที่บุคคลใช้เพื่อลดหรือแก้ไขความตึงเครียด หรือกดดันทางจิตใจ จากสิ่งทีบุคคลประเมินว่าเป็นสิ่งคุกคาม และเป็นสิ่งที่กระทำเสมอเมื่อมีความเครียด แบ่งเป็น 2 วิธีคือ

5.1 วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping)

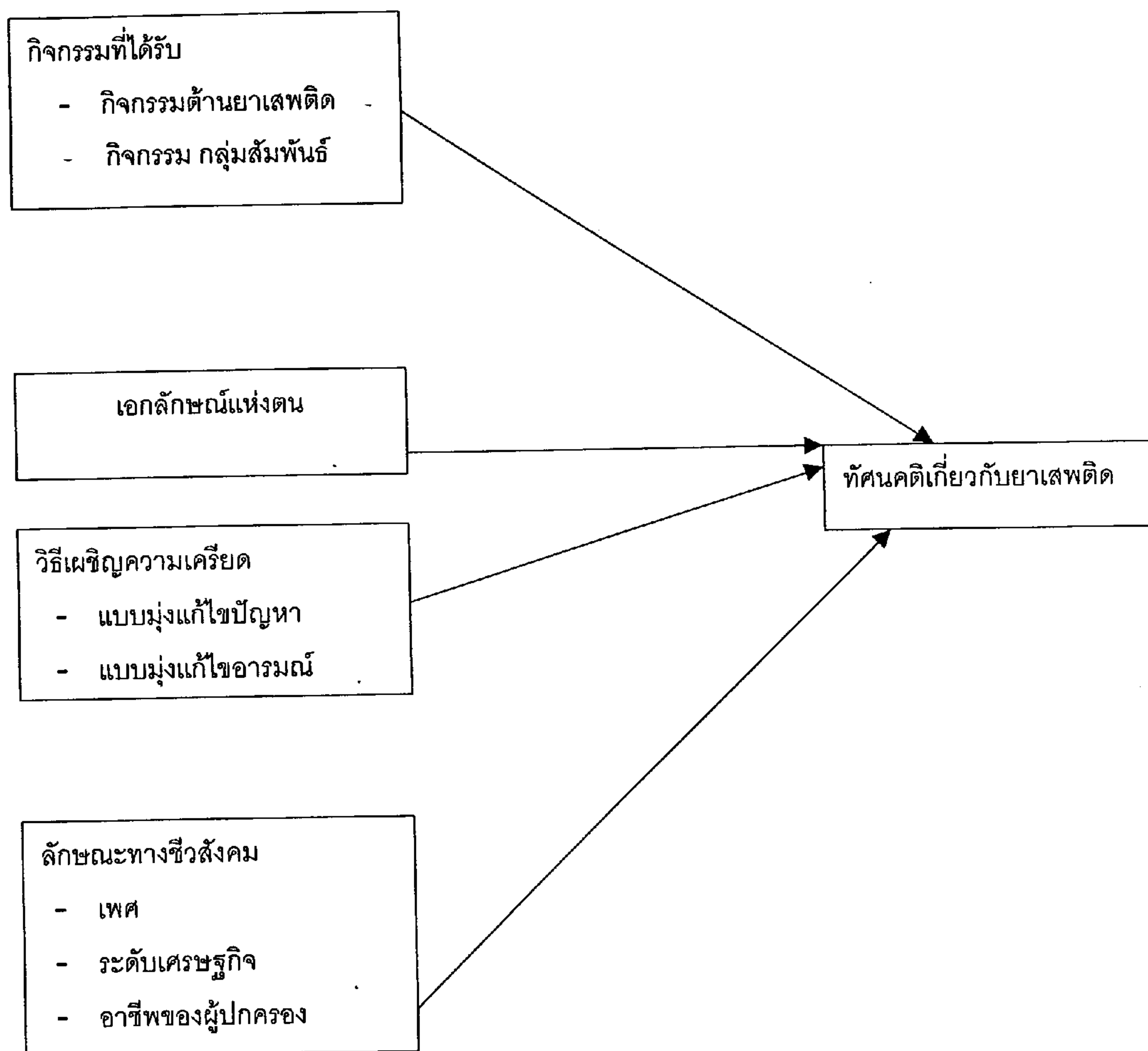
วิธีนี้เมื่อบุคคลมีความเครียดและแสดงพฤติกรรมกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง เป็นการแก้ไขโดยการตัดสินใจ เลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์เครียด โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของ ปัญหา ประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้ซึ่งบุคคลอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลายวิธีร่วมกันคือ การแสดงพฤติกรรมตรง การวางแผนสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา

5.2 วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional Focused Coping)

วิธีนี้เมื่อมีความเครียดเกิดขึ้น บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ โดยการปรับสภาพอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ของความตึงเครียดมากกว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ ทำให้มีความรู้สึกว่าอันตรายจากสถานการณ์นั้นลดลง แต่ความจริงแล้วอันตรายนั้นไม่ได้ลดลง สถานการณ์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ขึ้นอยู่กับ การปรับอารมณ์ต่อสถานการณ์นั้นได้แก่ การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อประคับประคองอารมณ์การให้ความหมายในเชิงบวก การปฏิเสธ การยอมรับ การพึ่งศาสนา

ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัด วิธีเผชิญความเครียดของสินวล จำคำ (สินวล จำคำ. 2544 ; อ้างอิงจาก Carver. 1989) โดยนำมาบางส่วน โดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 4 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" แบบวัดวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาและวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์แต่ละวิธีประกอบด้วย 17 ประโยค ผู้ที่ตอบ จริงที่สุด ในประโยคแสดงวิธีเผชิญความเครียดแบบใด จะได้คะแนนสูง ส่วนผู้ที่ตอบไม่จริงเลย จะได้คะแนนน้อย ในกรณีแบ่งผู้ตอบเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา และกลุ่มที่ใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ โดยผู้ที่ได้คะแนนวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามากกว่าแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์อย่างน้อย 2 คะแนน เป็นผู้มีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา ถือเอาผู้ที่ได้คะแนนวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์สูงกว่าแบบมุ่งแก้ไขปัญหาน้อย 2 คะแนน เป็นผู้มีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ยาเสพติด
 - 1.1 ความหมายของยาเสพติด
 - 1.2 ประเภทของยาเสพติด
 - 1.3 อาการและโทษของเฮโรอีน ยาบ้า สารระเหย บุหรี่
 - 1.4 โทษและอันตรายของยาเสพติด
 - 1.5 สาเหตุของการติดยาเสพติด
 - 1.6 การป้องกันยาเสพติด
2. ทักษะคติ
 - 2.1 ความหมายของทักษะคติ
 - 2.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทักษะคติ
3. ทักษะคติเกี่ยวกับยาเสพติด
4. กิจกรรมฝึกหรือโปรแกรมฝึกกับทักษะคติเกี่ยวกับยาเสพติด
5. เอกลักษณ์แห่งตน
 - 5.1 ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน
 - 5.2 แนวคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตน
6. เอกลักษณ์แห่งตนกับทักษะคติเกี่ยวกับยาเสพติด
7. วิธีเผชิญความเครียด
 - 7.1 ความหมายของวิธีเผชิญความเครียด
 - 7.2 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีเผชิญความเครียด
8. วิธีเผชิญความเครียดกับทักษะคติเกี่ยวกับยาเสพติด

9. ลักษณะทางชีวสังคมเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

9.1 เพศกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

9.2 ระดับเศรษฐกิจกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

9.3 อาชีพของผู้ปกครองกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

1. ยาเสพติด

1.1 ความหมายของยาเสพติด

มีผู้ให้ความหมายของคำว่ายาเสพติดให้โทษต่าง ๆ กัน เช่นองค์การอนามัยโลก (W.H.O.) ได้ให้ความหมายของสิ่งเสพติดให้โทษว่า หมายถึง สารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายแล้ว โดยการ กิน ฉีด สูบ หรือดม จะทำให้มีผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ใช้สารนั้น ซึ่งลักษณะของการใช้ยามีดังนี้

1. มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาหรือสารนั้นต่อไปอีก
2. มีความโน้มเอียงที่จะเพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ
3. เมื่อหยุดใช้ยาหรือสารนั้น จะเกิดอาการของการอดหรือเลิกยา
4. ผู้ที่ใช้ยาหรือสารนั้นเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย

และจิตใจ

จากความหมายของคำว่า การติดยาเสพติด (Addiction) หรือบางครั้งก็เรียกกันสั้นๆ เพียงว่า การติด แตกต่างจากคำว่าติดเป็นนิสัย(Habituation) เพราะการติดเป็นนิสัยหมายถึง สารใด ๆ ก็ตามที่นำมาเสพแล้วเกิดอาการติดขึ้น เนื่องจากความเชื่อมั่นหรือนิสัยความเคยชินของผู้เสพเอง โดยที่สารนั้นไม่มีฤทธิ์ทำให้ติด เช่น บุหรี่ หมาก ยานัตถุ ยาถ่าย ยาตองสุรา

ส่วนความหมายของยาเสพติดในแง่กฎหมายนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2519 บัญญัติว่า ยาเสพติดหมายถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 บัญญัติว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง “ยา ต่างๆตามบัญชีในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งประกาศตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งรัฐมนตรี (สาธารณสุข) เห็นว่าอาจทำให้เสพติดให้โทษกับผู้บริโภค”
2. กัญชาตามกฎหมายว่าด้วยกัญชา
3. ฝิ่นตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่น

4. พืชกระท่อมตามกฎหมายว่าด้วยพืชกระท่อม

5. วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นยาเสพติด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย. 2533 : 59-60)

ส่วนยาเสพติดตามความหมายของพระราชบัญญัติยาเสพติด พุทธศักราช 2522 ซึ่งปรากฏในมาตรา 4 กำหนดไว้ดังนี้ (เรืองชัย บุญศักดิ์. 2527 : 13 ; อ้างอิงจาก เสถียร วิชัยลักษณ์. 2522 : 2)

ยาเสพติดหมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือประการใดๆแล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการต่อสู้อ หรือเรียกร่อง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา ทั้งภายในประเทศเองและยังเป็นชนวนก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างประเทศด้วย เพราะเข้าใจว่าประเทศให้การสนับสนุนกลุ่มต่างๆ เหล่านั้น

สรุปได้ว่า ยาเสพติดหมายถึง สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใด แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ เช่น มีความต้องการเสพติดต่อกันเรื่อยๆ, เพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้น เมื่อหยุดยาหรือสารนั้นจะมีอาการถอนยา และมีผลเสียต่อสุขภาพกายและใจ

1.2 ประเภทของยาเสพติด

การแบ่งประเภทของยาเสพติด ได้มีผู้แบ่งหลายแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่งที่แตกต่างกันไป ดังเช่น

สุชาติ โสมประยูร (2521 : 188) แบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษเป็น 3 ชนิด คือ

1. ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือยาเสพติดที่สกัดจากพืชบางชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา พืชกระท่อม โคเคอิน ซึ่งอาจจะนำมาเปลี่ยนแปลงธาตุต่อไปอีกด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น การแปรธาตุฝิ่นเป็นมอร์ฟีน เฮโรอิน และโคเคอิน เป็นต้น

2. ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี ซึ่งนำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ เพราะมีสารที่ทำให้เสพติดผสมอยู่ เช่น เพธิดีน (Pethedene) ไฟเซปโตน (Phyceptone) เป็นต้น

3. ยาเสพติดเป็นนิสัย (Habitual Drugs) คือ ยาเสพติดบางจำพวกที่เมื่อเสพบ่อยครั้งจะเกิดอาการเสพติดเป็นนิสัย เช่น บาบิทูเรท ซึ่งเป็นยาจำพวกกระตุ้นประสาท หรือ แอมเฟตามีน ซึ่งเป็นยาประเภทกระตุ้นประสาท เป็นต้น

ประเภทของยาเสพติดแบ่งตามลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. แบ่งตามลักษณะของการกำเนิด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ยาเสพติดธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระต่อม เป็นต้น

1.2 ยาเสพติดสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท

ยาหลอนประสาท เป็นต้น

2. แบ่งตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายของมนุษย์ ได้แก่

2.1 ยากดประสาทสมอง ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟีน เหล้าแห้ง

2.2 ยากระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน ไบโกระต่อม จะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้เกิดความตื่นตัวและกระวนกระวาย

2.3 ยาหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี เมสคาลีน ทำให้เกิดประสาทหลอนเห็นภาพผิดไปจากปกติ

2.4 ยาที่ออกฤทธิ์หลายอย่าง ทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาท และประสาทหลอน เช่น กัญชา

3. แบ่งตามลักษณะของสาร ซึ่งในวงการแพทย์ใช้อยู่ แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

3.1 ยาเสพติดประเภทฝิ่นและผลิตภัณฑ์ที่มาจากฝิ่น เช่น มอร์ฟีน ทิงเจอร์ฝิ่น เฮโรอีน โคเคอีน ตลอดจนสารสังเคราะห์อื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน เช่น เพธิดีน เมธาโดน เป็นต้น

3.2 ยากดประสาท ในวงการแพทย์เรียกว่า ยากล่อมประสาท ซึ่งฟังแล้วน่ารับประทานเป็นอย่างยิ่ง แต่ที่จริงเป็นยากดประสาทที่จะไปออกฤทธิ์ต่อระบบสมองส่วนกลางโดยตรง ยาประเภทนี้มีอยู่หลายอย่าง เช่น ฟิโนบาบิทอน เซกโคนาลหรือเหล้าแห้ง ซอลเนอร์ลูทิวาล รวมทั้งยานอนหลับอื่น ๆ และยาสังเคราะห์ใหม่ กลูตาไมล์ และเมตากูอาโลน

3.3 ยากระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน โคเคอีน ไบโกระต่อม เป็นต้น

3.4 ยาหลอนประสาท ได้แก่ กัญชา แอลเอสดี ดีเอ็มที เอสทีพี และเห็ดบางชนิดยาประเภทนี้จะออกฤทธิ์ทำให้ประสาทรับรู้ของร่างกายผิดแปลกไปจากเดิม

3.5 สารระเหยชนิดต่าง ๆ เช่น เบ็นซีน ทินเนอร์ และกาวติดเครื่องใช้ต่าง ๆ แอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ เป็นต้น ซึ่งเพิ่งจะได้รับการจัดสรรเข้าอยู่ในพวก ยาเสพติด เมื่อไม่นานมานี้เอง นอกจากนี้บุหรี่ยังถือว่าเป็นยาเสพติดด้วย เนื่องจากเข้าลักษณะของยาเสพติดที่ว่าเมื่อหยุดใช้สารจะเกิดอาการอดสารหรือขาดยา

กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 3 – 4) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดว่า ถ้าแบ่งตามแหล่งเกิดของยา ก็แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม เป็นต้น
 2. ยาเสพติดสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท เป็นต้น
- แต่ถ้าจะแบ่งยาเสพติดออกตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายก็แบ่งได้เป็น 4 ประเภท

คือ

1. ยากดประสาท ทำให้ประสาทและสมองมีนชา อารมณ์จิตใจเฉื่อยชา และกล้ามเนื้ออ่อนคลาย เช่น ฝิ่น อนุพันธ์ของฝิ่น เฮโรอีน และยานอนหลับ เป็นต้น
2. ยากระตุ้นประสาท ทำให้ประสาท และสมองตื่นตัว กระวนกระวาย ได้แก่ ไบโคกระท่อม แอเฟตามีน ยาขยัน เป็นต้น
3. ยาหลอนประสาท ทำให้ประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ ความรู้สึกสัมผัสแปรปรวน ได้แก่ เอสทีพี แอลเอสดี เป็นต้น
4. ยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน ยาเสพติดบางชนิดเมื่อเสพประมาณน้อยจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท และต่อมากดประสาท แต่ถ้าเสพประมาณมากขึ้นอีก จะทำให้เกิดประสาทหลอนได้ เช่น กัญชา

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีการแบ่งประเภทของยาเสพติดไว้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งสรุปได้ว่าการแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. แบ่งตามแหล่งกำเนิดของสารจะจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ยาเสพติดธรรมชาติและยาเสพติดสังเคราะห์
2. แบ่งตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายจะแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ประเภทยากดประสาท ประเภทยากระตุ้นประสาท ประเภทยาหลอนประสาท และประเภทยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน
3. แบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์จะแบ่งเป็น 6 ประเภท คือ ยาเสพติดประเภทฝิ่น และผลิตภัณฑ์ที่มาจากฝิ่น ยากดประสาท ยากระตุ้นประสาท ยาหลอนประสาท สารระเหยชนิดต่าง ๆ และแอลกอฮอล์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษายาเสพติด 4 ชนิด ได้แก่ เฮโรอีน ยาบ้า สารระเหยและบุหรี่ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับอาการและโทษของแต่ละชนิดดังต่อไปนี้

1.3 อาการและโทษ

1.3.1 เฮโรอีน (Heroin)

ศศิธร พรไพรินทร์ (2541:24-25)กล่าวว่า เฮโรอีนมีชื่อทางเคมีว่า ไดอาซิดิล มอร์ฟีน ไฮโดรคลอไรด์ โดยใช้มอร์ฟีน มาทำปฏิกิริยากับสารอาซิดิลคลอไรด์ หรือกรดแอนไฮดรัสอาซิดิก ได้ผลลัพธ์เป็นเฮโรอีนบริสุทธิ์ ซึ่งนับเป็นสิ่งเสพติดที่ร้ายที่สุด เพราะมีฤทธิ์ร้ายแรงกว่ามอร์ฟีน ประมาณ 3 –8 เท่า แรงกว่าฝิ่นถึง 80 เท่า และถ้าทำให้บริสุทธิ์ จะมีฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นถึง 10 เท่า เฮโรอีนที่ระบาดอยู่ในขณะนี้ มี 2 ชนิดด้วยกัน คือ

1. เฮโรอีนบริสุทธิ์ เป็นผงละเอียดสีขาวคล้ายแป้ง ไม่มีกลิ่น รสขมจัด บรรจุของกระดาศ ของพลาสติก หรือหลอดกาแฟ เสพเข้าร่างกายโดยผสมกับบุหรี่ ยานัตถ์ เฮโรอีนเบอร์ 4 หรือผงขาว มีเฮโรอีนบริสุทธิ์ มากกว่าร้อยละ 80 สามารถละลายน้ำฉีดเข้าสู่อวัยวะได้

2. เฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ เป็นเฮโรอีนที่มีสารอื่นเจือปน เช่น สารหนูสตริกนิน (ใช้เป็นยาเบื่อหนู) ยานอนหลับ เป็นต้น เรียกกันว่า เฮโรอีนเบอร์ 3 หรือไอระเหย มีสีต่าง ๆ หลายสี แล้วแต่ว่าจะผลิตมาจากแหล่งใด เช่น สีม่วงอ่อน สีชมพู สีเหลือง สีดินลูกรัง เป็นต้น อาจทำเป็นแคปซูล หรือใส่ถุงพลาสติก เฮโรอีนชนิดนี้เสพเข้าสู่อวัยวะ โดยวิธีสูบ (ดูดควัน) เฮโรอีนมีชื่อเรียกในนามแฝงต่าง ๆ เช่น แคป ไก่ เฮโรอีน ผงขาว และไอระเหย

เฮโรอีนสามารถเข้าสู่อวัยวะได้หลายวิธี ดังนี้ คือ (ศศิธร พรไพรินทร์. 2541 : 24)

1. นำเฮโรอีนใส่กระทะ หรือวางบนแผ่นตะกั่ว หรือช้อนโลหะ นำมาลนไฟให้ไหม้ แล้วใช้หลอดกาแฟดูดเอาควันเข้าปาก เรียกว่า สูบไอระเหย หรือแคป
2. ใช้สูดเข้าจมูกแบบยานัตถ์
3. ใช้ผงเฮโรอีนยัดใส่ไส้บุหรี่ หรือผสมกับยาเส้น แล้วจุดสูบเหมือนบุหรี่ธรรมดา
4. ใช้ผสมอาหาร หรือเครื่องดื่มรับประทาน โดยผู้บริโภคนึกไม่ทราบว่ามีเฮโรอีนผสมอยู่
5. นำมาละลายน้ำฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือฉีดเข้าหลอดเลือดดำเหมือนมอร์ฟีน

1.3.1.1 อาการของผู้ติดเฮโรอีน

ลักษณะทั่ว ๆ ไปของผู้ติดเฮโรอีน คือ จะมีร่างกายผอมซีด นัยน์ตาเหลือง หน้าคล้ำ ดวงตาเหม่อลอย ผิวกายดำคล้ำ น้ำหนักตัวลดอย่างรวดเร็ว สมองเสื่อม ฟุ้งซ่าน บางครั้งกำลังพูดเรื่องหนึ่งกลับไปพูดอีกเรื่องหนึ่ง อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มีความวิตกกังวลเสมอ อาการหายใจช้ากว่าปกติ ผู้ที่เสพเฮโรอีนเกินขนาดอาจถึงแก่ความตายได้โดยหัวใจหยุดทำงาน อาการของผู้ที่เริ่มเสพเฮโรอีน จะมีอาการง่วง มึนงง และหลับได้สนิท บางครั้งมีอาการคลื่นไส้และอาเจียน

1.3.1.2 โทษของการเสพเฮโรอีน

เฮโรอีนมีคุณสมบัติทางเภสัชวิทยาเหมือนมอร์ฟิน เพราะเฮโรอีนเมื่อเข้าไปในร่างกายจะถูกไฮโดรคลอไรด์ให้กลายเป็นมอร์ฟินก่อน แล้วจึงออกฤทธิ์ต่อร่างกาย เฮโรอีนละลาย ได้ดีในไขมัน สามารถผ่านซึมผ่านเข้าสู่สมองได้ดีกว่ามอร์ฟิน ฤทธิ์ของเฮโรอีนจึงรุนแรงกว่ามอร์ฟินหลายเท่า เฮโรอีนมีโทษ 2 ประการ คือ ทางกาย และทางใจ

1) โทษทางกาย เฮโรอีนมีโทษทางกายอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1.1) การเปลี่ยนแปลงทางกายในระยะเฉียบพลัน หลังจากเสพแล้วผู้เสพจะรู้สึกปวดไปรงสบายใจ จนกระทั่งลืมความหิว ความเจ็บปวด และความพอใจเรื่องเพศ สำหรับผู้ใช้ครั้งแรกจะมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ถ้าใช้ขนาดไม่มากร่างกายจะรู้สึกอบอุ่นและแขนขาหนัก ปากแห้ง ต้องดื่มน้ำบ่อยๆ ถ้าหากได้รับปริมาณมาก อาจถึงตายได้ เนื่องจากตัวยาไปกดศูนย์ควบคุมการหายใจ

1.2) การเปลี่ยนแปลงทางกายระยะยาว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากใช้ยามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานติดต่อกัน ร่างกายจะชubbผอม และท้องผูกอย่างรุนแรง เบื่ออาหาร ความจำเสื่อม มีความสนใจในเรื่องเพศน้อยมากหรือไม่มีเลย อาจเกิดโรคติดเชื้อที่เยื่อหุ้มหัวใจ และลิ้นหัวใจ หนองที่ผิวหนัง โรคบาดทะยัก ซึ่งมักเกิดขึ้นกับผู้ที่ยึดเฮโรอีนได้ผิวหนังเป็นเวลานานๆ โรคนิวมอเนีย ซึ่งจะเกิดกับผู้ติดยาที่มีสุขภาพไม่ดี รวมทั้งโรคเอดส์ ซึ่งเกิดจากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน โดยปกติการใช้ยาในระยะยาว จะก่อให้เกิดอาการติดยาทางกาย ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ

ก. อาการต้านยา หรือดื้อยา เมื่อผู้เสพเฮโรอีนใช้ยาไป

ปริมาณหนึ่งเป็นระยะนานๆ ผู้ใช้จะรู้สึกไม่ได้ผล ไม่ได้ความพอใจเท่าที่ต้องการ เนื่องจากร่างกายชินกับยานั้นจึงต้องเพิ่มปริมาณของยาขึ้นอีก เพื่อให้เกิดอาการเหมือนกับที่เคยได้รับ และในการเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ นี้ ก็เสี่ยงกับอันตรายที่จะติดตามมาพร้อมกับการใช้ยาในปริมาณมากเกินขนาดด้วย

ข. อาการถอนยาหรืออาการขาดยา สืบเนื่องมาจากการหยุดยา หรือการขาดยา หลังจากใช้ยาต่อเนื่องมานานๆ จะเกิดอาการกระวนกระวาย ปวดตามตัว ขนลุก ม่านตาขยาย น้ำมูก น้ำตาไหล หาวบ่อยๆ เหงื่อออกมาก คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน หายใจถี่ กระสั่นขึ้นกว่าปกติ ความดันโลหิตสูงขึ้น อาการนี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผู้ติดเฮโรอีนจึงกลัวการขาดยามาก ทำให้ไม่กล้าเลิกยา ต้องใช้ยาต่อไป อาการขาดยาเฮโรอีนจะเกิดขึ้นภายใน 8 – 12 ชั่วโมง หลังการเสพครั้งสุดท้าย และมีอาการรุนแรงมากใน 24 – 48 ชั่วโมง แต่อาการขาดยานี้ไม่ทำให้ถึงตายได้ ถ้าผู้ติดเฮโรอีนไม่มีโรคแทรกซ้อนอย่างอื่น ผู้ติดเฮโรอีนบางคนอาจทนต่ออาการเหล่านี้ได้ ต่อไปอาการจะค่อยๆ สงบลงไปเองในเวลา 1 – 2 ชั่วโมง แต่ยังมีอาการเพี้ยน นอนไม่หลับ และหงุดหงิดไปอีกเป็นเวลาหลายเดือน

2) โทษทางใจ

ผู้ที่ได้ประสบกับฤทธิ์ของเฮโรอีนแล้วจะติดใจ และพอใจที่จะได้รับอีก ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกสบายใจ หรือสนุกสนาน หรือความรู้สึกเมาลิ้มความทุกข์โศก และหลุดพ้นจากโลกความเป็นจริงไปสู่โลกความฝัน ผู้ติดเฮโรอีนจะรู้สึกมีแรงผลักดัน หรืออำนาจบางอย่างมาบังคับให้ไปใช้ยา โดนตนเองไม่สามารถยับยั้งได้ จึงต้องพยายามหาหนทางสนองความต้องการของตัวแม้จะเป็นการกระทำที่ผิดหรือเสี่ยงก็ตาม

1.3.2 แอมเฟตามีน (Amphetamine)

สุกัญญา เจียมประชา (2543 : 57 - 58) กล่าวว่า แอมเฟตามีนหรือยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีผลทำให้ผู้เสพมีความรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า ไม่เหน็ดเหนื่อย แต่เมื่อเสพติดกันเป็นระยะเวลานานจะทำลายสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต

1.3.2.1) ประเภทของยาบ้า

ยาบ้าจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) ให้ประกาศสารแอมเฟตามีน หรือยาบ้า และอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน ซึ่งเดิมเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในประเภท 1 และ 2 จำนวน 16 ชนิด ไปเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ดังนี้

ประเภทของยาบ้าที่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ได้แก่

- 1) ไดเมทอกซี แอมเฟตามีน
- 2) ไดเมทอกซี โบรมแอมเฟตามีน
- 3) 2,5 ไดเมทอกซี-4-เอทิลแอมเฟตามีน

- 4) 3,4-เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน
- 5) เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
- 6) 5-เมทอกซี-3,4-เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
- 7) พาราเมทอกซีแอมเฟตามีน
- 8) ไตรเมทอกซีแอมเฟตามีน
- 9) เดกซ์โตร ไลเซอร์ไยด์ หรือ แอลเอสดี
- 10) เลแอมเฟตามีน
- 11) เลโวเมทแอมเฟตามีน
- 12) แอมเฟตามีน
- 13) เมทแอมเฟตามีน
- 14) เดกซ์แอมเฟตามีน
- 15) เมโคลควาโลน
- 16) เมทาควาโลน

1.3.2.2 อาการของผู้เสพยาบ้า

สุกัญญา เจียมประชา (2543 : 61 –63) ลักษณะอาการของผู้เสพยาบ้าเพราะความจำเป็นหรือเพื่อที่ก่อให้เกิดอาการกระปรี้กระเปร่า มีลักษณะอาการแตกต่างกันไป โดยแบ่งเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) อาการทางกาย

สำหรับผู้ที่เสพยาบ้าขนาดต่างๆตั้งแต่ 20 –30 มิลลิกรัมต่อวัน จะทำให้เกิดอาการติดยาบ้าได้ ซึ่งอาการทางกายที่พบเห็นบ่อยๆ มีดังนี้

- 1.1) เบื่ออาหาร
- 1.2) มือสั่น
- 1.3) พุดมาก
- 1.4) ตื่นเต้นง่าย
- 1.5) คลื่นไส้
- 1.6) ความดันโลหิตสูง
- 1.7) หัวใจเต้นเร็วและแรงขึ้น
- 1.8) อยู่ได้นานโดยไม่ต้องนอน
- 1.9) เหงื่อออก กลิ่นตัวแรง
- 1.10) ท้องเสีย

11) ปากและจมูกแห้ง ริมฝีปากแตกทำให้ต้องเลียริมฝีปาก

บ่อยๆ

12) ทำงานเกินปกติ จุนเจียว หงุดหงิด ชอบทะเลาะวิวาท

13) ม่านตาเบิกกว้าง

14) สุนัขหรือสัตว์เลี้ยงอื่น

2) อาการทางจิต

อาการทางจิตจะเกิดขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้นเสพยาบ้าได้ระยะหนึ่ง อาการทางจิตจะมีลักษณะคล้ายกับคนที่ เป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง จนแทบแยกไม่ออก เป็นบางครั้ง เช่น อยู่ๆก็เอะอะโวยวายจะมีคนมาทำร้ายตน พุดไม่รู้เรื่อง มักเห็นภาพหลอน ต่างๆนานา ระหว่างที่มีอาการเหล่านี้จะเป็นอันตรายต่อตนเองอาจถึงตายได้เช่น เห็นภาพหลอน ตกใจกลัวจนวิ่งหนีตกตึก หรือตกจากที่สูง หรืออาจถูกรถชน

1.3.2.3 โทษของการเสพยาบ้า

การเสพยาบ้ามีโทษจากการเสพ 2 ประการ คือ

1) โทษเฉียบพลัน ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด ซึ่งอาจมีอาการสมอง ปรากฏให้เห็นได้แก่ เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ ตัวสั่น ตกใจง่าย ช่างพูด ประสาทตึงเครียด โกรธง่าย อ่อนเพลีย เป็นไข้ จิตใจสับสน บางครั้งอาจมีอาการมึนสุข กระวนกระวาย เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน หน้าซีด หรือหน้าแดง หัวใจเต้นแรงและจังหวะการเต้นผิดปกติ ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ ปวดหน้าอกด้านซ้าย เหงื่อออกมาก เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน และปวดท้องอย่างรุนแรง ถ้าอาการรุนแรงมาก ก่อนตายมักจะมีอาการชัก หดสติ

2) โทษจากการใช้เป็นระยะเวลานาน การเสพยาบ้าต่อเนื่องกัน ระยะเวลาหนึ่งจะทำให้สมองและร่างกายถูกกระตุ้นอยู่เสมอ ไม่ได้รับการพักผ่อน ร่างกายจะต้อง ถูกฝืนให้ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็จะทำให้สุขภาพทรุดโทรมลงทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดอาการต่างๆเช่นเดียวกับการเกิดโทษเฉียบพลัน ทำให้ร่างกายเกิดโรคติดเชื่อได้ง่าย โรคที่พบบ่อยๆได้แก่ โรคตับอักเสบ ไตไม่ทำงาน โรคเกี่ยวกับปอด นอกจากนี้การเสพยาบ้า เป็นระยะเวลานานจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน ถึงกับเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนขับรถ

1.3.3 สารระเหย

อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง (2544 : 18) กล่าวว่า สารระเหย เป็นสารเคมีที่ ระเหยได้ง่ายที่ใช้ในการอุตสาหกรรม ได้แก่ ทินเนอร์ กาว แลคเกอร์ เด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ใช้สารระเหย ในทางที่ผิดโดยนำมาสูดดม และเกิดภาวะเสพติดเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

รัฐบาลได้แก้ปัญหานี้โดยออกกฎหมายเป็นพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 ซึ่งมีบทกำหนดโทษผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายและผู้ใช้สารระเหย เพื่อบำบัดความต้องการของร่างกาย หรือจิตใจ สารระเหย เมื่อสูดดมเข้าสู่ปอดจะถูกดูดซึมไปตามกระแสโลหิตสู่ส่วนต่างๆ ของร่างกาย อย่างรวดเร็วและทำลายระบบต่างๆรวมทั้งอวัยวะที่สำคัญ เช่น สมอง ตับ ไต หัวใจ ปอด

1.2.3.1 โทษของสารระเหย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) โทษเฉียบพลัน ภายหลังการสูดดม จะเกิดอาการตื่นเต้น หัวใจเต้นเร็ว ต่อมามีอาการมึนงงคล้ายคนเมาสุราควบคุมตนเองไม่ได้ ระคายเคืองเยื่อในปาก และจมูก น้ำลายไหล คลื่นไส้ อาเจียน ง่วงซึม หมดสติ อาจกดศูนย์การหายใจทำให้ตายได้ ทั้งนี้ อาการมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของสารระเหยที่สูดดม

2) โทษระยะยาว การสูดดมติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้เกิดอวัยวะต่างๆในร่างกายทุกระบบ เสื่อมสมรรถภาพการทำงานของไขกระดูก ทำให้เกิดโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว อาการอักเสบของเนื้อปอด ทำให้เกิดอาการไอ หอบ เหนื่อย เจ็บหน้าอก กล้ามเนื้ออ่อนเปลี้ยไม่มีแรง เกิดเป็นอัมพาตได้ การทำงานของตับและไตล้มเหลว มีอาการทางจิตประสาท สมองเสื่อม ประสาทหลอน ก้าวร้าว มุทะลุ พฤติกรรมและอุปนิสัยเปลี่ยนแปลง ส่วนที่ควบคุมการประสานงานของกล้ามเนื้อ พุดไม่ชัด มือสั่น แขนขาสั่น เดินไม่ตรงทาง ถ้าเป็นมาก มีอาการสั่นทั้งตัว นับว่าเป็นความพิการอันเกิดจากสารระเหย

1.3.4 บุหรี่

อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง (2544:19-20)กล่าวว่า บุหรี่เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นมาจากใบยาสูบที่มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า นิโคติเนีย โทแบคคุม (Nicotiana Tabacum) โดยการนำมาอบหรือบ่ม แล้วหั่นเป็นฝอยเส้นยาวๆห่อหุ้มด้วยกระดาษเป็นมวน การสูบบุหรี่เป็นการสูดควัน บุหรี่ผ่านเข้าไปในทางเดินหายใจและปอด อันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่นั้น เนื่องมาจากส่วนประกอบที่เป็นสารเคมีในควันบุหรี่ ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ของใบยาสูบ กระดาษที่ใช้ม้วนและสารปรุงแต่งรสชาติบุหรี่

สารที่ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายที่สำคัญ ได้แก่

1) นิโคติน (Nicotine) เป็นสารที่มีลักษณะคล้ายกับน้ำมัน ไม่มีสี และเป็นยาเสพติดมีผลร้ายแรงที่ทำให้คนติดบุหรี่ ออกฤทธิ์ได้ทั้งเป็นตัวกระตุ้น กด และกล่อมประสาทส่วนกลาง ถ้าฉีดสารนี้ 1 หยด ขนาด 70 มิลลิกรัม เข้าไปในคนปกติจะตายเพียงไม่กี่นาที และร้อยละ 95 ของนิโคตินที่เข้าไปสู่ร่างกายบางส่วนจะเข้าไปจับอยู่ที่ปอด บางส่วนจับอยู่ที่เยื่อริมฝีปาก และบางส่วนถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด ทำให้ความดันเลือดสูงขึ้น หัวใจเต้นเร็ว หลอดเลือดหดตัว หากสูดต่อไปนานๆอาจก่อให้เกิดโรคเกี่ยวกับระบบไหลเวียนโลหิต

2) ทาร์(Tar) เป็นสารคล้ายน้ำมันดิบ ประกอบด้วยสารหลายชนิดเกาะกันเป็นสีน้ำตาลเป็นสารต้นเหตุให้เกิดมะเร็ง เช่นมะเร็งปอด กล้องเสียง หลอดลม หลอดอาหาร ไต กระเพาะอาหาร กระเพาะปัสสาวะและระคายเคืองเยื่อบุทางเดินหายใจ ซึ่งร้อยละ 50 ของทาร์จะจับอยู่ที่ปอด ทำให้เกิดการระคายเคืองอันเป็นสาเหตุของการไอเรื้อรัง มีเสมหะ ในคนที่สูบบุหรี่วันละซอง ปอดจะรับน้ำมันทาร์เข้าไปประมาณ 30 มิลลิกรัมต่อมวน หรือ 11 กรัมต่อปี บุหรี่ไทยมีสารทาร์อยู่ระหว่าง 25- 34 มิลลิกรัมต่อมวน ปริมาณทาร์มาตรฐานสากลกำหนดให้มี 15 มิลลิกรัมต่อมวน

3) คาร์บอนมอนอกไซด์(Carbon Monoxide) เป็นก๊าซที่มีความเข้มข้นเป็นสารประกอบร้อยละ 1 –5 ของควันบุหรี่ เกิดจากการเผาไหม้ของไบยา เกิดก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เข้าไปในกระแสเลือดผสมกับฮีโมโกลบิน (Hemoglobin) กลายเป็นภาวะคาร์บ็อกซีฮีโมโกลบิน ซึ่งเข้าไปขัดขวางการลำเลียงออกซิเจนจากเม็ดเลือดแดง ทำให้ไม่สามารถนำก๊าซออกซิเจนไปเลี้ยงเนื้อเยื่อต่างๆของร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้สูบบุหรี่ได้รับออกซิเจนน้อยลง ไม่ต่ำกว่า 10 – 15 หัวใจจึงต้องเต้นเร็วและทำงานมากขึ้น เพื่อสูบน้ำเลือดไปเลี้ยงร่างกายให้พอ ทำให้มีอาการมึนงง เหนื่อยง่าย การตัดสินใจช้าซึ่งเป็นสาเหตุของโรคหัวใจ คลื่นไส้และกล้ามเนื้อแขนขาไม่มีแรง

4) ไฮโดรเจนไซยาไนด์(Hydrogen Cyanide) เป็นก๊าซระเหยพิษ ก๊าซนี้จะทำลายเยื่อบุผิวหลอดลมส่วนต้น ซึ่งมีหน้าที่ป้องกันสิ่งแปลกปลอม เช่น ฝุ่นละออง เชื้อโรคที่เข้าไปในหลอดลมและปอด โดยการขับเมือกเหนียวๆออกมาปกคลุมปิดเอาไว้ และใช้ขนพัดโบกเอาเมือกที่สกปรกเหล่านั้นออก กลายเป็นเสมหะเป็นผลทำให้เกิดมีอาการไอจาม มีเสมหะ และหลอดลมอักเสบเรื้อรังเป็นประจำ

5) ไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen Dioxide) เป็นสารพิษที่ทำลายเยื่อบุหลอดลมส่วนปลายและถุงลม ทำให้ผนังถุงลมโป่งพอง ส่วนที่พองออกมาคล้ายลูกโป่งจะกดเนื้อเยื่อ ทำให้ร่าง-กายได้รับออกซิเจนน้อยลง เกิดอาการแน่นหน้าอก ไอเรื้อรัง หอบเหนื่อย ออกกำลังกายไม่ได้

6) แอมโมเนีย(Ammonia) มีฤทธิ์ระคายเคืองเนื้อเยื่อ ทำให้แสบตา แสบจมูก หากได้รับบ่อยๆจะทำให้หลอดลมอักเสบ มีอาการไอและเสมหะมาก

7) สารกัมมันตภาพรังสีในควันบุหรี่ เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็ง โดนร้อยละ 50 ของการเกิดโรคมะเร็งปอดในผู้สูบบุหรี่ มีสาเหตุมาจากสารกัมมันตภาพรังสีนี้ และผู้ที่สูบบุหรี่ 40 มวนต่อวัน จะพบว่ามีสารดังกล่าวในปัสสาวะมากกว่าคน

ที่ไม่สูบบุหรี่ถึง 6 เท่า ควันบุหรืเป็นพาหะร้ายแรงในการนำสารกัมมันตภาพรังสี ทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างได้รับสารพิษนี้ด้วย

8. แร่ธาตุต่างๆมีแร่ธาตุบางอย่าง เช่น โปแตสเซียม โซเดียม แคลเซียม ทองแดง นิกเกิล และโครเมียม อันเป็นสารตกค้างในใบยาสูบ หลังจากการพ่นยาฆ่าแมลง ซึ่งก่อให้เกิดภาวะเป็นพิษต่อร่างกายได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อนิกเกิลทำปฏิกิริยากับสารเคมีอื่น จะกลายเป็นสารพิษที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง

อันตรายของการสูบบุหรี่

บุปผา ม้วยแก้ว (2542 : 26 - 27) ได้กล่าวถึง อันตรายและโทษของการสูบบุหรี่ที่มีต่อสุขภาพดังนี้

1) ต่ออวัยวะรับความรู้สึก การได้ยิน การเห็น การรับรู้ การสัมผัส การรู้สึกสัมผัส ตลอดจนการทรงตัวจะเสื่อมไปเมื่อเทียบกับคนปกติ

2) ต่อระบบประสาท ทำให้ความจำเสื่อม ความว่องไวน้อยลง และอาจทำให้ชักและเป็นอัมพาตได้

3) ต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด การหายใจเอาควันบุหรืเข้าไปบ่อยๆ จะทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้น หัวใจเต้นเร็วขึ้น อาจทำให้เป็นอัมพาตของประสาทที่ควบคุมการทำงานของหัวใจ ถ้าคนที่เป็นโรคหัวใจอยู่แล้ว และสูบบุหรี่จัด จะมีอันตรายถึงชีวิตได้ง่าย นอกจากนี้ยังทำให้น้ำตาลและไขมันในเลือดสูง มีการบีบเกร็งของเส้นเลือดและเกิดการตีบตัน ทำให้ร่างกายบางส่วนได้รับเลือดไม่เพียงพอเกิดเป็นอัมพาตจากการอุดตันของเส้นเลือดได้

4) ต่อปอดและระบบหายใจ สารพิษในควันบุหรืและยาสูบจะทำให้เกิดความร้อนและระคายเคืองตั้งแต่ริมฝีปาก ลำคอ หลอดลม จนถึงปอด และไปทำลายซีเลียและขนอ่อนที่อยู่ตามเซลล์ทางเดินหายใจ ทำให้ผู้สูบบุหรี่เสียงแหบ ไอเรื้อรัง และเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคถุงลมโป่ง โรคติดเชื่อ วัณโรค มะเร็งปอด

5) ต่อระบบย่อยอาหาร การสูบบุหรี่ทำให้ความอยากอาหารน้อยลง บางคนมีอาการคลื่นไส้อาเจียน กระเพาะอาหารบีบตัวมากขึ้น ระบบย่อยอาหารผิดปกติ

6) ต่อระบบสืบพันธุ์ ในสัตว์ทดลองที่ฉีดนิโคตินเข้าไปพบว่า ทำให้การสร้างเชื้อเพศชายน้อยลง ลูกอ๊อดทะเลเล็ก ในเพศหญิงทำให้รังไข่เล็กลง ไข่น้อยมาก

โทษของการสูบบุหรี่

1) ทำลายสุขภาพ ได้แก่

1.1) เสียบุคลิกภาพ ผู้ที่สูบบุหรี่จะมีคราบสีเหลืองที่นิ้วมือและฟัน ทำให้ดูแก่เกินวัย เพราะสารพิษในบุหรืทำให้ผิวหนังของผู้สูบบุหรี่เกิดรอยเหี่ยวย่น

- 1.2) มีกลิ่นปากเป็นที่น่ารังเกียจ
- 1.3) ควันบุหรืเป็นที่รำคาญและทำลายสุขภาพของผู้อยู่ใกล้เคียง
- 1.4) ทำให้เกิดการเสพติด และนำไปสู่สิ่งเสพติดชนิดร้ายแรงอื่นๆ
- 1.5) เป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์
- 1.6) เป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่างๆ เช่น วัณโรค โรคหัวใจ

มะเร็งเป็นต้น

- 1.7) มีอาการไอเรื้อรัง
- 2) ทำลายเศรษฐกิจ ได้แก่
 - 2.1) เสียทรัพย์สิน ทั้งการสูบส่วนตัวและรับแขก
 - 2.2) สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคที่เกิดจากพิษของบุหรื
 - 2.3) เป็นสาเหตุทำให้เกิดเพลิงไหม้
 - 2.4) ทำให้บ้านเมืองสกปรก เพราะบางคนมักงายทิ้งขี้บุหรืตามถนน
 - 2.5) เสียเวลาในการทำงาน(เพราะบางแห่งห้ามสูบบุหรืในห้อง

ทำงาน)

1.4 โทษและอันตรายของยาเสพติด

เนื่องด้วยยาเสพติดทุกประเภทมีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาทสมอง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นศูนย์บัญชาการของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การเสพสิ่งเสพติดเหล่านั้นไม่มีคุณประโยชน์แก่ร่างกายเลย แต่กลับจะมีโทษและอันตรายต่างๆขึ้นได้ จนอาจทำให้เสียชีวิตขึ้นได้หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อครอบครัว เพื่อนบ้านและสังคมในด้านต่างๆต่อไปอีกมากมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ม.ป.ป.21)

บุญสม มาร์ติน และสำอาง พ่วงบุตร (2528 : 93-94) ได้กล่าวถึงโทษของสิ่งเสพติดว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและสังคมหลายประการคือ

1. โทษทางร่างกาย

1.1 ยาเสพติดให้โทษทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกายเสื่อมโทรมเช่น ทำให้สมองและประสาทเสื่อมโทรมลง กระเพาะอาหารและลำไส้เกิดการเกิดอาการท้องผูกอย่างรุนแรง ร่างกายมีกำลังและต้านทานโรคต่ำ ทำให้ติดโรคอื่นๆได้ง่ายเช่น วัณโรค กามโรคและโรคลำไส้

1.2 เมื่อสมองและประสาทเสื่อมเป็นผลให้การควบคุมกล้ามเนื้อ และประสาทบกพร่องซึ่งอาจทำให้ประสบอุบัติเหตุได้โดยง่าย เช่น หกล้มและถูกรถชน

1.3 เมื่อไม่ได้เสพยาเสพติดจะทำให้เกิดอาการต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอดยา เช่น มีอาการนอนไม่หลับ น้ำตาไหล มีเหงื่อออก เป็นตะคริวตามขาหลังและท้องลงแดง น้ำหนักตัวจะลดลง และในที่สุดทำให้มีอาการเหมือนคนวิกลจริตและถึงแก่ความตายได้

2. โทษทางใจ

เนื่องจากยาเสพติดทำลายสมองและระบบประสาท ฉะนั้นผู้เสพยาเสพติด จึงมีความประพฤติก่อและอารมณ์ผิดปกติเช่น ขาดความสนใจในตัวเอง มีการละเลยไม่สนใจในกิจวัตรประจำวัน มีความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ขาดเรียนไม่สนใจการศึกษา

3. โทษต่อครอบครัว

ในกรณีที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวติดยาเสพติดแล้ว ทำให้หมดความรู้สึกในเรื่องรับผิดชอบที่พึงมีต่อครอบครัว ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ภรรยาและบุตรไม่ได้รับความอบอุ่น เช่น ครอบครัวอื่นๆ

4. โทษทางสังคมและเศรษฐกิจ

สังคมมักรังเกียจผู้ติดยาเสพติด และเมื่อผู้ติดยาเสพติดไม่สามารถจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามปกติวิสัย อาจทำให้หันหน้าเข้าไปประกอบอาชญากรรมเพื่อแลกเปลี่ยนกับยาเสพติด ส่วนโทษทางเศรษฐกิจนั้น ทำให้เกิดการสูญเสียแรงงาน

5. โทษทางปกครอง

รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการปราบปราม และจัดสถานที่บำบัดรักษา อันเป็นการเพิ่มภาระการเสียภาษีอากรของประชาชนอีกทางหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ผู้ติดยาเสพติดจะถูกพิษภัยของยาเสพติด เข้าครอบงำจนก่อให้เกิดโทษต่อตนเอง ต่อครอบครัว เศรษฐกิจสังคมและการปกครอง ส่งผลต่อประเทศต้องสูญเสียความมั่นคงในด้านต่างๆจนหมดสิ้น ดังนั้นหากนักเรียนได้รู้ถึงโทษและอันตรายของยาเสพติดดังกล่าวมาแล้ว ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเอง และหลีกเลี่ยงจากยาเสพติดได้

1.5 สาเหตุของการติดยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดมีสาเหตุผสมผสานกันหลายประการและยังไม่สามารถสรุปได้อย่างเด่นชัดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่แท้จริงของการติดยาเสพติด ในที่นี้สาเหตุที่แท้จริงของการติดยาเสพติดจึงจะหมายถึง ความสัมพันธ์ของสาเหตุ

ตามแนวระบาดวิทยา ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคมี 3 ประการ คือ

1. ยาและฤทธิ์ของยา (Agent)
2. ตัวผู้เสพ(Host)
3. สิ่งแวดล้อม(Environment)
4. ยาและฤทธิ์ของยา (Agent)

1. **ชื่อของยาเสพติด (Agent)** ย่อมแสดงความหมายได้ชัดเจนแล้วว่า ถ้าเสพหรือใช้แล้วจะเกิดอาการติด เมื่อร่างกายมนุษย์ได้รับยาเสพติดเข้าไป อำนาจของยาเสพติดจะทำให้การทำงานในระบบต่างๆของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งถ้าใช้ยาสม่ำเสมอจนเข้าขั้นติดแล้ว ร่างกายจะเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานของร่างกายในรูปนั้น ซึ่งถ้าขาดยาการทำงานของร่างกายก็จะพยายามคืนตัวเข้าสู่สภาพปกติ และการเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกายที่เกิดขึ้นโดยกระทันหันทันทีนี้ ทำให้ผู้เสพ ติดแล้วเกิดอาการผิดปกติขึ้นกับร่างกายที่เราเรียกว่าอาการงดยาหรืออาการขาดยา ซึ่งมีความรุนแรงมากจนผู้นั้นไม่อาจทนได้ จึงทำให้เสาะแสวงหาหาเสพยาเพื่อระงับอาการให้ร่างกายอยู่ในระบบเดิมต่อไป จึงทำให้ผู้นั้นต้องเสพยาเรื่อยๆ

2. ตัวผู้เสพ (Host)

การที่ผู้เสพเริ่มหันไปหายาเสพติดนั้น อาจเกี่ยวข้องกับ

2.1 สภาพของร่างกาย จากการศึกษาวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้คนติดยาเสพติดประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากการเจ็บไข้ได้ป่วยทางกาย และใช้ยาบำบัดรักษา เช่น แพทย์สั่งยาระงับปวดหรือยารักษาโรคบางชนิด โดยขาดความระมัดระวัง ทำให้ผู้ป่วยติดยา

2.2 สภาพของจิตใจ นักจิตวิทยาเชื่อว่าความบกพร่องในจิตใจของมนุษย์เกิดจากการเลี้ยงดูของบิดามารดาในเยาว์วัย ความผิดปกติในร่างกายและจิตใจเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ความสัมพันธ์ของความผิดปกติทางจิตใจเป็นผลเนื่องไปถึงบุคลิกภาพที่ผิดปกติของมนุษย์ได้ และมีผลในทางที่จะเป็นแนวโน้มในการใช้ยาเสพติดเพื่อบรรเทาความวิตกกังวลให้หมดไป และมีแนวโน้มเอียงในการใช้ยาเสพติดมีหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

ผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอในทุกด้าน เช่น ด้านอารมณ์และสติปัญญา รวมทั้งมีร่างกายที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง

1) ผู้ที่มีอารมณ์วู่วาม ไม่ค่อยมีความยั้งคิด อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้เร็ว เป็นคนที่ขาดความมั่นใจ มีจิตใจไม่อบอุ่น ดังนั้นจึงหันเข้าหายาเสพติดเพื่อช่วยระงับอารมณ์ที่วู่วามของตน

2) ผู้ที่มีสุขภาพจิตรุนแรงขาดความมั่นใจ มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา และมีความโน้มน้าวใจที่จะใช้ยาเสพติดเป็นที่พึงพอใจ

3) ผู้ที่มีปัญหาต่างๆ เช่นหนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน มีปัญหาในด้านต่างๆ และใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องปลอบใจดับความว้าวุ่นทางจิตใจให้น้อยลง

การติดยาเสพติดของบุคคลต่างๆยังขึ้นอยู่กับสาเหตุอื่นอีก เช่น

1) การที่อยู่ใกล้ชิดกับยาที่ใช้พวกนี้ ได้แก่ นายแพทย์ พยาบาล และบุคคลอื่นๆในวงการแพทย์

2) การคบค้าสมาคมหรืออยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติด ข้อนี้พบมากในพวกเด็กวัยรุ่นและมักจะติดยาเสพติดได้ง่ายเพราะแรงชักจูงจากเพื่อน

3) เพื่อหนีความทุกข์ทางใจ

4) เพราะความอยากรู้อยากเห็น ได้แก่ เด็กวัยรุ่นซึ่งมีความคะนองอยากทดลองในสิ่งที่ไม่เคยมาก่อน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

5) เพราะต้องการหนีจากสภาพความเป็นจริง

6) เด็กเกเรโดยสันดาน หรือพวกอันธพาล เด็กพวกนี้ส่วนใหญ่แล้วจะมาจากครอบครัวที่แตกแยกกัน

3. สิ่งแวดล้อม (Environment)

สาเหตุด้านที่ทำให้ติดยาเสพติดแยกได้ดังนี้

3.1 เหตุจากการอยากทดลอง ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอันหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองในเรื่องยาเสพติดนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้เห็นตัวอย่างหรือได้ยินได้ฟังมา และอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลหรือแหล่งที่สามารถหาหาเสพติดได้โดยง่าย

3.2 เหตุจากการถูกชักชวน อาจจะเป็นการกระทำไปเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มโดยเฉพาะในวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นต้องการการรวมกลุ่มและการเป็นที่ยอมรับ

3.3 เหตุจากการถูกหลอกลวง เนื่องจากยาเสพติดใหม่ๆมักมีในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น เป็นลูกกวาดหรือทอฟฟี่ เป็นแคปซูลหรือเหล้าแหม่ง เป็นต้น ซึ่งอาจเข้าใจผิดว่าเป็นของรับประทานหรือยาธรรมดา

3.4 เหตุจากความคึกคะนอง บุคคลประเภทนี้รู้ว่ายาเสพติดไม่ดีแต่ด้วยความคึกคะนอง ในบางรายทำไปเพื่อความสนุก โดยมากเป็นวัยรุ่น ไม่เกรงกลัว แสดงความเก่งกล้าอวดเพื่อนฝูง

3.5 เหตุจากปัญหาครอบครัว จากเอกสารการวิจัยของคณะกรรมการวิจัย ปัญหาเยาวชนสำนักคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ได้กล่าวถึงลักษณะที่ทำให้เกิดปัญหา ครอบครัวไว้ดังนี้

- 1) ความแตกร้างไม่เป็นปกติสุขในครอบครัว เป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความวุ่นวายใจ แกร่งแย่งชิงดีกัน
- 2) ผู้ปกครองมีฐานะดี มีส่วนทำให้เด็กใช้ชีวิตเกเรได้ เพราะบางรายพึงเพ้ออยากทำอะไรเกินวัย เมื่อถูกห้ามปรามก็มักไม่พอใจจึงหาทางออกคบเพื่อน เทียวเตร่ไปกับเพื่อนต่างเพศ
- 3) ปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้ปกครองส่วนมากต้องทำงานหนักไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็ก
- 4) บิดามารดาและผู้ปกครองขาดความรู้ธรรมชาติทางจิตใจ และความประพฤติของเด็กตามวัยทำให้ไม่สามารถแนะนำทางให้เด็กเผชิญปัญหาชีวิตได้ถูกต้อง
- 5) ผู้ปกครองบางรายไม่เอาใจใส่ดูแลเด็กที่นำมาเลี้ยงแทนลูกเท่าที่ควร มีความรู้สึกเป็นคนอื่น ทำให้เด็กต้องออกไปหาที่พึ่งนอกบ้าน
- 6) ผู้ปกครองไม่สามารถดักเตือนให้เด็กเชื่อถือได้ และในบางรายผู้ปกครองก็อยู่ห่างไกล
- 7) ผู้ปกครองส่งเสริมในทางที่ผิด เช่น เมื่อเด็กประพฤติผิดแล้วผู้ปกครองให้ท้าย ทำให้เด็กได้ใจและไม่สำนึกถึงการกระทำของตนเอง
- 8) บิดามารดาบางคนไม่มีเวลาพอสำหรับเด็ก ทำให้เด็กขาดความสนิทสนม และเด็กต้องไปหาที่พึ่งทางใจกับผู้อื่น ทำให้บุคลิกไม่เข้มแข็งตกเป็นเหยื่อของการถูกชักจูงได้ง่าย
- 9) สภาพบ้านแตกสาแหรกขาด บิดาหรือมารดาต่างมีภรรยาหรือสามีใหม่
- 10) เด็กประเภทที่เป็นปรปักษ์ต่อสังคม เกิดจากสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ผู้ปกครองไม่ปรองดองกัน
- 11) บิดามารดาขาดความร่วมมือในการอบรมสั่งสอนเด็ก
- 12) บางครอบครัวลุ่มหลงในเรื่องอบายมุขต่างๆ เช่น การพนัน ดื่มสุราเป็นนิจ เป็นต้น ทำให้เด็กเคยชินกับสิ่งอบายมุข
- 13) สภาพครอบครัวขาดสวัสดิภาพ เช่น บิดามารดาถูกรังแกจากผู้อื่น
- 14) ไม่เอาใจใส่ส่งเสริมให้เด็กทำงานตามวัย

ชุสเตอร์ และคิลบี (หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์ อ้างจาก Schuster and Kilby.)
กล่าวถึงสาเหตุการไ้ยาเสพติดว่าเกิดจาก

1. ความวิตกกังวล
2. พฤติกรรมของเพื่อนถ้าเพื่อนดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่ วัยรุ่นนั้นอาจจะมีพฤติกรรมเช่นนั้น
3. วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่แตกแยกและมีการไ้ยาเสพติด วัยรุ่นนั้นจะมีความเสี่ยงต่อการไ้ยาเสพติด
4. วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีแนวโน้มการไ้ยาเสพติด
5. การไ้ยาเสพติดในวัยรุ่นจะมีลักษณะเฉพาะผู้ที่มึ่พฤติกรรมเบี่ยงเบน และมักเกิดในวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดของวัยรุ่นมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น ปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมเพื่อให้ปัญหาการติดยาเสพติดของวัยรุ่นหมดไป แต่ละฝ่ายจะต้องให้ความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.6 การป้องกันยาเสพติด

เรื่องชัย บุญศักดิ์ (2527 : 38) กล่าวว่า การป้องกัน หมายถึง การให้การศึกษา และข้อมูลที่ถูกต้องแก่เยาวชนและประชาชนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของการติดยาเสพติด ซึ่งการป้องกันนั้นไม่ว่าจะเป็นการป้องกันอะไรก็ตาม ผู้รับผิดชอบจำเป็นจะต้องมีความรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งที่เราจะปกป้องและธรรมชาติของสิ่งที่เราจะต้องป้องกันนั้นด้วย งานป้องกันปัญหายาเสพติด ผู้ที่ทำหน้าที่จึงเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของปัญหายาเสพติดในทุกแง่มุมอย่างลึกซึ้ง และยังจะต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ และกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องป้องกันด้วย งานป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษานั้น เป้าหมายอยู่ที่นักเรียน ดังนั้นนักเรียนก็คือ สิ่งที่เราต้องการปกป้องความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก กวี่ยต่างๆ และจิตวิทยาการเรียนรู้และความชัดเจนในการสอน ประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสิ่งที่ขาดไม่ได้ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดให้โทษในสถานศึกษานั้น มีผู้ให้แนวคิดต่างๆ กันดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (เรื่องชัย บุญศักดิ์. 2527 : 38 ; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2524 : 5-9) ได้เสนอแนวคิดในการป้องกันยาเสพติด โดยเน้นในกลุ่มเยาวชนว่า

1. ทางครอบครัวและสถาบันการศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีเพื่อมิให้เบี่ยงเบนไปจากสังคม
2. ควรจะใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญห
3. ควรสร้างความสำเร็จในชีวิตให้กับเด็ก
4. สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจของเด็กให้เข้มแข็ง เพื่อมิให้ถูกชักจูงไปใช้ยาเสพติดได้ง่าย
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันยาเสพติด เพื่อหาแนวทางในการป้องกันให้ถูกวิธี
6. ป้องกันสกัดกั้นการแพร่ระบาดของยาเสพติด

แนวคิดบรรทัดฐานเกี่ยวกับการดำเนินป้องกันยาเสพติดให้โทษไว้ 4 วิธีคือ

1. การป้องกันโดยใช้หลักกฎหมายและศีลธรรม ซึ่งต้องอาศัยการลงโทษและขู่ว่าจะลงโทษผู้ใช้ และผู้มีไว้ครอบครองเป็นประการสำคัญ วิธีนี้ถือว่าการลงโทษและการขู่จะลงโทษจะช่วยให้คนกลัวไม่กล้าทำ การออกกฎหมายตราบทลงโทษ และบังคับใช้กฎหมายนั้น เป็นมาตรการป้องกันสำหรับการป้องกันตามวิธีนี้

2. การป้องกันที่อาศัยหลักการทางแพทย์และอนามัย เพื่อสกัดกั้นมิให้ผู้ติดยาเสพติดทำการแพร่ระบาดไปยังผู้อื่นได้ มีการค้นหาผู้เสพยาเสพติดให้พบ แล้วจัดการให้การบำบัดรักษา การให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยและโทษของยาเสพติดเป็นเกณฑ์สำคัญ การให้การศึกษเกี่ยวกับการใช้ยาในทางที่ผิด ถือหลักว่าทุกคนปรารถนาที่จะมีสุขภาพสมบูรณ์กลัวโรคภัยไข้เจ็บ

3. การป้องกันที่อาศัยหลักทางจิตวิทยาสังคมเน้นในข้อที่ว่า การใช้ยาและการไม่ใช้ยาเสพติดนั้นเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีความสลับซับซ้อน ไม่แน่นอนเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม วิธีนี้ถือว่าข้อมูลที่ให้อย่างเลื่องลางและฝ่ายผู้รับรับไว้เฉยๆจะมีโอกาสก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยเต็มที แม้ว่าจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมดั้งเดิมไว้บ้างก็ตาม และถึงแม้ว่าจะเป็นข้อมูลที่คัดเลือกร้อยยัดดี หากไม่มีการนำข้อมูลไปใช้และข้อมูลนั้นไม่สอดคล้องกับความเชื่อถือและวิถีชีวิตส่วนตน ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลย อีกประการหนึ่งการตัดสินใจใช้ยาหรือไม่ใช้ยา ข้อมูลความรู้จะต้องเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาเรื่องค่านิยม การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา การป้องกันตามแนวคิดนี้ให้ความสนใจ

กับความต้องการทางสังคมและส่วนตัว ซึ่งเป็นสิ่งทดแทนไม่ไปติดยาเสพติดและให้ความสนใจ ปัญหาพื้นฐานที่อาจเป็นตัวการทำให้มีการใช้ยาเสพติด

4. การป้องกันที่อาศัยหลักทางสังคมวัฒนธรรม วิธีนี้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาก แทนที่จะแนะนำให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสภาวะของสังคมวันนี้กลับเห็นว่า บางสิ่งบางอย่างของสังคมควรจะได้รับปรับปรุงให้เหมาะสมกับบุคคล และความต้องการโดยธรรมชาติของมนุษย์

เรื่องชัย บุญศักดิ์ (2527 : 41) ได้กล่าวถึงงานป้องกันโดยทั่วๆ ไปในสถานศึกษา ต่างๆ นั้น อาจทำได้หลายกรณีเป็นต้นว่า

1. การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด และการป้องกันตนเองให้พ้นจากพิษภัยยาเสพติดซึ่งสถานศึกษาต่างๆ กระทำโดยอาศัยกิจกรรมในกระบวนการการเรียน การสอนตามปกติด้วยบรรยาย อภิปราย อบรม จัดนิทรรศการ ฯลฯ

2. การกำจัดโอกาสมั่วสุมโดยการสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด มิให้นักเรียนมีโอกาส อยู่ในที่ลับหลับตาตามลำพัง

3. การปรับปรุงการเรียนการสอนให้สนุกสนานเพลิดเพลิน มีชีวิตชีวาปราศจาก เครียด ความขัดแย้งทางอารมณ์ จะเป็นเครื่องช่วยให้มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถประพฤติตนเยี่ยง เด็กทั่วไป

4. การปรับปรุงบรรยากาศในโรงเรียนโดยเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน

อรรณพ หุ่นดี (2529 : 105 – 106) พูดถึงวิธีการป้องกันยาเสพติด ไว้ดังนี้

1. ป้องกันตนเอง ไม่ใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์และจงอย่าทดลองยาเสพติดทุกชนิดโดยเด็ดขาด

2. ป้องกันครอบครัว ควรสอดส่องดูแลเด็กและบุคคลในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวกับยาเสพติด คอยอบรมสั่งสอนให้รู้ถึงโทษภัยของยาเสพติด หากมีผู้ติดยาเสพติดในครอบครัว จึงจัดการให้เข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลให้หายโดยเด็ดขาด

3. ป้องกันเพื่อนบ้าน โดยช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด เพื่อมิให้ถูกหลอกลวง

4. ป้องกันโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ เมื่อทราบว่าบ้านใด ตำบลใดมียาเสพติดระบาด ขอให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ทราบ หรือศูนย์ปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ (สปส.ตร.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส. 2542 :15)

1. นโยบายของรัฐบาล รัฐบาลได้แถลงนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อวันที่ 20 – 21 พฤศจิกายน 2540 โดยสรุปได้ว่า

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1.2 ใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการศึกษา การกีฬาและดนตรี รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา

1.3 เร่งรัดการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด และสารเสพติด ทั้งผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต โดยเน้นการดำเนินการกับนายทุน และผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง

1.4 ขยายการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

1.5 เร่งรัดผลักดันกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน อันเนื่องมาจากการค้ายาเสพติด

1.6 ปลุกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชน ในเรื่องการไม่หลงมัวเมาในอบายมุข ยาเสพติด สารเสพติด บุหรี่ และสิ่งมีนเมา

2. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงาน ป.ป.ส. 2542 : 18)

นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับแผนพัฒนาระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) นั้น ยังคงอาศัยยุทธศาสตร์การลดความต้องการใช้ยาเสพติด (Demand Reduction) เช่นเดียวกับการดำเนินงานแผนระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) แต่เน้นในประเด็นของการพัฒนาคุณภาพ 11 กระบวนการดำเนินงาน และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นกรอบในการปฏิบัติไว้ 4 ประการ

1. ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจัง โดยให้มีแนวโน้มในการปฏิบัติงานจากประชาชนด้วย

2. กระทรวงศึกษาธิการผลิตใช้ในการป้องกันยาเสพติด จะต้องมีความเหมาะสมกับเยาวชนโดยให้เน้นความน่าสนใจ น่าหิบบ น่าอ่าน ได้เนื้อหาสาระ และไม่ยาวยืดเยื้อเกินไป

3. ทุกหน่วยงานจะต้องมีโครงการป้องกันยาเสพติดที่ชัดเจน เพื่อให้รัฐบาลสามารถยอมรับและสนับสนุนงบประมาณตามความจำเป็นของโครงการ

4. โครงการใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ให้ทุกหน่วยงานพิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและทำการทดลองเพื่อการศึกษาผลกระทบก่อนที่จะทำการขยายผล

ธงชัย ทวีชาชาติ และคณะ (2539 : 49–51) การป้องกันปัญหายาเสพติดต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ดังนี้

1. ตนเอง

ดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตโดยการพักผ่อนให้เพียงพอ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ รับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการ ทำงานอดิเรกที่เป็นประโยชน์ ให้ความเพลิดเพลิน และตามความสนใจของตนเอง ศึกษาและปฏิบัติธรรมตามโอกาสอันควร ไม่ควรฝืนทำงานหรือใช้ยากระตุ้นให้ทำงานได้ เมื่อร่างกายเหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลียควรพักผ่อนให้เต็มที่ให้ร่างกายสดชื่นจึงทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1 ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิดจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่อยู่หรือจากสื่อต่าง ๆ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติดได้ถูกต้อง

ไม่ใช้ยาทุกชนิดโดยมิได้รับการแนะนำจากแพทย์ เกสัชกร เพราะอาจจะทำให้เกิดการติดยาได้

1.3 ไม่ทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด เพราะติดง่ายเลิกยาก

1.4 ปฏิบัติตนให้เป็นคนดี และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลใกล้เคียง

1.5 สอดส่องดูแลสังเกตบุคคลใกล้เคียง ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อน บุคคลในชุมชน หากพบว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดให้แนะนำหรือรีบพาไปรักษาตามโรงพยาบาลหรือศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้บ้าน

1.6 เมื่อทราบว่ามีการซื้อขายหรือรู้แหล่งมั่วสุมยาเสพติด ให้แจ้งผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบ เพื่อทำการปราบปรามต่อไป

2. ครอบครัว

2.1 ควรรับบทบาทและหน้าที่ของตนเอง สร้างความรัก ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันในครอบครัว

2.2 ขยันทำงานประกอบอาชีพโดยสุจริต ใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อสร้างฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้น

2.3 บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ควรดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน หรือบุคคลในการปกครองให้อยู่ดีกินดี มีความสุข ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา อบรมสั่งสอนให้

ปฏิบัติตนดีและบุตรหลานหรือบุคคลในปกครองต้องเชื่อฟังคำสั่งสอน คำแนะนำตักเตือน ให้
ความเคารพ ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2.4 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว ให้ใช้เหตุผลและความร่วมมือกันแก้ไข
ปัญหา ไม่ควรใช้อารมณ์หรือหาทางออกที่ไม่เหมาะสม

2.5 จัดสภาพแวดล้อมของบ้านที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบ น่าอยู่

3. โรงเรียนและสถานศึกษา

3.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ชนิดของยาเสพติด โทษและอันตราย
และการปฏิบัติตนในการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียนและบุคคลในชุมชน

3.2 จัดตั้งชมรมหรือหน่วยงานในโรงเรียนเพื่อต่อต้านยาเสพติด

3.3 ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.4 จัดบริการให้คำปรึกษาแนะแนว เพื่อให้คำแนะนำนักเรียนและผู้ปกครอง
เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ

3.5 มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและปลูกฝังค่านิยมให้แก่ นักเรียน ให้เป็นผู้ที่รู้จักใช้
เหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน สามารถปรับตัวเองในสังคมได้ สร้าง
สัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ รู้จักวิธีแก้ปัญหา และกล้าที่จะขอคำปรึกษาและความช่วยเหลือ
จากบุคคลอื่นที่เหมาะสม

3.6 จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนให้เพียงพอ และสนับสนุนให้นัก
เรียนเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

4. ชุมชน

4.1 ขจัดแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในชุมชน

4.2 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
เช่น แข่งขันกีฬา พัฒนาชุมชน เป็นต้น

4.3 จัดให้มีหน่วยให้คำปรึกษาและแนะแนว เพื่อให้คำแนะนำและช่วยเหลือ
บุคคลในชุมชนที่มีปัญหา

4.4 พัฒนาเศรษฐกิจของ โดยเพิ่มรายได้ให้กับบุคคลในชุมชน ลดความยากจน
เช่น การฝึกอาชีพ การบริการจัดหางาน การส่งเสริมรายได้พิเศษ การจัดสหกรณ์ เป็นต้น

4.5 พัฒนาความเจริญด้านต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของชุมชน
ให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบ สวยงาม

5. รัฐบาล

5.1 ให้การศึกษาแก่ประชาชนให้ทั่วถึง

5.2 แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมอย่างจริงจัง

5.3 จัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

5.4 จัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เพียงพอและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

5.5 ให้ความสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพของเยาวชน ในด้านต่าง ๆ เช่น กีฬา ฝึกฝนอาชีพ เป็นต้น

5.6 มีกฎหมายที่รัดกุมสำหรับผู้ค้าและผลิตยาเสพติด รวมทั้งกำลังเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายเพียงพอและปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า การป้องกันปัญหายาเสพติดต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนชุมชนและครอบครัว การป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังนี้มีผลมาจากการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด เกิดจากการได้รับความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ส่งผลต่อความรู้สึก จนทำให้เกิดกระทำต่อต้านต่อยาเสพติด ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ทักษะ

2.1 ความหมายของทักษะ

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of education) ได้ให้คำจำกัดความทักษะว่า “ทักษะ หมายถึง แนวโน้ม และท่าทีที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์หรือค่านิยมหนึ่ง โดยปกติจะมีความรู้สึก อารมณ์เกี่ยวข้องอยู่ในความเหินนั้น ทักษะสังเกตไม่ได้ แต่อารมณ์จะอนุมานได้จากพฤติกรรมที่เป็นวาจาและท่าทาง”

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 :19) ให้ความหมายของทักษะว่าเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ เป็นต้น

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2544 : 366 – 377) ได้ให้ความหมายของทักษะดังนี้ ทักษะเป็นอักษณาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด ทักษะอาจจะเป็นบวกหรือเป็นลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติทางบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้าทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยงทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

ลักษณะของทักษะ

1. ทักษะเป็นสิ่งที่เรียนรู้

2. ทศนคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้น ทศนคติจึงมีทั้งบวกและลบ

3. ทศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component)

4. ทศนคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย หากเปลี่ยนแปลงทศนคติอาจจะเปลี่ยนจากบวก เป็นลบหรือจากลบเป็นบวก ซึ่งบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของทศนคติ หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย ทศนคติบางอย่างอาจจะหยุดเลิกไปได้

5. ทศนคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจากชุมชนหรือสังคมหนึ่งๆ อาจจะมีค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์พิเศษเฉพาะ ดังนั้นค่านิยมเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อทศนคติของบุคคลที่เป็นสมาชิก ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนทศนคติ จึงต้องเปลี่ยนค่านิยม

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546 : 121) ได้ให้ความหมายของทศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือความคิดใดก็ตามในลักษณะของการประเมินค่าลบ ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่นานพอสมควร

แม็กไกว์ (นวลละอ อ สุภาพล. 2534 : 19 ; อ้างอิงจาก McCuire. 1969 : 155-156) ได้แบ่งทศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มี 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบแรก ความรู้เชิงประเมินค่า เป็นการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งว่าดี มีประโยชน์มากน้อยเพียงใดและ/หรือเลว มีโทษมากเพียงใด ของทุกอย่างย่อมมีสองด้านคือ ด้านดีและด้านไม่ดี หรือด้านประโยชน์และโทษ บุคคลสามารถจะรับรู้ รับทราบเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสิ่งต่างๆ ได้เสมอ และอาจมีความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นตามลำดับ หรือรู้เพียงด้านประโยชน์ แต่ไม่ทราบเกี่ยวกับโทษของสิ่งนั้นหรือรู้ในทางตรงข้าม เป็นต้น

องค์ประกอบที่สอง ความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อบุคคลทราบว่สิ่งใดมีประโยชน์ บุคคลก็จะรู้สึกชอบและพอใจสิ่งนั้น ถ้าบุคคลทราบว่สิ่งใดมีโทษบุคคลก็จะรู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น ส่วนใหญ่แล้วความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะเกิดขึ้นสอดคล้องกับความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งนั้น ตามธรรมดาแล้ว บุคคลย่อมรู้สึกพอใจสิ่งหนึ่งมากเมื่อทราบว่สิ่งนั้นมีประโยชน์โดยตรงต่อตนเอง

องค์ประกอบที่สาม ความพร้อมกระทำ หมายถึงการที่บุคคลมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ทะนุบำรุงส่งเสริมสิ่งที่เขาชอบเขาพอใจและพร้อมที่จะทำลาย ทำร้ายหรือทำเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบไม่พอใจ องค์ประกอบนี้ก็ยังคงอยู่ภายในจิตใจของบุคคลและยังไม่

ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมความพร้อมกระทำ จะปรากฏเป็นพฤติกรรมหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะอื่นๆของบุคคลและสถานการณ์

ผู้ที่สามารถรู้จักตนเองและควบคุมบังคับตนเองได้จะเป็นผู้กระทำตามทัศนคติของตน ส่วนผู้ที่ไม่รู้จักตนเองและขาดความเป็นตัวของตัวเองต้องพึ่งการควบคุม การให้รางวัล และการลงโทษจากผู้อื่นหรือจากสังคมจะเป็นผู้ที่มีการกระทำไปตามการชักจูงหรือการบังคับของผู้อื่นมากกว่ากระทำตามทัศนคติของตนต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่าทัศนคติ หมายถึง เมื่อบุคคลมีความรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด จนกระทั่งเกิดความรู้สึกพอใจต่อประโยชน์หรือไม่พอใจต่อโทษของสิ่งนั้น และหลังจากนั้นบุคคลก็จะพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน หรือต่อต้านสิ่งนั้น

2.2 การเกิดของทัศนคติ

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546 : 126- 28) กล่าวว่า การเกิดทัศนคติมี 3 ประเภท คือ

2.2.1 การเกิดทัศนคติจากการเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ หลักการเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ (Classical Conditioning) ถ้าเรานำเอาสิ่งเร้าที่เป็นกลางไปคู่กับสิ่งเร้าที่มีอำนาจ ทำให้เราต้องตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อน ในที่สุดสิ่งเร้าที่เป็นกลางนั้นก็จะมีอำนาจทำให้เกิดการตอบสนองอย่างนั้นตามไปด้วยเช่นกัน สำหรับการวางเงื่อนไขแบบถ่ายโยงความสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น เกิดขึ้นในลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น เด็กที่มีทัศนคติที่เป็นลบต่ออาหารชนิดใดชนิดหนึ่งอาจจะเกิดจากการที่บิดามารดาเข้าซื้อให้รับประทานสิ่งนั้นจนเด็กเกิดอาการแพ้ ซึ่งอาการแพ้ได้ถูกนำไปเข้าคู่กับอาหารชนิดนั้น พลายทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่ออาหารชนิดนั้นไปด้วย

2.2.2 การเกิดทัศนคติเพราะหลักการเรียนรู้จากผลกรรม คนเราเรียนรู้ผลการกระทำในอดีต ถ้าผลกรรมนั้นน่าพึงพอใจ เรามีแนวโน้มจะทำอย่างนั้นอีกเมื่อมีสิ่งเร้าเดิมปรากฏ และถ้าผลกรรมนั้นไม่น่าพึงพอใจ เราจะหาทางเลี่ยงไม่ทำอย่างนั้นอีกเมื่อมีสิ่งเร้าเดิมปรากฏขึ้นมา

2.2.3 การเกิดทัศนคติจากการเรียนรู้โดยการสังเกตจากต้นแบบ บางครั้งทัศนคติที่เรามีอยู่เกิดมาจากการเลียนแบบจากผู้อื่น การค้นพบทางจิตวิทยาทำให้รู้ว่า เพียงเห็นดังอย่างจากผู้อื่นเราก็จะเรียนรู้ได้แล้ว ถึงแม้จะไม่ได้นำเอาความรู้นั้นมาปฏิบัติก็ตาม

2.3 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ลีทวิชค วรานุสันติกุล (2546 : 130-146) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติมีหลายแนวคิด ดังนี้

2.3.1 แนวคิดการเปลี่ยนทัศนคติโดยใช้การสื่อความหมาย

ผู้นำเสนอแนวคิด คือ คาร์ลโฮฟแลนด์ (Carl Hovland) ซึ่งมีหลักการสำคัญของการเปลี่ยนทัศนคติว่า ผลกระทบต่อทัศนคติของบุคคลเกิดจากองค์ประกอบในการสื่อความหมาย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ผู้ส่งสาร หรือแหล่งกำเนิดของสาร
2. สาร หรือความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งออกไป
3. ผู้รับสาร
4. ช่องทางในการสื่อสาร หรือวิธีที่สารถูกส่งออกไป อันอาจได้แก่ การพูด

การเขียน การใช้โทรศัพท์ จดหมาย เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 4 อย่างมีความสัมพันธ์กับกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติในแง่ที่ว่า แหล่งของสารทำให้ผู้รับสารเกิดการใส่ใจต่อสารที่ส่งมา สารทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจความหมายที่ส่งมากับสาร จนทำให้ผู้รับสารเกิดการยอมรับ และช่องทางในการสื่อสารมีผลต่อการจดจำ ซึ่งมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความใส่ใจ (Attention) ก่อนที่จะส่งสารไปเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ต้องทำให้ผู้รับใส่ใจตัวสารเสียก่อน โดยทั่วไปมักจะใช้แหล่งของสารเป็นตัวทำให้ผู้รับสารเกิดความใส่ใจ ตัวอย่างที่พบบ่อย คือ การโฆษณา นักโฆษณายพยายามสร้างความใส่ใจให้เกิดแก่ผู้รับสารก่อนโดยอาศัยคุณสมบัติของผู้ส่งสารเป็นหลัก เช่น ใช้นักกีฬาโฆษณายาสูบกำลัง

2. การทำความเข้าใจ (Comprehension) ผู้ส่งสารจะต้องทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจความหมายของสารให้ได้หลังจากที่ทำให้ผู้รับเกิดความใส่ใจแล้ว

3. การยอมรับ (Acceptance) ผลของการสื่อความสารที่ส่งไปยังผู้รับสารต้องพยายามให้มีความหมายตรงกับความต้องการของเขา เขาจึงจะยอมรับสาร เช่น โฆษณาสวนใหญ่มักจะแสดงออกมาในรูปของผู้ที่ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นได้รับความนิยมยกย่องจากคนรอบข้าง ทั้งนี้เพราะว่าความต้องการการยอมรับนั้นเป็นความต้องการที่ผู้คนส่วนใหญ่มีอยู่

4. การกักเก็บไว้(Retention) การสื่อความหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ต้องทำให้ผู้รับสารจำได้ อิทธิพลของสารจะยังอยู่ในตัวผู้รับได้นานเพื่อผลในการปฏิบัติในตอนหลัง การทำให้จำได้หลายวิธี เช่น การใช้ประโยคหรือวลีที่แปลกและง่าย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดนี้มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ประเด็นเกี่ยวกับผู้ส่งสาร

1. ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือมากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเห็นไปในทางที่ต้องการได้ดีกว่าผู้ที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ ความน่าเชื่อถือนี้ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญ เช่น มีทักษะ มีความรู้ วิจารณ์ญาณ ความน่าไว้วางใจ
2. ความมีเสน่ห์ชวนชมของผู้ส่งสารเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนใจได้ง่ายขึ้น
3. ความน่าเชื่อถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำผลให้ความเห็นของผู้รับสารเปลี่ยนไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนแรกของการสื่อความหมาย
4. ผู้ส่งสารจะเปลี่ยนความเห็นของผู้ฟังได้มาก ถ้าหากว่ามีทัศนคติร่วมกับผู้ฟังอยู่บ้างแล้ว

ประเด็นเกี่ยวกับสารและวิธีการเสนอสาร

1. ผู้ส่งสารที่รู้จักสรุปในตอนท้ายจะทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนทัศนคติได้ดีกว่าผู้ส่งสารที่ปล่อยให้ผู้รับสารสรุปเอาเอง
2. บางครั้งที่เขียนโดยใช้ถ้อยคำแสดงอารมณ์จะใช้ได้ดีกว่าสารที่เขียนเสนอแต่ความจริง
3. สารประเภทที่กระตุ้นความกลัว เช่นรูปคนติดยาเสพติดซึ่งดูน่าเกลียด น่ากลัว มักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ดี ในแง่ปฏิบัติผู้ที่จะไปเปลี่ยนทัศนคติควรสำรวจก่อนว่า ผู้รับสารนั้นมีเจตคติเห็นด้วยอยู่บ้างหรือไม่หรือต่อต้านเรื่องนี้อยู่แล้ว ถ้าเขาเห็นด้วยอยู่บ้างแล้วควรเสนอเป็นการสื่อสารทางเดียว ถ้าเขามีทัศนคติต่อต้านอยู่แล้วควรเสนอด้วยการสื่อสารสองทาง

ประเด็นเกี่ยวกับผู้รับสาร

1. ถ้าผู้รับสารรู้ล่วงหน้าว่าผู้ส่งสารจะมาเกลี้ยกล่อม เขาจะต่อต้าน
2. ผู้รับสารมักจะเลือกรับเฉพาะสารที่สอดคล้องกับจุดยืนของตนเอง
3. บุคลิกภาพของผู้รับสารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ง่าย เช่น คนที่มีความนับถือตนเองต่ำ คือ ไม่ภูมิใจในตนเองมักจะเปลี่ยนจุดยืนได้ง่าย
4. ระดับสติปัญญาของผู้รับสารเป็นตัวกำหนดชนิดของสาร เช่น ผู้รับที่มีสติปัญญาแต่จะเปลี่ยนความคิดเห็นตามสารแบบเสนอความจริงได้น้อยกว่าสารที่แฝงการจูงใจด้วยอารมณ์

5. ผู้ที่อยู่ในวัยมักจะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ง่ายกว่าวัยอื่น และจะยึดมั่นกับความคิดเห็นนี้ยาวนานต่อไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

6. ชนชั้นทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้วย

ผู้ที่จะเสนอสารเพื่อการเปลี่ยนใจคนนั้นต้องศึกษาผู้รับสารให้ดีว่ามีคุณสมบัติอย่างไร แล้วจึงเรียบเรียงการเสนอสารให้เหมาะสมกับผู้รับ เช่น ควรรับเสนอสารที่เป็นพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมให้แก่วัยรุ่นจะได้ประโยชน์มากกว่าที่จะไปเสนอกับผู้ใหญ่ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่า เป็นต้น

ประเด็นเกี่ยวกับช่องทางเสนอสาร

1. การยอมรับในสิ่งตนเองเข้าใจแล้ว มักจะเกิดขึ้นได้กับวิทยุและโทรทัศน์ง่ายกว่าประเภทสิ่งพิมพ์

2. สารที่มีความซับซ้อนจะเข้าใจได้ง่ายขึ้นถ้าเสนอในรูปของสิ่งพิมพ์แบบที่ต้องพบหน้ากัน เมื่อพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร

สำหรับการเปลี่ยนทัศนคติด้วยวิธีการสื่อสารนั้น ช่องทางที่ดีที่สุด คือ การสื่อสารด้วยการพบกันพูดกันโดยตรง เพราะการพบกันโดยตรงจะทำให้การสื่อสารมีความชัดเจน นอกจากนั้นยังมีกระบวนการอื่นทางจิตวิทยาเกิดขึ้นในขณะที่สื่อสารพร้อมกันไปด้วย ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเกิดได้ง่ายกว่าการสื่อสารด้วยวิธีอื่น

2.3.2 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยอาศัยแรงจูงใจ

แนวคิดนี้ประกอบด้วยทฤษฎีหลายทฤษฎี ซึ่งล้วนแล้วแต่อาศัยความเชื่ออย่างเดียวกันว่าแรงจูงใจเป็นต้นกำเนิดของการเปลี่ยนทัศนคติ โดยแรงจูงใจที่จะผลักดันให้คนเราเปลี่ยนทัศนคติหรือความคิดเห็นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความเครียด ซึ่งเกิดจากสภาพขาดสมดุล เพราะว่าองค์ความคิดหลายองค์ที่มีต่อสิ่งเดียวกันไม่สามารถสมานกันได้ นักจิตวิทยากลุ่มนี้เชื่อว่าในสมองของมนุษย์มีองค์ความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีอยู่เฉพาะและจะรวมกลุ่มกับองค์ความคิดอื่นๆ ที่มีต่อสิ่งเดียวกัน องค์ความคิดที่เข้ากันได้จะหลอมรวมกัน ส่วนที่เข้ากันไม่ได้ก็จะทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าขาดสมดุล ต้องมีการทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้ภาวะขาดสมดุลนี้เข้าสู่สภาพสมดุลจึงจะอยู่สบาย นั่นหมายความว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์ความคิดบางอย่าง เพื่อให้สามารถหลอมรวมกันได้ ด้วยเหตุที่ต้องการเปลี่ยนแปลงองค์ความคิดบางตัวนี้เอง ทัศนคติต่อสิ่งนั้นจึงเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากองค์ความคิดเป็นพื้นฐานของทัศนคติ

2.3.3 แนวคิดการเปลี่ยนทัศนคติแบบอื่นๆ

2.3.3.1 ทฤษฎีการรับรู้ตนเอง กล่าวว่า คนเราเรียนรู้ทัศนคติของตนเองจากการสังเกตพฤติกรรมที่ตนเองแสดงออกมา เช่น เราเรียนรู้ว่าตัวเราชอบรับประทานผักจากการสังเกตพบว่า เรารับประทานผักมากกว่าเนื้อสัตว์ วิธีการเรียนรู้ทัศนคติแบบนี้เรียกว่า การรับรู้ตนเอง

2.3.3.2 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการเกลี้ยกล่อมตนเอง การโน้มน้าวใจตนเองเกิดขึ้นจากการได้มีโอกาสสวมบทบาทของผู้อื่น ทำให้บุคคลต้องคิดหาข้อมูลว่าผู้ที่ตนสวมบทบาทนั้นเขาควรจะทำอย่างไร ควรจะแสดงตนอย่างไร การคิดและอธิบายแก่ตนเองถึงบทบาทที่ตนเองจะต้องทำ มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เป็นไปในทิศทางความคิดดังกล่าว และคนเรายังสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนด้วยการพูดกับตนเองเสมอ กระบวนการที่เรารำพึงหรือบอกแก่ตนเองอยู่บ่อยๆ จะยิ่งทำให้ความรู้สึกในเรื่องนั้นมีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้เกิดการรับรู้ตนเองว่าเป็นเช่นนั้น

2.3.3.3 ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล ทฤษฎีนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม มีจุดที่สำคัญ คือ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ บรรทัดฐานเจตนาหรือพฤติกรรมเราต้องพยายามเปลี่ยนแปลงที่ความเชื่ออันเป็นองค์ประกอบของทัศนคติเสียก่อน และต้องเป็นความเชื่อพื้นฐานจริงๆ ของคนๆ นั้น ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เจตนาของบุคคลเป็นตัวทำนายการแสดงพฤติกรรม และมีอิทธิพลจาก 3 แห่งที่กำหนดเจตนาของคน คือ

- 1) ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงสามารถบอกเป้าหมายของพฤติกรรม บริบทที่จะกระทำและเวลา
- 2) บรรทัดฐานตามอัตวิสัยของเขา ซึ่งหมายถึง ความเชื่อของเขาที่ว่า บุคคลที่มีความหมายต่อเขา เช่น คู่รัก พ่อแม่ ลูก จะมีทัศนคติต่อการแสดงพฤติกรรมของเขาอย่างไร
- 3) การรับรู้ว่าตนเองควบคุมพฤติกรรมที่จะกระทำได้ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมมีความมั่นใจว่าตนเองสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้

กมลรัตน์ หล้าสงวณ (2533 : 240) กล่าวว่าไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือ มีทัศนคติที่ดี ก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้าหาแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ในทางตรงข้ามถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดี ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหา โดยการถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ดังนั้นถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดโอกาสที่ผู้นั้นจะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งนั้นมากขึ้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 4) ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมปฏิบัติ ไว้ดังนี้

ความรู้หรือประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยในการเกิดเจตคติและเป็นตัว กำหนดเจตคติของบุคคลนอกจากองค์ประกอบด้านความรู้แล้ว เจตคติยังประกอบไปด้วยองค์ ประกอบด้านความรู้สึก และด้านการปฏิบัติ เจตคติจะมีบทบาทในการช่วยให้บุคคลแสดงถึงค่านิยมต่าง ๆ เจตคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดี่ยวที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นสาเหตุ อย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดหรือเป็นที่มาของการปฏิบัติของบุคคลและจะทำให้เจตคติเปลี่ยนแปลงและ เกิดเจตคติขึ้นใหม่ได้ นอกจากนั้นการปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้มีสาเหตุจากเจตคติอย่างเดี่ยว แต่เป็นผลที่เกิดจากการครองชีพ(Norms) นิสัย (Habits) และสิ่งคาดหวังการผลการกระทำด้วย

3. ทศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

สุลักษณ์ สินทรัพย์. (2543 : 35) ได้ศึกษาการตรวจสอบยากระตุ้นและยาเสพติด ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ พบว่า คนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าร้อยละ 70 มีความถี่ในการใช้ ทุกครั้งที่ขับรถโดยการใช่ครั้งแรก ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนแล้วมาทดลองใช้เอง ด้านเจตคติของ คนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าร้อยละ 88.90 คิดว่า ถ้าไม่กินจะทำให้เกิดมีอุบัติเหตุ เนื่องจากเกิด ความง่วงนอนร้อยละ 81.60 คิดว่าการใช้ยาบ้า เป็นการช่วยเพิ่มพูนรายได้เพราะทำให้ทำงานได้ มากขึ้น ส่วนการรับรู้โทษของยาบ้าร้อยละ 70 ทราบถึงโทษของมัน แต่เมื่อถามว่าจะเลิกการใช้ ยาบ้าหรือไม่ ร้อยละ 91 ตอบว่าสามารถเลิกได้แต่ต้องเลิกขับรถ

สนิท สมัครการ และคณะ (2530 : 67) ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับ ยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย พบว่า สาเหตุ และเหตุจูงใจในการเสพติดที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัย ทางด้านบุคลิกภาพ คือ ความอ่อนแอ อ่อนไหว ทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของผู้ติดยาประกอบ กับสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ราบรื่น เหตุจูงใจสำคัญ ที่ทำให้มีการเริ่มเสพยา ได้แก่ ความอยากรลอง (เพศชาย) เพื่อนชักชวน และความกลุ้มใจใน ปัญหาของการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว(เพศหญิง)

วิคดอน (สุลักษณ์ สินทรัพย์. 2543 : 34 ; อ้างอิงจาก Whiddon. 1975 : 3426 - 3427) ศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องยาเสพติดเจตคติที่มีต่อยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด ระหว่างนักเรียนเกรด 12ของโรงเรียนขนาดใหญ่ขนาดกลาง และขนาดเล็กในรัฐมอนตา นา ยาเสพติดที่ศึกษาประกอบด้วย 7 ประเภท ได้แก่ แอลกอฮอล์ แอมเฟตามีน บาร์บิทูเรท

เฮโรอิน แอล เอส ดี กัญชาและบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า นักเรียนจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด การมีความรู้ไม่ได้ช่วยระงับการใช้ยาเสพติด

จากเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาสรุปได้ว่าการติดยาเสพติดเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การถูกเพื่อนชักชวน สภาพครอบครัว ความอยากรลอง ความอยากรู้อยากเห็น และความกลัวใจในปัญหาของการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาของผู้เสพ ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมฝึกเพื่อชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติด และมีความรู้สึกไม่ชอบและพร้อมกระทำเพื่อต่อต้านการเสพยาเสพติด

4. กิจกรรมฝึกหรือโปรแกรมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

รัชนิวรรณ ชาลีสมบัติ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มๆละ 30 คน กลุ่มแรกเป็นกลุ่มเสพ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มปกติ พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรม เพื่อป้องกันการเสพยาเสพติด กลุ่มทดลองทั้งสามกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยองค์ประกอบแรงจูงใจในการป้องกันการเสพยาเสพติดทั้งด้านการรับรู้ความรุนแรงต่อการเสพยาเสพติด ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด ด้านความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันการเสพยาเสพติด และด้านความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อการป้องกันการเสพยาเสพติดสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับ พรทิพย์ วชิรดิolk (2544 : 86) ได้ศึกษาผลการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิต ต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 325 คน พบว่า เจตคติต่อยาบ้าของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อยาบ้ามากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

ปิ่น โค (2540 : 104) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โปรแกรมสุขศึกษานี้ใช้รูปแบบของการจัดค่ายเยาวชนเป็นเวลา 2 วัน จำนวนนักเรียน 30 คนและกลุ่มควบคุม 30 คน ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของ

กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิมพ์ใจ บุญยัง(2540 : 141) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการเสพยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา และทักษะการปฏิเสธตามแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และกระบวนการกลุ่ม พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจไม่ลองเสพยา ทัศนคติการแก้ไขปัญหาเผชิญกับแรงกดดันจากเพื่อน และทักษะการปฏิเสธเพื่อนชักชวนให้เสพยา และพฤติกรรมในการป้องกันการเสพยาดีกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แอนดริวส์ และเฮิร์น (Andrews and Hearn. 1984 : 18 - 20) ได้ศึกษาผลของโครงการสุขภาพที่มีต่อเจตคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยทำการศึกษาจากกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 600 คน แล้วทำการประเมินผลหลังจากเริ่มโครงการดังกล่าว 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติและการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ มีส่วนน้อยที่อยากลองสูบบุหรี่และพบว่า ผู้ปกครองกลุ่มทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงนิสัยการสูบบุหรี่ของตนหลังจากที่บุตรของตนได้เข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับบอทวินและอิงค์(Botvin; & Eng. 1980 : 209-213) ศึกษาโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่แบบเบ็ดเสร็จ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของกลวิธีการป้องกันการสูบบุหรี่ เฉพาะปัจจัยทางสังคมและทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยการสูบบุหรี่ในนักเรียนระดับเกรด 8,9,10 จำนวน 281 คน จากโรงเรียน 2 แห่ง เมืองนิวยอร์ก แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่ซึ่งจะเป็นการประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตพื้นฐานมาเป็นแนวทางการปฏิบัติในการเผชิญสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่น รวมทั้งมีปัญหการสูบบุหรี่ เนื้อหาประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-image) การพัฒนาความสามารถตนเอง(Self-improvement) การตัดสินใจ(Decision-making) การคิดอย่างเป็นอิสระ(Independent thinking) เทคนิคการพูดชวนเชื่อ(Advertising technique) การจัดการกับความวิตกกังวล (Coping with anxiety) ทักษะการสื่อสาร(Communication skill) ทักษะสังคม (Social skill) และการยืนหยัดในสิทธิของตน (Assertive training) โดยใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่มการใช้ตัวแบบ (Modeling) และการซ้อมบท (Behavior rehearsal) หลังจากสิ้นสุดโปรแกรมพบว่า โปรแกรมนี้มีประสิทธิภาพในการสอน ระยะเวลาการเริ่มสูบบุหรี่และพฤติกรรมของการสูบบุหรี่ นอกจากนั้นยังพบว่าโปรแกรมได้รับความสนใจจากนักเรียนในแต่ละเนื้อหาแล้ว ยังมีผลต่อสุขภาพด้านอื่นด้วย เช่น การใช้ยาเสพติดอื่นๆและสุขภาพจิต อีกด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการใช้โปรแกรมการฝึกหรือกิจกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ที่เสพและผู้ที่ไม่เสพยาเสพติดได้ทั้ง3องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับยาเสพติดมองเห็นโทษของยาเสพติดมากขึ้นทำให้ ความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อการเสพหรือลองเสพยาเสพติด และแสดงออกพฤติกรรมต่อต้านการเสพหรือข้องเกี่ยวกับยาเสพติด โดย

จึงกล่าวได้ว่า การให้กิจกรรมหรือโปรแกรมฝึกมีผลต่อทัศนคติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดมีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

5. เอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

5.1ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน

เบอเกอร์ (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540 : 8 ; อ้างอิงจาก Breger. 1974) กล่าวว่า เอกลักษณ์แห่งตน(Ego-Identity) มีความหมายที่กว้าง มาก หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวของเรา คือสถานภาพ ร่างกาย บุคลิกภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นอกจากนี้ แคลปป์ (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540 : 8 ; อ้างอิงจาก Klapp.1969) กล่าวว่าเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงนิสัย มโนภาพแห่งตน บุคลิกภาพและการแสดงตนที่มีลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างจากบุคคลอื่น

วอเตอร์แมน (อุษา ศรีจินดารัตน์. 2533 : 15 ; อ้างอิงจาก Waterman. 1988) เอกลักษณ์แห่งตนในความหมายของอิริคสัน หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม จุดมุ่งหมาย และการแสดงตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยอมรับว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่นในบางเรื่อง ส่วนคองเกอร์ (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540 : 8 ; อ้างอิงจาก Conger. 1973) เห็นว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นสภาวะที่บุคคลยอมรับว่าตนเองต่างจากบุคคลอื่น ความแตกต่างกันนี้ทำให้เกิดบูรณาการให้คงที่อยู่อย่างสืบเนื่องกันระหว่างปัจจุบันกับในอดีต ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ออฟเฟอร์ และคณะ (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 16 ; อ้างอิงจาก Offer;et.al. 1981 : 11) ได้สรุปความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนอย่างกว้างๆว่าเป็นการที่วัยรุ่นมีความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ว่าจะเชื่อมความสัมพันธ์กับคนอื่นขณะที่ต้องการความเป็นตัวของตัวเองและอิสระ โดยอาศัยประสบการณ์จากกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมวัยเด็ก

สมาร์ท และรัสเซล (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 17 ; อ้างอิงจาก Smart & Russel. 1973 : 148) ให้ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน ที่สอดคล้องกับ คิมเมล และไวน์เนอร์ (Kimmel & Weiner. 1995 : 386) สรุปว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นการรวบรวมความ

คาดหวังหลายๆอย่าง เพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ พุทธิปัญญา เพื่อให้คิดได้อย่างสลับซับซ้อน ใน การที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่างๆในโลกทั้งในอดีต ปัจจุบัน อนาคตและยังรวมไปถึงการแสดงออกทาง อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆด้วย

แฟรเกอร์ และแฟดิแมน (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 17 ; อ้างอิงจาก Frager & Fadiman. 1984 : 159) สรุปความหมายและปัจจัยในการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน คือ เอกลักษณ์แห่งตนเป็นการให้คุณค่าและการฝึกความอดทนสร้างจากพื้นฐานทางสังคม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

มาร์เซีย (เสาวภา เบญจพันธุ์ทวี. 2540 : 9 ; อ้างอิงจาก Marcia.1975) กล่าวถึงความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนด้านโครงสร้างแห่งตนที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ และประวัติความเป็นมาในการปรับตัวของแต่ละบุคคล โครงสร้างของพัฒนาการที่ดีทำให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง ความเหมือนและความแตกต่างจากบุคคลอื่น และทำให้เกิดจุดเด่นและจุดด้อยในแนวทางของตนเอง ส่วนโครงสร้างของพัฒนาการที่ไม่ดีนั้น ทำให้บุคคลมีความสับสนเกี่ยวกับตนเอง ส่วนความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนด้านเนื้อหานั้นประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ค่านิยมและความเชื่อที่บุคคลได้ตกลงใจอย่างไม่ มีข้อสงสัยการตกลงใจนี้ต้องมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานแล้ว จึงจะทำการเลือกจุดมุ่งหมาย และความเชื่อนั้นอย่างเหมาะสมกับแนวทาง วัตถุประสงค์และวิถีชีวิตของเขา

เสาวภา เบญจพันธุ์ทวี (2540 : 9) สรุปความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิด และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีร่างกาย นิสัย อารมณ์ค่านิยม ความเชื่อ และการแสดงออกของตนเองแตกต่างหรือเหมือนกับบุคคลอื่นในเรื่องใด และถ้าบุคคลมีโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาดี จึงทำให้บุคคลปรับตัวได้ และบรรลุเอกลักษณ์ส่วนโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาไม่ดีทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความสับสนในเอกลักษณ์

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตนหมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร และการแสดงออกของตนเองแตกต่างหรือเหมือนกับบุคคลอื่นในเรื่องใด ซึ่งความแตกต่างหรือความเหมือนนี้มาจากแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อและประวัติความเป็นมาในการปรับตัวของแต่ละบุคคล ถ้าบุคคลมีโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาดีบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน จะทำให้บุคคลปรับตัวได้ ส่วนบุคคลที่มีโครงสร้างพัฒนาไม่ดีนั้นทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ จะทำให้เกิดความสับสนในเอกลักษณ์

5.2 แนวความคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน ได้เสนอขั้นพัฒนาการ 8 ขั้น ของชีวิต โดย 5 ขั้นแรก จะเป็นขั้นพัฒนาการของเด็กอย่างละเอียด และในขั้นที่ 5 ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการของวัยรุ่น ได้กล่าวถึงการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งการที่จะมีเอกลักษณ์แห่งตนที่เหมาะสมนั้นจะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการ ในขั้นที่ 1-4 คือ ถ้าพัฒนาการในระยะต้นๆ เป็นไปอย่างราบรื่นก็จะทำให้การสร้างเอกลักษณ์แห่งตนทำได้ง่ายขึ้น โดยรายละเอียดของพัฒนาการทั้ง 8 ขั้นของชีวิต ตามแนวคิดของอิริคสัน ดังนี้ คือ (นวลละออ สุภาพล.2527:77-79)

ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจพื้นฐานซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกไม่ไว้วางใจไปได้-ความหวังเกิดขึ้น(Acquiring a Sense of Basic Trust While Overcoming a Sense of Basic Mistrust-a Realization of Hope) พัฒนาการขั้นนี้มีระยะเวลาดั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 1 ขวบ พัฒนาการขั้นแรกนี้นับว่าเป็นรากฐานสำคัญของพัฒนาการขั้นต่อไป Erikson ได้อธิบายถึงธรรมชาติของพัฒนาการในระยะนี้ว่า เมื่อทารกหลุดจากครรภ์มาสู่สิ่งแวดล้อมใหม่มีความต้องการ 2 ประการเกิดขึ้น คือความต้องการทางกาย ซึ่งหมายถึงต้องการอาหารความอบอุ่นทางร่างกาย เป็นความรู้สึกต้องการให้รับสิ่งที่ร่างกายต้องการ และความต้องการอีกอย่างหนึ่ง คือความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทางด้านจิตใจ ซึ่งหมายถึงการได้รับความรัก ความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นถ้าทารกได้รับการตอบสนองในสิ่งต่างๆ ที่เขาต้องการอย่างเพียงพอ ก็จะเป็นผลให้พัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจในประสบการณ์ใหม่ที่เขาได้รับ ซึ่งความรู้สึกไว้วางใจที่เกิดขึ้นในระยะนี้เป็นพื้นฐานของการสร้างความรู้สึกไว้วางใจต่อบุคคล หรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในระยะต่อมา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าทารกไม่ได้รับความสุขสบายทั้งทางกายและทางใจ ย่อมทำให้ทารกเกิดความรู้สึกหวาดกลัวต่อสถานการณ์ต่างๆต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ 2 ขั้นพัฒนาความรู้สึกเป็นอิสระซึ่งตรงกันข้ามกับความรู้สึกไม่แน่ใจและความละอาย-การรับรู้ในความสามารถ (Acquiring a Sense of Autonomy While Combating a Sense of Doubt and Shame-a Realization of Will) พัฒนาการขั้นนี้มีช่วงตั้งแต่ 1- 3 ขวบ ในขั้นนี้เป็นระยะที่เด็กกำลังเติบโตมากขึ้น เขาจึงค้นพบว่า เขาสามารถทำสิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการค้นพบความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เดียวกันก็มีความรู้สึกกลัวไม่แน่ใจในความสามารถและอิสระของเขา และทำให้ต้องคอยพึ่งพาอาศัยคนอื่นเสมอ ทำให้เกิดความขัดแย้งในตัวเด็กในการค้นหาถึงสิทธิและความสามารถของตัวเอง เด็กต้องการคำแนะนำ ความเห็นใจความเข้าใจจากผู้ใหญ่เพื่อการค้นหาตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาความรู้สึกของความคิดริเริ่มซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกผิด-การตั้งความมุ่งหมาย(Acquiring a Sense of Initiative and Overcoming a Sense Guilt – a Realization of Purpose) เป็นระยะอายุ 3 - 5 ปี เด็กวัยนี้ร่างกายมีความสามารถและช่วยตนเองได้มากขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนาขึ้น เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท้าทายความสามารถของเขา สิ่งแวดล้อมมีส่วนผลักดันให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวคือความสามารถภายในตัวเด็กเอง ของเล่น สัตว์เลี้ยง รวมถึงญาติพี่น้องด้วย เด็กวัยนี้ชอบพูดและตั้งคำถาม ช่างซักถาม ช่างสงสัย และจินตนาการ ความคิดต่างๆ ขึ้นมาในขณะที่กำลังทำกิจกรรมนั้นๆ อยู่เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและมีความคิดคัดค้าน หรือความรู้สึกผิดเกิดขึ้นเนื่องจากเขาไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จตั้งใจเป็นความรู้สึกที่สืบเนื่องมาจากการพัฒนาความรู้สึกผิดขึ้นเนื่องจากความสามารถของเขาถูกริดรอน หรือขัดขวางความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิดจะเกิดสะสมในตัวเด็กในระยะนี้

ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและขจัดความรู้สึกเป็นปมด้อย-ความสามารถเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Industry and Fending off a Sense of Inferiority-a Realization of tence) อายุ 6 – 12 ปี พัฒนาการขั้นนี้เป็นช่วงวัยเด็กตอนปลาย เป็นระยะที่เด็กมีความเจริญเติบโต และมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ทำให้เด็กมีประสบการณ์ใหม่ๆ มากมายเขาคิดว่าสิ่งใดที่เขาต้องการจะต้องแสวงหาให้ได้ตามความปรารถนา เนื่องจากในวัยเด็กที่ผ่านมาเขารู้สึกว่าตัวเองไม่สามารถกระทำการใดๆ ด้วยตนเอง เพราะมีผู้ใหญ่คอยบังคับและควบคุม ดังนั้นเมื่อถึงระยะนี้ต้องการที่จะแสดงความคิดเห็น และการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ จุดสำคัญของพัฒนาการระยะนี้คือ การแสดงออกว่าเขาโตแล้วการสะท้อนกลับของกิจกรรมต่างๆ ที่เขาได้กระทำไปจะทำให้เขารู้สึกว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ความรู้สึกล้มเหลวทำให้เขามองตัวเองว่ายังเป็นเด็กอยู่ซึ่งทำให้เกิดปมด้อย แต่ถ้ารู้สึกว่าการประสบความสำเร็จย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจเห็นความสำคัญของตนเอง และเห็นความสามารถของตนกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้เกิดกำลังใจที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น ระยะนี้สังคมชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะเป็นระยะที่เด็กเริ่มไตร่ตรองถึงอนาคต การที่เด็กได้พิสูจน์ว่ามีความสามารถการกระทำต่างๆ ในขอบเขตของเขาทำให้เด็กวัยนี้มีความเชื่อมั่นว่าเขาจะประสบความสำเร็จในอนาคต

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนาความรู้สึกในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองไปได้ – รับรู้ตนตามความจริง (Acquiring a Sense of Identity While Overcoming a Sense of Identity diffusion – a Realization of Fidelity) ระยะเวลา 13 – 17 ปี องค์ประกอบสำคัญของการสร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสน

สนใจในตนเองดังนี้การเลือกและการสับสนในบทบาท (Role Selection and Role Diffusion) การเข้าใจในเอกลักษณ์ของตนเองช่วยให้เด็กวัยรุ่นเกิดความเข้าใจปัญหาต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต เช่น การเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น ความรับผิดชอบ ถือว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของวัยนี้ ซึ่งความรับผิดชอบนี้มีรากฐานมาจากการอบรมของพ่อแม่ และความรู้สึกไว้วางใจและมั่นใจในตนเอง ในวัยนี้เด็กวัยรุ่นจะเกิดความสงสัยในตนเอง เช่น เกิดปัญหาถามตนเองว่า “ฉันคือใคร” หรือ “ฉันทำอะไรดี” เนื่องจากวัยรุ่นเป็นระยะที่มีความสับสน ขาดความมั่นใจ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ปัญหาของเด็กวัยนี้มักเป็นไปในทำนองที่ว่า “ฉันไม่รู้ว่าฉันควรจะทำอะไร ฉันไม่รู้ว่าจะไปทางไหน และฉันไม่รู้ว่าฉันเป็นใคร” ดังนั้นกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันการยอมรับจากกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรมจึงมีผลต่อการปรับตัวอย่างยิ่ง

การแสวงหาสถานภาพทางสังคม (Acquisition of Social Status) เด็กวัยรุ่นจะค่อยๆ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองขึ้นอย่างช้าๆ เพื่อพัฒนาเป็นระดับมาตรฐานของตนเอง เขาจะแสวงหาตนตามอุดมคติ (Ego-Ideal) และค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองเพื่อบทบาทใหม่ในสังคม Erikson กล่าวว่า มีเด็กวัยรุ่นตอนปลายอีกจำนวนมากที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง และยังไม่พบเอกลักษณ์ในตัวเอง ซึ่งวัยรุ่นเหล่านี้เมื่อมีปัญหาจะแก้ปัญหาแบบ “หนีเสือปะจระเข้” หรือหลบหนีปัญหานั้นไป อย่างไรก็ตามวัยรุ่นแต่ละคนย่อมต้องการเวลาในการปรับตัวเอง เพื่อการเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ และให้สังคมยอมรับ Erikson ได้เสนอการปรับตัวที่สำคัญอยู่ 7 ขั้น ในแต่ละขั้นถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ย่อมทำให้เกิดความล้มเหลวในเรื่องนั้น

การปรับตัวของวัยรุ่น 7 ขั้น มีดังนี้

1. สัดส่วนของเวลาตรงข้ามกับความสับสนของเวลา (Time Perspective VS Time Diffusion) หมายถึงเด็กวัยรุ่นต้องการเวลาที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมตัว และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
2. ความเชื่อมั่นในตนเองตรงข้ามกับความเฉยเมยท้อแท้ (Self Certainty VS Apathy) ความมั่นใจในตนเอง หมายถึง การแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองอย่างถูกต้อง มีความสนใจเกี่ยวกับตนเอง และความคิดของคนอื่นที่มีต่อตน
3. การตรวจสอบบทบาทตรงข้ามกับการมีเอกลักษณ์ที่ไม่ถูกต้อง (Role Experimentation VS Negative Identity) ในวัยเด็กจะมีการแสวงหาบทบาทที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุดวัยรุ่นอาจจะทดลอง หรือตรวจสอบหลายๆ บทบาทจนกว่าจะพบบทบาทที่ตนเองพอใจ

4. การคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสัมฤทธิ์ตรงข้ามกับความชะงักงันในการทำงาน (Anticipation of Achievement VS Work Paralysis) การทำงานใดๆ เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะให้ งานนั้นประสบความสำเร็จลงด้วยดี ดังนั้นก่อนที่จะลงมือกระทำงานเขาจะคาดการณ์ล่วงหน้าใน ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นการคาดหมายว่างานจะประสบความสำเร็จจะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาเกิดความ พึงพอใจมีความสนใจและมีความเพียรพยายามเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นๆ การคาดการณ์ล่วงหน้า ในผลสัมฤทธิ์จึงมีองค์ประกอบหนึ่งที่จะพัฒนาความมั่นใจในตนเอง และความเป็นตัวของตัวเอง

5. เอกลักษณะทางเพศตรงข้ามกับความสับสนทางเพศ (Sexual Identity VS Authority Diffusion) วัยรุ่นต้องการประสบการณ์ที่จะทำให้เขารู้ในบทบาททางเพศของตนเองให้ ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ขณะเดียวกันก็ต้องการที่จะเป็นเพื่อนกับเพศตรงข้าม

6. ความเป็นผู้นำตรงข้ามกับความสับสนในอำนาจ (Leadership Polarization VS Authority Diffusion) ความสามารถของวัยรุ่นในการเป็นผู้นำ หรือผู้ตามเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน และสถานภาพทั้ง 2 ลักษณะนี้เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงอำนาจของตัวเองในสังคม เด็กวัยรุ่นควรได้รับการ ฝึกให้เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เขาพัฒนาการเป็น ผู้นำให้เกิดขึ้น

7. อุดมคติตรงข้ามกับความสับสนในอุดมคติ (Ideological Polarization VS Diffusion of Ideals) วัยรุ่นจะเลือกปรัชญาหรือมีอุดมคติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งจะนำทางให้ เขาอยู่ในสังคมได้ นอกจากนี้การมีอุดมคติ และมีปรัชญาชีวิต จะช่วยให้เขาไปสู่ความมีเอก ลักษณะของตนเอง และเขาจะมีแนวทางชีวิตของเขาว่าจะเป็นอะไรต่อไป เมื่อมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องกับ อุดมคติของเขา เขาจะไม่ยอมรับหรือต่อต้านกับสิ่งเหล่านั้น

ขั้นตอนทั้ง 7 ขั้น ดังกล่าวนี้อาจมีผลต่อพัฒนาการความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และมีประโยชน์ต่อตัวเขาเองโดยตรง เป็นการได้เผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการ เรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ได้เปรียบเทียบสังคมของผู้ใหญ่กับตัวเอง ซึ่งทำให้เขาเกิดความ พร้อม ถ้าเด็กวัยรุ่นไม่พร้อมหรือปรับตัวไม่ได้ หรือประสบความล้มเหลวจะเกิดความรู้สึกที่รุนแรง และมีผลต่อบุคลิกภาพ

ขั้นที่ 6 ขั้นพัฒนาความรู้สึกสัมพันธ์ภาพ และเป็นมิตรภาพกับบุคคลอื่นโดยเฉพาะเพื่อนต่างเพศ และหลีกเลี่ยงความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง – ความรักเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Intimacy and Solidarity and Avoiding a Sense of Isolation- a Realization of Love) ช่วงอายุ 18 - 21 ปี หลังจากผ่านขั้นที่ 5 มาแล้ว สามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ รู้ว่าตนคือใคร มีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไรในชีวิต เขาจะเกิดความรู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิท ที่จะรับรู้รับฟังสิ่งต่างๆ ที่ตนเองมีอยู่ ต้องการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น ความรู้สึกผูกพัน

กับผู้อื่นจึงพัฒนาขึ้น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถสร้างความผูกพันใกล้ชิดกับบุคคลอื่นได้ มีความต้องการแข่งขันชิงดีชิงเด่น หรือชอบทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นก็จะนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง

ขั้นที่ 7 ขั้นพัฒนาความรู้สึกที่จะเป็นผู้ให้กำเนิดและสร้างสรรค์สังคม และหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่คำนึงถึงแต่ตนเอง – การเอาใจใส่ดูแลเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Generativity and Avoiding a Sense of Self-absorption-a Realization of Care) ช่วงอายุ 22-40 ปี วัยกลางคนเป็นวัยที่สร้างประโยชน์ให้กับสังคม ถ้าพัฒนาการของบุคคลในขั้นต้นๆเป็นไปด้วยดี รู้ว่าตนเองมีเอกลักษณ์อย่างไร มีความต้องการอย่างไรในชีวิตตลอดจนสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และเมื่อมาถึงขั้นนี้ก็พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมมีความรู้สึกต้องการมีบุตรสืบไปภายหน้า

ขั้นที่ 8 ขั้นพัฒนาความรู้สึกมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิตและหลีกเลี่ยงความรู้สึกสิ้นหวัง ท้อถอยในชีวิต-รู้จักชีวิต (Acquiring a Sense of Integrity and Avoiding a Sense of Despair - a Realization of Wisdom) อายุ 40 ปีขึ้นไป พัฒนาการขั้นสุดท้ายมีพื้นฐานมาจากการปรับตัวในขั้นแรกของชีวิต วัยนี้มีการปรับตัวแสวงหาความอบอุ่นมั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเขาสามารถพัฒนาผ่านขั้นต่างๆมาได้ด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเขาปรับตัวในขั้นต่างๆ ที่ผ่านมาไม่ได้จะเกิดความรู้สึกท้อแท้ และเหนื่อยหน่ายต่อชีวิตของตนเอง วัยชราเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต บุคคลควรมีความพึงพอใจในชีวิต รู้จักหาความสุข ความสงบในชีวิต พอใจกับการมีชีวิตของตนในวัยชรา ไม่รู้สึกเสียดายเวลาที่ผ่านมา ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของตนในปัจจุบัน

จากพัฒนาการ 8 ขั้น ของชีวิตที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ขั้นที่ 5 เป็นขั้นของเด็ก วัยรุ่นที่จะต้องพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน และขั้นพื้นฐานก็มาจากวัยทารกและวัยเด็กที่จะช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ เอกลักษณ์แห่งตนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบุคลิกภาพที่ทำให้แต่ละคนไม่เหมือนกัน วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนได้ก่อนที่จะผ่านพ้นวัยรุ่น ย่อมจะมีผลทำให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพดี เป็นผู้ใหญ่ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ มาร์เซีย (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540 : 14 อ้างอิงจาก Marcia. 1975) นักจิตวิทยามหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ก กล่าวว่า การแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 4 สภาวะ ดังนี้

1. สภาวะเอกลักษณ์สับสน (Identity Confusion) วัยรุ่นยังไม่มีประสบการณ์ในวิกฤติการณ์ใดๆ เลย และยังไม่มีการยอมรับค่านิยมหรือความเชื่อใด บุคลิกที่แสดงออกในช่วงนี้ได้แก่

1.1 เป็นหนุ่มสาวประเภทรักสนุก ไม่อาทรต่อคนอื่นตราบใดที่ได้ทำสิ่งที่ตน
ปรารถนา

1.2 หลีกเลียงวิกฤติการณ์ และการเผชิญหน้าใดๆโดยการหนี อาจใช้ยาเสพติดหรือการหลอกตัวเอง

1.3 มีปัญหาทางจิตใจ เป็นนักฉวยโอกาส

1.4 ลอกเลียนเจตคติของผู้ที่ตนประทับใจ มักรู้สึกผิดมากและถูกทอดทิ้งบ่อย

1.5 เต็มใจที่จะเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างรวดเร็ว และยอมรับ

ความผิดพลาดของบุคลิกภาพของตนเองอย่างง่าย ๆ

1.6 มีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาก

1.7 มั่นแก่ง่ายๆแก่คนอื่น แต่เลือกวิชาง่ายๆเรียน

1.8 แสดงบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ

1.9 มีความไว้วางใจมนุษย์น้อยที่สุด

1.10 มีพ่อที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมาก

2. สภาวะถูกบังคับให้มีเอกลักษณ์ตามที่ผู้อื่นต้องการ (Identity Foreclosure)
วัยรุ่นไม่มีประสบการณ์วิกฤติการณ์ แต่ยอมรับเอกลักษณ์ของคนอื่น ซึ่งส่วนมากเป็นพ่อแม่กำหนด
ยึดเหนี่ยวให้ โดยไม่ได้ตระหนักเพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤติการณ์หรือถูกบังคับ ลักษณะนิสัยของช่วงนี้
ได้แก่

2.1 ดูเผินๆมีลักษณะเหมือนกลุ่มบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน

2.2 ไม่พิจารณาหรือสนใจค่านิยมหรือเป้าหมายอื่นๆยกเว้นเรื่องที่ได้รับ

คำสั่งให้คิด

2.3 กล่าวถึงแต่ทางเลือกซึ่งทำให้พ่อแม่พอใจ

2.4 เป็นคนไม่ยืดหยุ่น สนใจการรักษาขนบประเพณี

2.5 ทำตามความเคยชิน และหนีสถานการณ์ขัดแย้ง

2.6 ชอบทำตามคำสั่ง และพินอบพิเทาผู้มีอำนาจ

2.7 ทะเยอทะยานสูง ประเมินตนเองได้

2.8 ไม่ยืดหยุ่นในการตัดสินใจ

2.9 มีความวิตกกังวลเล็กน้อย

2.10 มีความภาคภูมิใจ โดยเฉพาะผู้หญิง

2.11 มีเจตคติต่อการศึกษา

2.12 ชอบตั้งเป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้

2.13 มีพ่อที่ไม่กระตือรือร้นหรืออ่อนแอแต่ควบคุมมาก

2.14 ลอกแบบกลุ่มเพื่อนและผู้ที่ยินยอมยกย่องมากเกินไป

3. สภาวะรอการเลือกเอกลักษณ์ (Identity Moratorium) วัยรุ่นเผชิญวิกฤติการณ์มากมาย แต่ยังอยู่ในระยะหาคำตอบใหม่ๆ เอกลักษณ์ใหม่ๆ ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกแนวทางใดแน่นอน วัยรุ่นที่ประพฤติดัวเยี่ยงอันธพาลอาจกำลังอยู่ในระยะนี้ เป็นการทดลองก่อนการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ ลักษณะนิสัยที่แสดงออก ได้แก่

3.1 มีปัญหาที่ยังไม่ได้แก้ไขมากมาย

3.2 เป็นนักทดลอง

3.3 เปลี่ยนใจเรื่องค่านิยมบ่อย

3.4 คบเพื่อนต่างเพศมาก และฉาบฉวย

3.5 เป็นคนประเภทซำจัดหรือขว้างจัดเกินไป

3.6 สนใจสุขภาพจิตของตนเอง

3.7 ไม่ต้องให้มีใครมีอิทธิพลหรือควบคุม

3.8 ให้ความร่วมมือแก่ผู้อื่นน้อยมาก

3.9 ทำนายกิจกรรมของเขาได้ยาก

3.10 ความวิตกกังวลมาก

3.11 มีความเชื่อมั่นต่ำในการเลือกวิชาเรียน และการนำไปใช้

3.12 มีพ่อแม่ที่ตามใจมาก

4. สภาวะบรรลุวุฒิภาวะด้านเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Maturity) วัยรุ่นเผชิญวิกฤติการณ์มากมายได้ตัดสินใจแก้ได้สำเร็จ และได้ตัดสินใจแล้วว่า จะดำเนินชีวิตไปทางใด บุคลิกภาพของกลุ่มนี้ ได้แก่

4.1 มีความเป็นตัวของตัวเองสูง

4.2 มั่นคง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์

4.3 ยอมรับตนเอง

4.4 อาจมีค่านิยมต่างจากพ่อแม่ แต่มั่นคงในตนเอง

4.5 รู้จักตนเอง

4.6 ทำตามค่านิยม และความเชื่อถือ

4.7 ทำงานได้ดีภายในสภาวะความกดดัน

4.8 ตั้งเป้าหมายที่เป็นจริงได้ และประเมินตนเองได้

4.9 ยึดหยุ่นมากในความสัมพันธ์กับผู้อื่น

4.10 มั่นคงในการตัดสินใจ ไม่ว่าคนอื่นคิดอย่างไร

4.11 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของตนเองและคนอื่นที่มีต่อตนเองน้อยมาก

4.12 มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี

4.13 มีพ่อที่ใจเย็น และคอยส่งเสริมมากกว่าควบคุม

จากคำกล่าวของมาเซีย จะเห็นได้ว่า บุคคลที่บรรลุวุฒิภาวะด้านเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึง บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มั่นคงในการตัดสินใจ ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง หมายถึง บุคคลใดเมื่อมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ได้มาจากการตัดสินใจด้วยตนเองแล้ว จะแสดงพฤติกรรมตามทัศนคติที่มีอยู่ ส่วนผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ จะหมายถึงบุคคลที่ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามทัศนคติที่เกิดจากการตัดสินใจของตนเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการมีเอกลักษณ์แห่งตนมีผลต่อทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จากการตัดสินใจของวัยรุ่น

จากเอกสารที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วัยรุ่นอายุระหว่าง 13-17 ปี เป็นช่วงชั้นพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตน จะสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง มีความรู้สึกไว้วางใจและมีความมั่นใจในตนเองและมีทัศนคติต่อเรื่องต่างๆ ด้วยตัวของตัวเอง และเมื่อได้รับกิจกรรมหรือโปรแกรมการฝึกจะสามารถแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเองเลือกและตัดสินใจได้ จึงกล่าวได้ว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยตัดสินใจทัศนคติต่อเรื่องต่างๆ ของวัยรุ่น

6. เอกลักษณ์แห่งตนกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

มีผู้วิจัยใช้คำว่าความภาคภูมิใจในตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ในงานวิจัยจำนวนมาก ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับเอกลักษณ์แห่งตน

กาญจนา พึ่งเนตร (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าการมีเอกลักษณ์แห่งตน คือบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา จะแสดงให้เห็นในรูปของการมีความมั่นคงในตนเอง ความมั่นคงทางอารมณ์ ความภาคภูมิใจในตนเอง พฤติกรรมเหล่านี้ ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นที่ยอมรับของสังคมในทางตรงกันข้ามผู้ที่ยังสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน จะมีบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ เช่นควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง และไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สอดคล้องกับการศึกษาของชัยรัตน์ วงศ์ษา และคณะ (2532 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้ที่สับสนในตนเองหรือสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนเป็นสาเหตุทำให้เด็กมีพฤติกรรมติดยาเสพติด เนื่องจากไม่มี

ความมั่นใจในตนเอง ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเหล่านี้จะถูกหลอกหรือถูกชักจูงได้ง่ายกว่า ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตน

แคนเดล (ดูษฎี โยเหลา , ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2540 : 15 ; อ้างอิงจาก Kendel. 1980 : 267) กล่าวว่า งานวิจัยที่ศึกษาบุคลิกภาพที่เป็นสาเหตุของการมีพฤติกรรมติ่มเหล้า และใช้สารเสพติดในวัยรุ่น มักจะศึกษาปัจจัยด้านการรู้การคิด มากกว่าปัจจัยด้านความรู้สึก และหนึ่งในปัจจัยด้านบุคลิกภาพคือ ความภาคภูมิใจในตนเอง สอดคล้องกับมาร์แลทท์ และคณะ (ดูษฎี โยเหลา;ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2540 : 15 ; อ้างอิงจาก Marlatt and others.1988 : 231-232) พบว่ามีผลจากการวิจัยจำนวนมากที่พบตรงกันว่าบุคคลที่ใช้สารเสพติดมีประวัติของการมีความกดดันสูง และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ

เอมเมอร์รี่ และคณะ (Emery and others. 1993 : 224-228) ใช้แบบวัดความเห็นคุณค่าในตนเองของ ฮารี (Hare) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองเฉพาะด้านกับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์ผกผันกับการสูบบุหรี่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการใช้สารเสพติด สอดคล้องกับการวิจัยของคูเปอร์สมิท (ศิริอร นพกิจ.2545 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984 : 1, McCandless. 1976 : 203-204) ทำการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์แห่งตน จากการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นพลังช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับอุปสรรคต่างๆที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ด้วยดี ความมั่นใจ ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีอุปนิสัยร่าเริง วิดกกังวลต่ำ ปรับตัวได้ดี อยากรู้อยากเห็น เป็นคนเด่น มีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี เชื่อสัจย์ต่อตนเอง และใช้กลไกในการป้องกันตนเองน้อยมาก ส่วนบุคคลที่ไม่เห็นคุณค่าในตนเองหรือสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน จะมีพฤติกรรมขลาดกลัว กลัวการเสี่ยง การเปิดเผยตนเอง ความกลัวจะนำไปสู่ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นความรู้สึกไร้ความสามารถที่จะช่วยตนเองเกิดความคับข้องใจ ไม่มั่นใจในความสามารถตนเอง และมีอารมณ์เป็นทุกข์ ความรู้สึกนี้จะค่อยๆทำลายชีวิตที่เป็นสุข และเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตต่อไป จากผลดังกล่าว บุคคลที่มีความสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน จะเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่เป็นปกติ

จากการศึกษาของ บอร์น (ศิริอร นพกิจ. 2545 ; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984 : 1 , McCandless. 1976 : 203-204) ได้ศึกษาผู้มีเอกลักษณ์แห่งตน พบว่าผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเฉลียวฉลาด และความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์ จากงานวิจัยของ บอร์น ทำให้กล่าวได้ว่าเอกลักษณ์แห่งตน เป็นแรงผลักดันให้บุคคล มีความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมายให้ เป็นบุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่ถูกต้อง

ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบจะเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเรื่องที่ถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วัยรุ่นที่เข้าใจในเอกลักษณ์แห่งตน จะส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่ดี มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ซึ่งตรงกันข้ามกับวัยรุ่นที่สับสนในเอกลักษณ์แห่งตนจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเรื่องที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

7. วิธีเผชิญความเครียด

7.1 ความหมายของวิธีเผชิญความเครียด

วิธีเผชิญความเครียด (Stress Coping) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆเพื่อรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การมีปัญหาก็ทำให้บุคคลขาดภาวะสมดุล แต่เมื่อบุคคลใช้วิธีหนึ่งวิธีใดในการเผชิญความเครียดร่างกายและจิตใจก็จะกลับเข้าสู่ดุลยภาพตามเดิม

นอกจากความหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ได้มีผู้ให้ความหมายอื่นๆ เช่น

ลาซารัส และฟอล์คแมน (ดูขุฎี โยเหลา , ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2540 : 17 ; อ้างอิงจาก Lazarus. and Folkman. 1984 : 140-143) ให้ความหมายของวิธีเผชิญความเครียดไว้ว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมและด้านการรู้คิด (Cognitive Process) ที่ บุคคลใช้เพื่อจัดการกับปัญหาหรือสิ่งแวดล้อมที่ถูกประเมินว่าเป็นภาวะกดดันต่อบุคคลนั้น

นิวแมน (สุกัญญา คมสัน. 2540 ; อ้างอิงจาก Newman. 1983 : 445) ได้กล่าวถึงวิธีเผชิญความเครียดว่า หมายถึงการกระทำที่ช่วยเหลือให้บุคคลลดความเครียด เพื่อแก้ปัญหาความยุ่งยากของชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นที่คุณสมบัติส่วนบุคคล (Personal Resource) และความพร้อมที่จะทำให้นักบุคคลสามารถทนต่อสภาวะการณ์แต่ละอย่างที่ทำทนายได้

สุกัญญา คมสัน ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมการเผชิญความเครียดไว้ว่า การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ในการควบคุม หรือบรรเทาภาวะเครียดที่เผชิญอยู่ให้บุคคลมีความพร้อมที่จะอดทนต่อปัญหา หรือความยุ่งยากของสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้

จากความหมายของวิธีเผชิญความเครียดที่ยกมานี้ สรุปได้ว่า วิธีเผชิญความเครียด หมายถึง พฤติกรรมบางประการที่บุคคลกระทำเพื่อลดหรือขจัดความตึงเครียดหรือความกดดันทางจิตใจจากสิ่งที่มาคุกคาม โดยบุคคลจะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนตัวที่จะแก้ไขปัญหา นั้น เพื่อช่วยให้ตนสามารถปรับตัวได้ดี

7.2 แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีเผชิญความเครียด

สินวล จำคำ (2544 :15) กล่าวว่า ปัจจุบัน นักวิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาวิธีเผชิญความเครียดของคนปกติ มากกว่าคนที่ผิดปกติทางจิต เพราะการศึกษาในคนกลุ่มปกติย่อมมีประโยชน์กว่า เนื่องจากวิธีที่บุคคลนำมาใช้สามารถช่วยบุคคลแก้ไขปัญหาในชีวิตที่เกิดขึ้นได้ และยังสามารถทำนายพฤติกรรมและเข้าใจการปรับตัวของบุคคลเหล่านั้นด้วย

ลาซารัส และฟอล์คแมน (เพ็ญศรี วรสัมปติ. 2537 : 15 ; อ้างอิงจาก Lazarus & Folkman. 1984. *Stress, Appraisal and Coping.*) ได้ศึกษาการเผชิญความเครียดของคนปกติ และได้นำผลการศึกษามาแบ่ง วิธีเผชิญความเครียดออกเป็น 2 วิธีคือ

1. วิธีมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Forms of Coping) วิธีนี้เมื่อบุคคลมีความเครียดจะมีรูปแบบการเผชิญภาวะดังกล่าว โดยการหาข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ปัญหา การเผชิญหน้ากับปัญหา การยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง รวมทั้งการนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้ให้เป็นประโยชน์ล้วนประเมินว่าประสบการณ์ใดให้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์มากกว่า เพื่อเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ฉะนั้นการเผชิญความเครียดโดยวิธีนี้จึงมุ่งเน้นการแก้ปัญหาซึ่งเกิดจากสิ่งแวดล้อมนั้น และแก้ปัญหาโดยตรงด้วยตนเอง เช่น การปรับสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาให้มีความเหมาะสม หาทางเลือกที่พอใจ เรียนรู้ทักษะใหม่ เป็นต้น

2. วิธีมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional Focused Forms of Coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามที่จะจัดการกับปัญหาโดยปรับอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์เครียด โดยมีได้แก้ไขที่ปัญหาหรือสาเหตุ แบ่งเป็น 2 วิธีคือ

2.1 การแก้ไขอารมณ์เพื่อลดความตึงเครียด คนส่วนมากใช้วิธีนี้ ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงปัญหา การเหมินเฉย การฝันกลางวัน การพึ่งยาเสพติด การหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม การนั่งสมาธิ การออกกำลังกาย เป็นต้น

2.2 การแก้ไขอารมณ์โดยการเพิ่มความตึงเครียด เป็นการใช้กระบวนการทางความคิด โดยแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งเพิ่มอารมณ์ตึงเครียดให้กับตนเอง เช่นการดำหนิ

ตนเองหรือผู้อื่น การลงโทษตนเอง เช่นแสดงความโกรธตนเองหรือการกระทำที่เป็นอันตรายกับตนเอง เป็นต้น เพราะบุคคลนั้นเมื่อมีอารมณ์ถึงขีดรุนแรงที่สุดแล้วจากนั้นความรู้สึกจะดีขึ้น

สรุปได้ว่า วิธีเผชิญความเครียดของลาซารัส และฟอล์คแมน ดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าวิธีที่มีประโยชน์คือวิธีแรก คือมุ่งแก้ไขปัญห ส่วนวิธีที่สองคือวิธีมุ่งแก้ไขอารมณ์ มี 2 วิธีนั้น วิธีแรก การแก้ไขอารมณ์เพื่อลดความเครียดของบุคคลใช้วิธีที่มีประโยชน์อยู่บ้าง เช่นการหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม การนั่งสมาธิ และการออกกำลังกาย แต่ยังใช้วิธีที่ทำให้เกิดโทษกับตนเองเช่น การปฏิเสธ การพึ่งยาเสพติด เป็นต้น สำหรับวิธีที่สอง เห็นได้ว่าบุคคลนำมาใช้นั้นไม่ได้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง หรือกล่าวได้ว่ามีพฤติกรรมที่เป็นโทษนั่นเอง

การศึกษาวิธีเผชิญความเครียดของบุคคลหนึ่งที่น่าสนใจคือ การศึกษาของคาร์เวอร์ และ คณะ (สินวล จำคำ. 2544 16 ; อ้างอิงจาก Carver. 1989) โดยคาร์เวอร์ และคณะได้แบ่งวิธีเผชิญความเครียดออกเป็น 3 วิธีคือ

1. วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Coping) วิธีนี้บุคคลจะใช้ เมื่อตนมีความเครียดก็จะแสดงพฤติกรรมกับสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดความเครียดโดยตรง เป็นการใช้กระบวนการแก้ไขปัญหในการตัดสินใจเลือกวิธีที่จะจัดการกับสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นที่ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งการแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้อาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกันก็ได้

1.1 การแสดงพฤติกรรมตรง (Active Coping) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมตรงต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียด เช่นการเพิ่มความพยายามในการแก้ไขปัญหหรือการพยายามกระทำพฤติกรรมแก้ปัญหที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ความเครียดที่เกิดขึ้นหมดไปอย่างมีผลดี

1.2 การวางแผนในการแก้ปัญห (Planning) หมายถึง การคิดเกี่ยวกับวิธีการที่จะเผชิญความเครียด โดยการคิดหาขั้นตอนที่จะนำไปใช้ และวิธีการที่จะนำมาแก้ไขปัญหได้ดีที่สุด

1.3 การยับยั้งกิจกรรมอื่น (Suppression of Competing Activity) หมายถึง การหยุดกระทำกิจกรรมหรือแผนการอย่างอื่นไว้ก่อน หรือพยายามหลีกเลี่ยงไม่กระทำพฤติกรรมอื่น เพื่อให้มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญห หรือขจัดความเครียดอย่างเต็มความสามารถ

1.4 การควบคุมสถานการณ์ (Restraint Coping) หมายถึง การอดทนเพื่อรอให้ถึงเวลาที่เหมาะสม และพร้อมที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหเพื่อลดความเครียดที่เกิดขึ้นด้วยตนเองโดยไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งอย่างผลิผลลาม ซึ่งอาจทำให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้

1.5 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา (Seeking Social Support for Instrumental Reasons) หมายถึง การหาคำแนะนำความช่วยเหลือ หรือข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหรือแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ

2. เติชญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional Focused Coping) หมายถึง บุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อลดความกดดันทางอารมณ์ (Emotion Distress) โดยการจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์มากกว่าเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง หรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ (สุกัญญา คมสัน. 2540 ; อ้างอิงจาก Jalowiec et al.1982 : *Coping , Expectancies and Alcohol Abuse.*) วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ทำให้มีความรู้สึกว่าอันตรายจากสถานการณ์นั้นลดลง แต่ความจริงแล้วอันตรายนั้นไม่ได้ลดลง สถานการณ์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป แต่ขึ้นอยู่กับ การปรับอารมณ์ต่อสถานการณ์นั้น ซึ่งแบ่งวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ ดังนี้

2.1 การแสวงหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเพื่อประคับประคองอารมณ์ (Seeking Social Support for Emotional Reasons) หมายถึง การหาแหล่งสนับสนุนทางจิตใจ ความเห็นอกเห็นใจ หรือความเข้าใจเพื่อรู้สึกสบายใจมากขึ้น แต่การหาแหล่งสนับสนุนทางสังคมเป็นเหมือนดาบสองคม คือ บุคคลที่รู้สึกไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์เครียดอาจรู้สึกมั่นใจขึ้น เมื่อได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ ซึ่งวิธีนี้อาจช่วยส่งเสริมให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่อีกแง่หนึ่ง แหล่งของความเห็นอกเห็นใจบางครั้งถูกใช้เป็นแหล่งในการระบายความรู้สึกมากเกินไป ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ไม่มีการปรับตัวของผู้ที่มีความเครียดแต่อย่างไร

2.2 การให้ความหมายในเชิงบวก (Positive Reinterpretation and Growth) หมายถึง การอธิบายการเกิดความเครียดในทางบวก นั่นคือ บุคคลคิดว่า ความเครียดหรือปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตนเอง ซึ่งการคิดเช่นนี้ทำให้บุคคลสามารถลดความเครียดได้ แต่ไม่ได้แก้ไขที่ความเครียดโดยตรง

2.3 การปฏิเสธ (Denial) ในที่นี้ คาร์เวอร์ หมายถึง การปฏิเสธว่ามีความเครียดเกิดขึ้น หรือความพยายามกระทำพฤติกรรมเหมือนไม่มีความเครียดเกิดขึ้น วิธีนี้บุคคลมักใช้ในระยะแรกของการมีความเครียด ซึ่งพบว่า การปฏิเสธมีประโยชน์คือ ทำให้มีความเครียดเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจทำให้การแก้ปัญหาง่ายขึ้น แต่ในอีกแง่หนึ่ง การปฏิเสธอาจสร้างปัญหาเพิ่มมากขึ้นก็ได้ เพราะการปฏิเสธความจริงของเหตุการณ์ มักทำให้เหตุการณ์นั้นรุนแรงมากขึ้น กล่าวได้ว่าการปฏิเสธมีประโยชน์ในระยะแรกของการเผชิญความเครียด แต่ถ่วงการเผชิญความเครียดในเวลาต่อมา

2.4 การยอมรับ (Acceptance) เป็นวิธีเผชิญความเครียดโดยยอมรับในปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปแล้วบุคคลที่ยอมรับความเป็นจริงของสถานการณ์เครียดมักเป็นบุคคลที่มีความพยายามในการแก้ไขสถานการณ์ แต่ในบางครั้งบุคคลก็ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์นั้นได้ จึงมีการยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งทำให้เกิดการเผชิญความเครียด 2 ระยะคือ ระยะแรก บุคคลยอมรับว่ามีความเครียดเกิดขึ้นจริง และระยะที่สอง บุคคลยอมรับหรือมีการรับรู้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ ทำให้ไม่คิดที่จะหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นๆ

2.5 การพึ่งศาสนา (Turning to Religion) เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์เครียดที่มีสาเหตุต่างๆ ศาสนาอาจเป็นแหล่งสนับสนุนทางอารมณ์เพื่อเผชิญกับความเครียดที่เกิดขึ้น

3. วิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย (Less Useful Coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงจากปัญหาหรือสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการปฏิเสธทั้งด้านความคิดและพฤติกรรม คือ ไม่คิด และไม่กระทำพฤติกรรมใดๆทั้งสิ้น

สรุปได้ว่า วิธีเผชิญความเครียดของคาร์เวอร์มี 3 วิธี วิธีที่หนึ่งคือวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา เป็นการมุ่งแก้ไขที่สาเหตุของปัญหาอย่างเป็นระบบ วิธีที่สองคือวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ เป็นการมุ่งแก้ไขอารมณ์มากกว่าปัญหา เช่น ต้องการพูดคุยกับบุคคลอื่นเมื่อมีปัญหา วิธีที่สามคือวิธีเผชิญความเครียดแบบได้ประโยชน์น้อย เป็นพฤติกรรมหลีกเลี่ยง โดยการไม่ทำอะไรเลย ทั้งวิธีที่สองและวิธีที่สามเป็นวิธีเผชิญความเครียดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การติดยาเสพติด การหนีเรียน เป็นต้น

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแนวคิดของ ลาซารัสและฟอล์คแมน ซึ่งแบ่งวิธีเผชิญความเครียดออกเป็น 2 วิธี วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา และวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ ดังได้กล่าวในรายละเอียดมาแล้วข้างต้น และการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะช่วยตอบคำถามที่ว่า การใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาและวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นทั้งกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดและกลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

8. วิธีเผชิญความเครียดกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดและทัศนคติต่อยาเสพติดโดยตรง ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมการบริโภคสิ่งเสพติด พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมผลงาน

วิจัยที่เกี่ยวข้องมาเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้คือ นีรนาท แสนสา (2543 : 132-135) ได้ศึกษากระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น จากวัยรุ่นที่ติดยาเสพติด ใช้การสัมภาษณ์ พบว่าการเข้าสู่การใช้ยาบ้าเป็นครั้งแรกเพื่อการแก้ไขปัญหาคาใจที่ตนเองกำลังประสบอยู่ซึ่งนักเรียนไม่สามารถใช้วิธีอื่นๆมาช่วยแก้ไขได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต้องประสบกับเรื่องราวทุกข์ใจที่เป็นภาวะวิกฤติกับชีวิตซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวังต้องการให้เป็น เมื่อนักเรียนมีความทุกข์ใจอย่างหนัก หรือเกิดความรู้สึกอัดอั้นคับข้องใจ และได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าในครั้งแรกเพื่อแก้ไข ปัญหาเรื่องยุ่งยาก ทำให้เกิดความรู้สึกสุขสบาย แต่เมื่อหมดฤทธิ์ยาลง กลับทำให้นักเรียนวัยรุ่น รู้สึกผิดกับตนเองมากขึ้นที่นอกจากจะต้องประสบกับสภาพปัญหาเดิมที่ตนทุกข์ใจอยู่แล้ว ยังไม่สบายใจต่อการรับรู้ที่ตนเองได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าด้วย ด้วยความไม่สบายใจที่ทับถมเข้ามา ทั้งเรื่องเก่าที่ตนกำลังประสบต่อเนื่องมาและความรู้สึกผิดต่อการใช้ยาบ้า ทำให้นักเรียนมีความเครียดเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับดุษฎี โยเหลา และคณะ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรชี้ สาเหตุการใช้และการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัด ยโสธร พบว่า การเผชิญความเครียดแบบเน้นอารมณ์สัมพันธ์กับทัศนคติทางบวกต่อการใช้สาร ะเหย

พราเดท (สุกัญญา คมสัน. 2540 : 53 ; อ้างอิงจาก Fradet. 1993 : 181) ได้ศึกษา เปรียบเทียบกลวิธีเผชิญภาวะเครียดในเด็กชายวัยรุ่นที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาในการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยตรง จากนักศึกษายาในมหาวิทยาลัย จำนวน 189 คน โดยใช้แนวคิด ของคาร์เวอร์เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของกลวิธีเผชิญภาวะเครียด โดยแบ่งออกเป็น 3 กล วิธีคือ กลวิธีเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา แบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และแบบหลีกเลี่ยง ผล การวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาที่มีปัญหาในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีกลวิธีเผชิญความเครียด แบบมีการควบคุมตนเอง
2. นักศึกษาที่มีปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่มีกลวิธีเผชิญความเครียด แบบหลีกเลี่ยงซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยอื่นที่ว่า กลวิธีเผชิญความเครียดแบบหลีกเลี่ยงนี้มีความสัมพันธ์กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทางที่ผิดสอดคล้องกับอีบาต้าและคณะ (Ebata,A.T.and Moos,R.H.1994:99-125)ศึกษาการเผชิญความเครียดในวัยรุ่นโดยพบว่า รูปแบบการเผชิญความเครียดของวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับปัญหาเรื่องการปรับตัว และพบว่าวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีรูปแบบการเผชิญความเครียดแบบหลีกเลี่ยงปัญหาสูงกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

จอร์น และฮามิลตัน (Joan. and Hamilton. 1987 : 163-186) ศึกษาพฤติกรรมและวิธีเผชิญความเครียดของวัยรุ่นหลากหลายแนวความคิดเห็นและสิ่งที่สังเกตได้ เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านอารมณ์พฤติกรรมแสดงออกเพื่อลดความต้องการและศึกษาแนวโน้มของความตึงเครียดซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์เดิม พบว่าพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น มี 12 ลักษณะคือ พฤติกรรมแสวงหาความบันเทิงเพื่อลดความเครียด เช่น ดูโทรทัศน์ พฤติกรรมที่แสดงออกในด้านความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ดี พฤติกรรมทางบ้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การแก้ไขปัญหภายในครอบครัว เช่น พูดคุยกับพ่อแม่ การหลีกเลี่ยงปัญหาเช่นการสูบบุหรี่ พฤติกรรมแสดงตนตามแบบ ศาสนิกชน การคบเพื่อนต่างเพศ การหางานทำ ความต้องการด้านกิจกรรม เช่น ทำกิจกรรมในโรงเรียน พฤติกรรมที่มีอารมณ์ขันการผ่อนคลายความตึงเครียด เช่น ฟังเพลง ฝึกกลางวัน

จากงานวิจัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่าบุคคลที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีส่วนใหญ่ใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า วิธีเผชิญความเครียดมีผลต่อทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า วัยรุ่นในกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีวิธีเผชิญความเครียดแบบแก้ไขอารมณ์

9. ลักษณะทางชีวสังคมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำลักษณะทางชีวสังคมหลายประการมาศึกษาร่วมด้วยดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

9.1 เพศกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ยินดี อ้นถาวร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดงานประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่านักเรียนที่เพศต่างกันมีความรู้เรื่องสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับปยารี พิริยะอุดมพร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรีผลการศึกษา พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพศต่างกัน มีความรู้เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนปัทมา กาญจนวงษ์ (2536 : 25) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน พบว่านักเรียนหญิงมีเจตคติด้านยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย ปวีวรรต มโนรมชัชวาล (2533 : 81-93) ศึกษาพบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีการปฏิบัติทางด้านสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า เพศเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์กับเจตคติต่อสารเสพติด สอดคล้องกับจิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (2529 : 81) ที่พบว่านักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีการรับรู้เกี่ยวกับสารเสพติดที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีการรับรู้ดีกว่านักเรียนชาย

การศึกษาของ จงจิน เฉลิมโรจน์ (2526 : ก-ง) พบว่าเพศมีความแตกต่างกันในการดูแลสุขภาพตนเองในเรื่องสารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับมานี สมิธสัมพันธ์ (2522 : 7-9) นักเรียนหญิงมีค่านิยมที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดมากกว่านักเรียนชาย

โจนส์ (ประครองศรี แซ่เต็ง. 2531 : 23 ; อ้างอิงมาจาก Jones. 1974: 2583A) ศึกษาเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 60 คน กลุ่มหนึ่งได้เรียนโปรแกรมเรื่องสารเสพติดมาแล้ว อีกกลุ่มหนึ่งยังไม่เคยเรียน พบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านเจตคติและความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด นักเรียนหญิงมีเจตคติต่อต้านสารเสพติดมากกว่านักเรียนชาย

จากการศึกษานำร่อง (Pilot study) ของอริสสรา พรสุตารัตน์ และคณะ (2545) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมต้านภัยยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติต่อยาเสพติดของวัยรุ่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมด้านยาเสพติด นักเรียนหญิงมีทัศนคติทางลบต่อยาเสพติดสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว พบว่าเพศมีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานไว้ว่า วัยรุ่นกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย และวัยรุ่นกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง

9.2 ระดับเศรษฐกิจกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ปยารี พิริยะอุดมพร (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

เอกชน จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองต่างกัน มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสุพจน์ ชูยิ่งสกุลทิพย์ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเสพยาบ้าของนักเรียนในโรงเรียน ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนเสพยาบ้า คือ เศรษฐกิจของตนเอง เศรษฐกิจของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย มีส่วนสำคัญต่อการต้านหรือส่งเสริมการเสพยาบ้าของนักเรียน

สนิท สมัคการ และคณะ (2530 : ไม่มีเลขหน้า) ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของชนหนุ่มสาวไทย พบว่าผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีฐานะทางครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางและยากจน สอดคล้องกับทวิวรรณ สิริพันธ์. (2525 : ข-ง) พบว่าจำนวนผู้ปกครองของนักเรียนมากกว่าครึ่งมีรายได้มากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน และเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวกับความรู้เรื่องสารระเหยพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05)

จากการศึกษานำร่อง (Pilot study) ของอริสสรา พรสุตารัตน์ และคณะ (2545) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมต้านภัยยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติต่อยาเสพติดของวัยรุ่น ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจครอบครัวสูงมีทัศนคติทางลบต่อยาเสพติดสูงกว่านักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจครอบครัวต่ำ

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (2533 : 12-21) ศึกษาการแพร่ระบาดของการติดยาเสพติดในเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กที่ติดยาเสพติดมีบิดามารดาที่มีรายได้เฉลี่ย 5,659 บาทต่อเดือน สอดคล้องกับสุพัตรา ศรีวณิชชกร (2 534 : 193-208) พบว่าเด็กเร่ร่อนที่สูดดมสารระเหยส่วนใหญ่บิดามารดาที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำกว่า 5,000 – 10,000 บาทต่อเดือน

จิราภรณ์ สุทธิสถานนท์. (2529 : 81) พบว่า นักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีรายได้แตกต่างกันมีการรับรู้เกี่ยวกับสารเสพติดไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของมานี สมิริสัมพันธ์. (2527 : 7 – 9) ศึกษาพบว่าฐานะทางเศรษฐกิจไม่ได้ทำให้ค่านิยมไม่ดีเกี่ยวกับสารเสพติดแตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสพยาส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ คือมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน เมื่อระดับเศรษฐกิจไม่ดีแล้ว อาจทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา เช่น ปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท เป็นต้น ส่งผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น เล่นการพนัน ติดยาเสพติด เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่าวัยรุ่นกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงมีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง และวัยรุ่นกลุ่มทดลองที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำมีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นกลุ่มควบคุมที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ

9.3 อาชีพของผู้ปกครองกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ยินดี อ้นถาวร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดงานประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดไม่แตกต่างกัน

หนึ่งทัย กอปรศรีสวัสดิ์ (2542 : 135) ศึกษาสาเหตุของการติดยาเสพติดและความหวังในการเข้ารับการรักษาของเยาวชนที่เข้ารับการรักษาในคลินิกยาเสพติด พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีพ่อที่มีอาชีพรับจ้าง แม่ที่มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ตามสภาพความเป็นจริง การประกอบอาชีพรับจ้างนั้นมักจะใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ถ้ามีการทำงานหนักมากจะมีผลทำให้ร่างกายเหนื่อยอ่อน ดังนั้นเมื่อทำงานหนักมาก ๆ ก็จะมีผลต่อสภาวะของจิตใจ ที่ทำให้เหนื่อยล้าตามไปด้วย จึงทำให้ไม่มีจิตใจที่จะไปอบรมดูแลลูกเท่าที่ควร

สรุปได้ว่า วัยรุ่นที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพที่มักใช้แรงงานจนทำให้ร่างกายและจิตใจเหนื่อยอ่อน จึงทำให้ไม่มีเวลาอบรมดูแล วัยรุ่นเหล่านั้นจึงแสดงพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น ติดยาเสพติด เล่นการพนัน เป็นต้น

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า เพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง และกิจกรรมหรือชุดฝึกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่ดี ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นจากทัศนคติที่เกิดจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึกพึงพอใจ และความพร้อมกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงผลของการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีตัวแปรเอกลักษณะแห่งตนและวิธีเผชิญความเครียดทั้ง 2 แบบ คือวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์และลักษณะทางชีวสังคมร่วมด้วย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมสันพิทยาคม สังกัดกรมสามัญ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนดูแลให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อครอบครัวและสังคม เป็นการพัฒนาทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อประเทศชาติในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 325 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม ในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน โดยมีวิธีการเลือกดังนี้

1. การเลือกโรงเรียน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง ซึ่งผู้วิจัยต้องทำการทดลองให้กิจกรรมด้านยาเสพติดและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในวันเดียวกัน และคาบเรียนเดียวกันทั้ง 2 ห้องเรียน จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างดีจากผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนที่ใช้ทดลองแบบจงใจ (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและคณะครูเห็นประโยชน์ของการวิจัย และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

1.2 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณชุมชนแออัด ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด

1.3 เป็นโรงเรียนที่มีการคมนาคมสะดวก ผู้วิจัยสามารถเดินทางไปทดลองได้สะดวก

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. การสุ่มตัวอย่าง

2.1 สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีทั้งหมด 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนห้องเรียนละ 40 – 41 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากมา 2 ห้องเรียน ห้องละ 33 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 66 คน

2.2 ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนกลุ่มละ 33 คน

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองประเมินผลโครงการ (Ture expreriment Design) นวลละออ สุภาพล. 2544 : 51 มีรูปแบบ ดังนี้

กลุ่ม	คะแนน	ทดลอง	คะแนน
ทดลอง	วัดก่อน	X	วัดหลัง
ควบคุม	วัดก่อน	C	วัดหลัง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปแบบการทดลอง

- X หมายถึง การให้กิจกรรมด้านยาเสพติด
- C หมายถึง การให้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. นำแบบสอบถามวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดวัดวิธีเผชิญความเครียด และเอกลักษณ์แห่งตน มาตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ความชัดเจนด้านภาษาที่ใช้ และตรงกับเนื้อหาเรื่องที่ต้องการวัดตามนิยามปฏิบัติการ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation Coefficient) ของ Person product-moment correlation

3. หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Conbach เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด 1 ชุด และแบบสอบถาม 3 ฉบับ คือ

1.1 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด และความพร้อมกระทำต่อยาเสพติด

1.2 แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน

1.3 แบบสอบถามวิธีเผชิญความเครียด 2 แบบ คือ วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา และวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

แบบวัดทัศนคติต่อยาเสพติด

ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด และความพร้อมกระทำต่อยาเสพติด แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับองค์ประกอบของทัศนคติด้านความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติดและความรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียวจาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ส่วนองค์ประกอบด้านความพร้อมกระทำต่อยาเสพติดประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียวจาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" โดยความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด และความพร้อมกระทำต่อยาเสพติด ประกอบด้วยข้อคำถามองค์ประกอบละ 7 ข้อ รวมทั้งสิ้น 21 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดทัศนคติ

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อช่วยกำหนดความหมาย และกำหนดข้อความที่ใช้วัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
2. กำหนดค่านิยมของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด และค่านิยมของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด 3 องค์ประกอบคือ ความรู้เชิงประเมิณค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด และความพร้อมกระทำต่อยาเสพติด
3. เรียบเรียงข้อความตามคำถามของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดให้ครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบ จะได้ความรู้เชิงประเมิณค่าต่อยาเสพติด 7 ข้อ ความรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด 7 ข้อ และความพร้อมกระทำต่อยาเสพติด 7 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
4. ให้ผู้เชี่ยวชาญ คือ รศ.ดร. นวลละอ อ สุภาพล ตรวจสอบแบบสอบถามแต่ละข้อความตรงตามนิยามของข้อคำถามหรือไม่ แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

การให้คะแนนแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ		
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน	เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน	ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน	ไม่เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน

การรวมคะแนนแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้วิจัยรวมคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดมีคะแนนอยู่ระหว่าง 21 - 105 คะแนน

ความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่า ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย

ตัวอย่างแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

แบบวัดความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด

(0) การติดยาเสพติดอาจทำให้กลายเป็นอาชญากรได้

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบวัดความรู้สึกรู้สึกพอใจต่อยาเสพติด

(0) ข้าพเจ้าเชื่อว่า บุคคลที่ติดยาเสพติดจะเรียนหนังสือและทำงานต่างๆ ไม่ได้ดี

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบวัดความพร้อมกระทำต่อยาเสพติด

(0) ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ชักจูงไปทางที่เสื่อมเสีย โดยเฉพาะเพื่อนที่

ประวัติติดยาเสพติด

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดทัศนคติ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา คือ รศ.ดร.นวลละออ สุภาผล ตรวจสอบองค์ประกอบทัศนคติในแต่ละองค์ประกอบว่าสามารถวัดได้ตรงตามคุณลักษณะต่างๆ ตามคำนิยามที่ตั้งไว้หรือไม่ แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้มาหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมรายด้าน โดยใช้สูตรของเพียร์สัน(Pearson's Product Moment Correlation) ซึ่งการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างลักษณะนี้ เป็นการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(Item Analysis) ไปในคราวเดียวกัน พบว่าแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.23 - 0.70

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วข้างต้นมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบวัดทัศนคติต่อยาเสพติดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน 2 ลักษณะคือ มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง และมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียวจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ประกอบด้วยข้อคำถาม 23 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

แบบวัดนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดของเสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540) ปรับปรุงมาจากแบบวัดของอุษา จินดารัตน์(2533)

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี(2540) หาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.86 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยการหาค่า t ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.75 - 7.97 ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.85 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.67 การให้คะแนนแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

ข้อความทางบวก			ข้อความทางลบ		
ตอบจริงที่สุด	ให้	6 คะแนน	ตอบจริงที่สุด	ให้	1 คะแนน
ตอบจริง	ให้	5 คะแนน	ตอบจริง	ให้	2 คะแนน
ตอบค่อนข้างจริง	ให้	4 คะแนน	ตอบค่อนข้างจริง	ให้	3 คะแนน
ตอบค่อนข้างไม่จริง	ให้	3 คะแนน	ตอบค่อนข้างไม่จริง	ให้	4 คะแนน
ตอบไม่จริง	ให้	2 คะแนน	ตอบไม่จริง	ให้	5 คะแนน
ตอบไม่จริงเลย	ให้	1 คะแนน	ตอบไม่จริงเลย	ให้	6 คะแนน

การรวมคะแนน ผู้วิจัยรวมคะแนนการมีเอกลักษณ์แห่งตนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 23 – 138 คะแนน

ความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย แสดงว่าบุคคลนั้นมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่า ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย

ตัวอย่างแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

(0) ฉันอยากรู้ว่าฉันเป็นคนประเภทใดกันแน่

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(00) จันรู้สึกว่สิ่งทีจันทำอยู่นี้ไม่ค่อยมีคุณค่ามากนัก

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

แบบวัดวิธีเผชิญความเครียด

ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบวัดวิธีเผชิญความเครียด 2 ประเภท คือ วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียวจาก “ไม่จริงเลย” ถึง “จริงที่สุด” โดยวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา และวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ ประกอบด้วยข้อคำถามด้านละ 17 ข้อ รวมทั้งสิ้น 34 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดเผชิญความเครียด

ผู้วิจัยนำแบบวัดวิธีเผชิญความเครียดของสึนวล จำคำ บางส่วนมาปรับปรุง ซึ่งสึนวล
จำคำแปลละปรับปรุงมาจากแบบวัดวิธีเผชิญความเครียดของคาร์เวอร์ (Carver. 1989)

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดเพศัญญความเครียด

สีนวล จำคำ (2544) หาค่าความเชื่อมั่นของวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา
 ได้ 0.84 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30 –
 0.65 ค่าความเชื่อมั่นของวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ได้ 0.77 ค่าอำนาจจำแนก
 รายข้อด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.28 – 0.62 ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อ
มั่นของวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาได้ 0.83 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหา
 ค่าสหสัมพันธ์ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27 – 0.58 ค่าความเชื่อมั่นของวิธีเผชิญความเครียด
แบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ได้ 0.86 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ ได้ค่าอำนาจ
 จำแนกระหว่าง 0.35 – 0.73

การให้คะแนนแบบวัด

ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน
ไม่จริง	ให้	2	คะแนน
จริง	ให้	3	คะแนน
จริงที่สุด	ให้	4	คะแนน

การรวมคะแนน ผู้วิจัยรวมคะแนนเป็นรายด้าน โดยวิธีเฉลี่ยความเครียดแบบมุ่งแก้ไข ปัญหาและวิธีเฉลี่ยความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ แต่ละด้านมีคะแนนระหว่าง 17 – 68 คะแนน

ตัวอย่างแบบวัดวิธีเฉลี่ยความเครียด

คำถาม เมื่อมีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ข้าพเจ้าเลือกกระทำดังนี้

คำตอบ				
ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
	ไม่จริงเลย	ไม่จริง	จริง	จริงที่สุด
วิธีเฉลี่ยความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา 1. ข้าพเจ้าทำสิ่งอื่นเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น				
วิธีเฉลี่ยความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ 2. ข้าพเจ้าพยายามหาบุคคลอื่นหรือเหตุการณ์ มาสนับสนุนการแสดงออกทางอารมณ์ของ ข้าพเจ้า				

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมกับนำแบบสอบถามอีก 2 ชุด คือ แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน และแบบสอบถามวิธีเฉลี่ยความเครียด

2. ดำเนินกิจกรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมแก่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้เวลาทำกิจกรรมกลุ่มละ 2 คาบ/สัปดาห์ คาบละ 50 นาที เป็นเวลาทั้งหมด 10 ครั้ง สำหรับกิจกรรมในแต่ละกลุ่มนั้นใช้รูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด

2.2 กลุ่มควบคุมได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

3. หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยการทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) กับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดฉบับเดียวกันที่ใช้กับการทดสอบก่อนการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการสอบถามของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย SPSS⁺ (Statistical Package for Social Science) ซึ่งวิเคราะห์ผลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม
2. ใช้ $t - test$ เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่าง กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 8
3. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณะหนึ่งกับกิจกรรมด้านยาเสพติดและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 9
4. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติดและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 10

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

M	แทน	ค่าเฉลี่ย
N	แทน	จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-Distribution
p	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกยกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
SS	แทน	ค่าผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ(Degree of Freedom)
F	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน F – distribution
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การวิเคราะห์แบบ t – test

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยพิจารณาตัวแปรอิสระร่วมกันสองตัวคือ เอกลักษณะแห่งตน และวิธีเผชิญความเครียด

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
คม จำแนกตาม เพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง
2. แสดงค่าพิสัยของคะแนน และคะแนนเฉลี่ย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ
โรงเรียนมัธยมศึกษาคม จำแนกตามเอกลักษณ์แห่งตน วิธีเผชิญความเครียด
3. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน
มัธยมศึกษาคม จำแนกตาม เพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง
4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
โดยพิจารณาตัวแปรอิสระร่วมกันสองตัวคือ เอกลักษณ์แห่งตน และวิธีเผชิญความเครียดและ
ตัวแปรตามคือทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

1. ลักษณะทางชีวสังคม

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตามเพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพ
ของผู้ปกครอง

ตัวแปร		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	16	24.24	15	22.73	31	46.97
	หญิง	17	25.76	18	27.27	35	53.03
	รวม	33	50.00	33	50.00	66	100.00
ระดับ		15	22.73	10	15.15	25	37.88
เศรษฐกิจ		18	27.27	23	34.85	41	62.12
อาชีพของ		20	30.30	23	34.85	43	65.15
ผู้ปกครอง	รับจ้าง	7	10.61	2	3.03	9	13.64
	รับราชการ	6	9.09	8	12.12	14	21.21
	ค้าขาย	33	50.00	33	50.00	66	100.00

จากตาราง 1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้ เพศชาย จำนวน 31 คน (ร้อยละ 46.97) เพศหญิง จำนวน 35คน (ร้อยละ 53.03) ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 37.88) ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ จำนวน 41 คน (ร้อยละ 62.12) อาชีพของผู้ปกครอง อาชีพรับจ้าง จำนวน 43 คน (ร้อยละ 65.15) รับราชการ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 13.64) ค้าขาย จำนวน 14 คน (ร้อยละ 21.21)

2. ข้อมูลเบื้องต้นด้านเอกลักษณ์แห่งตน และวิธีเผชิญความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง
 ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลเบื้องต้นด้านเอกลักษณ์แห่งตน และวิธีเผชิญความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	กลุ่ม	ระดับ	จำนวน (คน)	พิสัยของ คะแนน	คะแนนเฉลี่ยของ กลุ่มตัวอย่าง
วิธีเผชิญ ความเครียด	ทดลอง	1=ปัญหา	20		
		2=อารมณ์	9		
	ควบคุม	1=ปัญหา	19		
		2=อารมณ์	7		
เอกลักษณ์ แห่งตน	ทดลอง	1= สูง (94-110)	17	64-110	93.12
		2= ต่ำ (64-93)	16		
	ควบคุม	1= สูง (86-105)	13	69-105	85.24
		2= ต่ำ (69-85)	20		

จากตาราง 2 ข้อมูลเบื้องต้นด้านเอกลักษณ์แห่งตน วิธีเผชิญความเครียดและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้ วัยรุ่นในกลุ่มทดลอง ใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีจำนวน 20 คน วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ จำนวน 9 คน ส่วนวัยรุ่นในกลุ่มควบคุม ใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีจำนวน 19 คน วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ จำนวน 7 คน กลุ่มทดลองวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์สูงจำนวน 17 คน มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ จำนวน 16 คน มีคะแนนเฉลี่ย 88.09 พิสัย 66 ถึง 107 คะแนน จึงถือเอาวัยรุ่นที่ได้คะแนนตั้งแต่ 66 ถึง 88 คะแนน เป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ และวัยรุ่นที่ได้คะแนนตั้งแต่ 89 ถึง 107 คะแนนเป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง กลุ่มควบคุมวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์สูงจำนวน 13 คน มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ จำนวน 20 คน มีคะแนนเฉลี่ย 85.24 พิสัย 69 ถึง 105 คะแนน จึงถือเอาวัยรุ่นที่ได้คะแนนตั้งแต่ 69 ถึง 85 คะแนน เป็นผู้มีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ และวัยรุ่นที่ได้คะแนนตั้งแต่ 86 ถึง 105 คะแนนเป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนสูง

ตอนที่ 2 เสนอผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่มีความแตกต่างกันในเรื่องกิจกรรมที่ได้รับ(ด้านยาเสพติด กลุ่มสัมพันธ์) เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง

2.1 เปรียบเทียบทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า "กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์" ปรากฏผลในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	p
กิจกรรมด้านยาเสพติด	33	93.91	7.41	2.88	.00**
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	33	87.55	10.33		

**p<.01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t- test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 3) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของทั้งสองกลุ่มพบว่า เด็กวัยรุ่นในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 93.91 และเด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 87.55 นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2.2 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพศชาย เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย” ปรากฏผลในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพศชาย เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	P
กิจกรรมด้านยาเสพติด	16	91.81	7.46	1.55	.070
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	15	86.67	10.79		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพศชาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 4) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กวัยรุ่นเพศชายกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด (คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ยคือ 91.81) มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นเพศชายในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย คือ 86.67) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.3 เปรียบเทียบ ทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพศหญิง เมื่อจำแนกตาม กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทักษะคิดที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง” ปรากฏผลในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพศหญิง เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	p
กิจกรรมด้านยาเสพติด	17	95.88	7.01	2.58	0.01**
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	18	88.28	10.19		

**p<.01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพศหญิง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 5) โดยคะแนนเฉลี่ยทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดของทั้งสองกลุ่มพบว่า เด็กวัยรุ่นเพศหญิงในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีคะแนนทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 95.88 และเด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 88.28 เด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทักษะคิดที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

2.4 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง” ปรากฏผลในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	P
กิจกรรมด้านยาเสพติด	15	92.67	8.79	0.18	0.424
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	10	92.00	9.38		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 6) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ยคือ 92.67) มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ยคือ 92.00) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

2.5 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ” ปรากฏผลในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	p
กิจกรรมด้านยาเสพติด	18	94.94	6.10	3.40	0.00**
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	23	85.61	10.31		

**p<.01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติที่เกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 7) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติที่เกี่ยวกับยาเสพติดของทั้งสองกลุ่มพบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำและได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 94.94 และเด็กวัยรุ่นที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำและได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 85.61 นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

2.6 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย” ปรากฏผลในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	P
กิจกรรมด้านยาเสพติด	6	95.50	7.66	1.59	0.06
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	8	88.50	8.47		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 8) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ยคือ 95.50) มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย คือ 88.50) อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

2.7 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ตั้งไว้ว่า "กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง" ปรากฏผลในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	p
กิจกรรมด้านยาเสพติด	20	93.75	6.97	2.58	0.01**
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	23	86.52	11.14		

**p<.01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 9) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของทั้งสองกลุ่มพบว่า เด็กวัยรุ่นในกลุ่มที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง และได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 93.75 และเด็กวัยรุ่นในกลุ่มที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างและได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ย 86.52 นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเด็กวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

2.8 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ เมื่อจำแนกตามกิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ” ปรากฏผลในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ เมื่อจำแนกตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S	t	P
กิจกรรมด้านยาเสพติด	7	93.00	9.31	0.35	0.317
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	2	95.50	4.95		

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ด้วยวิธี t-test ปรากฏว่าเด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 10) จากคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มแสดงว่าเด็กวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ยคือ 93.00) มีคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการในกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์(คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเฉลี่ยคือ 95.50) ฉะนั้นส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8

**ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติ
เกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระสองตัวร่วมกัน**

เสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
ของวัยรุ่นโดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระสองตัวร่วมกันคือเอกลักษณ์แห่งตนกับวิธีเผชิญ
ความเครียด(แบบมุ่งแก้ไขปัญหา แบบมุ่งแก้ไขอารมณ์) ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
โดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับเอกลักษณ์แห่งตน เพื่อ
ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีเอกลักษณ์แห่งตน
สูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีเอกลักษณ์
แห่งตนต่ำ” ปรากฏผลในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
ของวัยรุ่น โดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ กับเอกลักษณ์แห่งตน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์(ก)	1	440.25	440.25	7.09	0.01**
เอกลักษณ์แห่งตน(ข)	1	1205.03	1205.03	19.40	0.00**
ก x ข	1	134.63	134.63	2.17	0.15
ที่เหลือ	62	3850.75	62.11		
ทั้งหมด	65	5841.09			

**p<.01

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
ของวัยรุ่น โดยใช้ตัวแปร 2 ตัวคือ การให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับเอก
ลักษณ์แห่งตน ผลปรากฏในตาราง 11 ว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ไม่แปรปรวนไป
ตามปฏิสัมพันธ์ของการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์และการมีเอกลักษณ์แห่งตนแต่
อย่างไร ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 9

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับวิธีเผชิญความเครียด (แบบมุ่งแก้ไขปัญหา-แบบมุ่งแก้ไขอารมณ์) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์” ปรากฏผลในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ กับวิธีเผชิญความเครียด (แบบมุ่งแก้ไขปัญหา-แบบมุ่งแก้ไขอารมณ์)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ (ก)	1	541.41	541.41	8.45	0.01**
เอกลักษณ์แห่งตน (ข)	1	692.93	692.93	10.82	0.00**
ก x ข	1	74.46	74.46	1.16	0.29
ที่เหลือ	51	3266.44	64.05		
ทั้งหมด	54	4417.75			

**p<.01

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยใช้ตัวแปร 2 ตัวคือ การให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับวิธีเผชิญความเครียด ผลปรากฏในตาราง 12 ว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์และวิธีเผชิญความเครียดแต่อย่างไร ฉะนั้นผลส่วนนี้ในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 10

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายสำคัญคือ

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลของการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางให้แก่โรงเรียนอื่นๆ ได้นำกิจกรรมด้านยาเสพติดไปใช้ต่อไป
2. ทำให้ทราบผลที่เกิดจากความแตกต่างกันของลักษณะทางชีวสังคมด้านเพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครองที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
3. ทำให้ทราบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตน และวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้กับกลุ่มอื่นๆต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียน มักกะสันพิทยาคม กรุงเทพมหานครในสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนมัธยมฯ ในสังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 2 ห้อง แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 33 คน

สมมติฐานการวิจัย

1. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย
3. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง
4. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง
5. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ
6. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย
7. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง
8. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ
9. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ
10. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวัดลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครอง

2. แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยครอบคลุม 3 องค์ประกอบคือ

2.1 ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด จำนวน 7 ข้อ

2.2 ความรู้สึกพึงพอใจต่อยาเสพติด จำนวน 7 ข้อ

2.3 ความพร้อมทางจิตใจ จำนวน 7 ข้อ

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

3. แบบวัดวิธีเผชิญความเครียด ซึ่งผู้วิจัยนำมาบางส่วนและปรับปรุงจากแบบวัดของสินวล จำคำ

แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบประกอบด้วยข้อความ และมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยครอบคลุม 2 ตัวแปร คือ

1) วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา จำนวน 17 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.83

2) วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ จำนวน 17 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86

4. แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน ผู้วิจัยนำมาจากเสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี ซึ่งเสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี ปรับปรุงมาจากแบบวัดของอุษา จินดารัตน์ จำนวน 23 ข้อ ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ.86

5. กิจกรรมต้านยาเสพติด เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 กิจกรรม โดยครอบคลุมองค์ประกอบของทัศนคติ 3 องค์ประกอบ คือ

5.1 กิจกรรมชุดที่ 1 – 6 ตรงกับองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด

5.2 กิจกรรมชุดที่ 7 – 8 ตรงกับองค์ประกอบความรู้สึกพึงพอใจต่อยาเสพติด

5.3 กิจกรรมชุดที่ 9 – 10 ตรงกับองค์ประกอบความพร้อมทางจิตใจ

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest) นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมกับนำแบบสอบถามอีก 2 ชุด คือ แบบสอบถามเอกลักษณ์แห่งตน และแบบสอบถามวิธีเผชิญความเครียด
2. ดำเนินกิจกรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมแก่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้เวลาทำกิจกรรมกลุ่มละ 2 คาบ/สัปดาห์ คาบละ 50 นาที เป็นเวลาทั้งหมด 10 ครั้ง สำหรับกิจกรรมในแต่ละกลุ่มนั้นใช้รูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกัน ดังนี้
 - 2.1 กลุ่มทดลอง ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด
 - 2.2 กลุ่มควบคุมได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
3. หลังเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยการทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) กับนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดฉบับเดียวกับที่ใช้กับการทดสอบก่อนการทดลอง
4. นำคะแนนที่ได้จากการสอบถามของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย SPSS⁺ (Statistical Package for Social Science) ซึ่งวิเคราะห์ผลดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมใช้ t – test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่าง กลุ่มที่
2. ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 8
3. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับกิจกรรมด้านยาเสพติดและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 9
4. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติดและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 10

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 7 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อ 8 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อ 9 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีเอกลักษณ์แห่งตนต่ำ

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทางของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ และเอกลักษณ์แห่งตน ปรากฏผลว่า ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางระหว่าง การให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ และเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อ 10 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหามีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และใช้วิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทางของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามตัวแปรการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ และวิธีเผชิญความเครียด ปรากฏผลว่า ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางระหว่าง การให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ และวิธีเผชิญความเครียด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงเป็นที่น่าพอใจว่า ชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด ซึ่งใช้ในการฝึกครั้งนี้ เป็นชุดที่มีประสิทธิภาพดี และมีคุณภาพสูงวิธีหนึ่ง

ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ วชิรติลก (2544) พบว่าเจตคติต่อยาบ้าของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า กับกลุ่มที่ได้ได้รับการฝึก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แอนดริวส์ และเฮอร์ (Andrews and Hearn, 1984) พบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติและการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกับกลุ่มควบคุมเช่นเดียวกับงานวิจัยของบอห์นและอิงค์ (1980)

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง

2.1 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย อาจเนื่องจากพฤติกรรมการเรียน เช่นความตั้งใจและสนใจกับกิจกรรม สมาธิ ของนักเรียนชายมีน้อยกว่านักเรียนหญิง จึงควรพัฒนาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมให้มีความเข้มข้นขึ้นและจัดกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนชายให้มากขึ้น

2.2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

2.3 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจก่อนข้างสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจก่อนข้างสูง อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองไม่มีปัญหาการเงิน ทำให้มีเวลาและมีจิตใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างเต็มที่ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2.4 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจก่อนข้างต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจก่อนข้างต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5

จากงานวิจัยของปยารี พิริยะอุดมพร (2543) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าแตกต่างกัน สุพัตรา ศรีวณิชชกร พบว่าเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่บิดามารดามีรายได้ค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่าเด็กกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจก่อนข้างต่ำเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าทำให้กิจกรรมด้านยาเสพติดสามารถพัฒนาทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้สูงขึ้นได้ ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจก่อนข้างต่ำ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมีปัญหาการเงิน ทำให้ไม่มีเวลาและขาดจิตใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งโอกาสการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆค่อนข้างน้อย

2.5 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย การวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย อาจเนื่องมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาข้อมูลในลักษณะนี้เพิ่มเติม

2.6 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง การวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 7 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

จากงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย กอปรศรีสวัสดิ์ (2542) พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีพ่อแม่ที่มีอาชีพรับจ้าง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูงอาจเนื่องมาจากผู้ปกครองต้องทำงานหนัก มีความเมื่อยล้า ทำให้ไม่มีเวลาและขาดจิตใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งโอกาสการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ค่อนข้าง

ข้างน้อย จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การให้กิจกรรมด้านยาเสพติดสามารถพัฒนาทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้สูงขึ้นได้ ในกลุ่มที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง

2.7 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ การวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 8 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมี ทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดไม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ อาจเนื่องมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาข้อมูลในลักษณะนี้เพิ่มเติม

3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

เนื่องจากผลการวิจัยไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับกิจกรรมด้านยาเสพติด แสดงว่าผลของกิจกรรมด้านยาเสพติดเป็นอิสระจากตัวแปรอื่นสามารถส่งผลต่อตัวแปรตามได้

4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

เนื่องจากผลการวิจัยไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีเผชิญความเครียดกับกิจกรรมด้านยาเสพติด แสดงว่าผลของกิจกรรมด้านยาเสพติดเป็นอิสระจากตัวแปรอื่นสามารถส่งผลต่อตัวแปรตามได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบประเด็นที่จะเสนอแนะในแง่ของการนำผลการศึกษาไปใช้ให้เห็นประโยชน์ทางการปฏิบัติ และในแง่ของการศึกษาวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

จากผลการวิจัย ทำให้เกิดแนวคิดในการวางแผนป้องกันการติดยาเสพติดของวัยรุ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ควรนำชุดกิจกรรมด้านยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ในช่วงอายุเดียวกัน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาเสพติด
2. ควรพัฒนาชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด ให้ใช้ได้กับทุกกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลระยะยาว มีการวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดหลังการทดลองแล้ว 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี จะทำให้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการติดตามผลระยะยาว ย่อมจะทำให้ทราบถึงทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดว่า จะคงทนอยู่เพียงใด ฉะนั้น งานวิจัยที่จะดำเนินต่อไปตามแนวทางของงานวิจัยนี้จึงควรมีการติดตามผลระยะยาว
2. ระยะเวลาของการให้กิจกรรม และการวัดผลการให้กิจกรรม คือ ถ้ามีการฝึกฝนอย่างเข้มข้นเกินไป จะมีผลทำให้กลุ่มต่างๆ ซึ่งมีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่าง เมื่อเสร็จสิ้นการให้กิจกรรม ดังนั้นในขณะที่ให้กิจกรรม ควรมีการวัดการพัฒนาทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นระยะด้วย เพื่อให้ทราบว่าในกลุ่มที่มีลักษณะภายในแตกต่างกัน กลุ่มไหนจะพัฒนาได้เร็ว ช้า ต่างกันอย่างไร และเป็นผลให้ทราบว่า การให้กิจกรรมดังกล่าวควรใช้ชุดฝึกกิจกรรม จำนวนอย่างน้อยกี่กิจกรรม จึงจะสามารถพัฒนาทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มนักเรียนแต่ละลักษณะได้ เพื่อจะได้ประหยัดเวลา และทรัพยากรที่ใช้ในการให้กิจกรรม และเพื่อปรับปรุงแก้ไขจำนวนชุดของกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป
3. จำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีจำนวนคนในกลุ่มที่มีลักษณะทางชีวสังคมเท่ากันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม น่าจะทำให้ได้ผลชัดเจนยิ่งขึ้น
4. ควรจัดให้มีโครงการเข้าค่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมด้านยาเสพติดในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อป้องกันปัญหาการขาดหายไปของกลุ่มตัวอย่าง
5. ควรศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติด กับตัวแปรที่ผู้วิจัยใช้ในครั้งนี้ อีกครั้งหนึ่ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสงฆ์. (2524). แนวคิดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด. จิตวิทยาการศึกษา.

กรุงเทพฯ : มหามงกุฎราชวิทยาลัย. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักนายกรัฐมนตรี. อัดสำเนา.

กสิณา บุญแสง. (2544). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษากลุ่มและกิจกรรมกลุ่มที่มี

ต่อความมุ่งมั่นในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ศูนย์เมอร์ซี. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.

(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2542). แนวคิดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยา

เสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

จิรวิน เทียนทองดี. (2542). พฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตดุสิต. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

✓ ดุษฎี โยเหลา, ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (2540). ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุ

การใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดยโสธร.

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ถ่ายเอกสาร.

ธนันชัย สุขา. (2540). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ให้โทษของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สังกัดตำรวจ จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

นวลละอ อสุภาผล. (2534). ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของ

นักเรียนนายร้อยตำรวจ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2544). การประเมินโครงการ ; รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง. ภาควิชาจิตวิทยา

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิรนาท แสนสา. (2543). กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินซ์นิพนธ์

กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ถ่ายเอกสาร.

- บุปผา ม้วยแก้ว. (2542). พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียน
สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจพร ปัญญาภ. (2545, มกราคม - ธันวาคม). "ทิศทางการสุขภาพจิตของเด็กและ
วัยรุ่นไทย," วารสารสถาบันสุขภาพจิตเด็ก. 1 : 10 – 12.
- บังอร ดวงรัตน์. (2541). ปัจจัยที่มีสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเพื่อป้องกัน การเสพติดยาบ้าของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ นูนาปี. (2541). การศึกษาเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกล ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร.
- ปิ่น โท. (2540). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ วชิรดิolk. (2544). ผลของการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิต ต่อความรู้ เจตคติ และ
พฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง
จังหวัดอุดรธานี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ เพ็ญศรี วรสัมปติ. (2537). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด สถิปัญญาและการสนับสนุน
ทางสังคมกับพฤติกรรมการเผชิญความเครียดในวัยรุ่นตอนต้น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ถ่ายเอกสาร.
- มาริสา หะสาเมาะ. (2540). ประสิทธิภาพของการจัดโครงการป้องกันการใช้ยาและสารเสพติด
สำหรับนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- ยินดี อันถาวร. (2544). ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดและเจตคติต่อสารเสพติดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง
สมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนิวรรณ ชาลีสมบัติ. (2545). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันการเสพยา
แอมเฟตามีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดอุดรธานี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เรืองชัย บุญศักดิ์. (2547). ทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11
ที่มีต่อปัญหาเสพติด. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ศศิธร พรไพรินทร์. (2541). ผลการใช้โปรแกรมการเลิกเสพยาเฮโรอีน ตามทฤษฎีการรับรู้ความ
สามารถของตนเองของเบนดูรา ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิก
เสพยาเฮโรอีน ความคาดหวังในผลการเลิกเสพยาเฮโรอีนของผู้เสพยาเฮโรอีนที่เข้ารับการ
บำบัดรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ ชูชีพ. (2544). ประสิทธิภาพผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้ทักษะชีวิต
เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันการเสพยาบ้าของผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดรักษา
ในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- ศิริวรรณ ศรีวิชัย. (2542). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติที่พึงประสงค์ต่อยาเสพติด
ให้โทษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- ศิริอร นพกิจ. (2545). เอกลักษณะแห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการ
ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภศิลป์ กระแสสินธุ์. (2545). ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการเข้ายาบ้าในนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตามแนวพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี. ปรินูญานิพนธ์ รศ.ม. (นโยบายสาธารณะ).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

- สมบุญ จารุกษมทวี. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน ความวิตกกังวลและกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา. ปรินญานิพนธ์ ก.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2546). จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินติ้ง.
- สุกัญญา เจียมประชา. (2543). การศึกษากรณีการเสพติด : ปัญหา สาเหตุและแนวทางในการแก้ไข. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุขฤดี รัชตถการสกุล. (2543). โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย. (2533). ยาเสพติดให้โทษ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ✓ สีนวล จำคำ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับวิธีเผชิญความเครียด. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2545, มีนาคม – สิงหาคม). “ประมาณการผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด,” วารสารสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 18(1) : 50 – 52.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2546). สถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.oncb.go.th/c2-statistic.html>. วันที่สืบค้น 10 พฤษภาคม 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2546). สถิติผู้ติดยาเสพติดปี 2545. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.oncb.go.th>. วันที่สืบค้น 10 พฤษภาคม 2546.
- เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- หนึ่งฤทัย กอปรศรีสวัสดิ์. (2542). การศึกษาสาเหตุของการติดสารเสพติดและความคาดหวังในการเข้ารับการบำบัดของเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดในคลินิกยาเสพติด กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรณพ หุ่นดี. (2529). ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- อรเพ็ญ นาควัชร. (2526). ปัญหาสิ่งเสพติดและการควบคุม. เชียงใหม่ : ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อริสรา พรสุตารัตน์ และคณะ. (2545). รายงานประกอบการศึกษาวิชาประสบการณ์วิจัยทางจิตวิทยา เรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นตอนต้น.
- อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากสิ่งเสพติดให้โทษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา จินดารัตน์. (2533). พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัมพร ศรีประเสริฐสุข. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและสัมพันธภาพในครอบครัวกับทัศนคติต่อวัฒนธรรมของวัยรุ่นทั่วไปและวัยรุ่นเซ็กเตอร์พอยท์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Botvin, Gilbert J. & Anna Eng. (1980, April). *A Comprehensive School – Based Smoking Prevention Program: The journal of school health.* 209-212.
- Emery, Elileem M.; et al. (1993, May). *The Relationship Between Youth Substance Use and Area – Specific Self- Esteem: Journal of School Health.* 63(5) : 224 - 228.
- Ebata, Aaron T. & Moos, Rudolf H. (1994). *Personal, Situational, and Contextual Correlates of Coping in Adolescence: Journal of Reserch on Adorescence.* 4(1) : 99 - 125.

Holahan, J., Valentiner, R. & Moos, H. (1995, June). *Parental Support Coping Strategies and Psychological Adjustment: An Integrative Model with Late Adolescent*. *Journal of Youth and Adolescence*. 24(6) : 633 - 648.

✓ Patterson, Joan M. & McCUBBINT, Hamilton I. (1987). *Adolescent coping style and behaviors: conceptualization and measurement*. *Journal of Adolescent*. 10 : 163-186.

Richard, L. Andrews, Jill T. Hearne. (1984). *Effects of Primary Grades Health Curriculum Project on Student and Parent Smoking Attitudes and Behavior*. *The journal of school health*. 1 ; 54(1) : 18 - 20.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบทดสอบทัศนคติ

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

- แบบทดสอบชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ
- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด (ความรู้สึกเชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด)
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด (ความรู้สึกต่อยาเสพติด)
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับ(ความพร้อมทางจิตใจที่จะไม่เสพยาเสพติด ยาเสพติด)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้นักเรียนกรอกรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนลงในช่องว่างที่กำหนดให้สมบูรณ์ หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงในรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียน

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. เพศ ชาย หญิง
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว
.....ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน มากกว่า 8,001 บาทต่อเดือน
4. อาชีพของผู้ปกครอง
..... รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อความอย่างละเอียด รอบคอบ แล้วพิจารณาว่าตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด โดยแต่ละข้อมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียว ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นนักเรียนบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

1. การติดยาเสพติดทำให้เสียการเรียนและเสียอนาคต

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ยาเสพติดทุกชนิดทำให้ร่างกายทรุดโทรมและจิตใจหม่นหมอง

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การสูบบุหรี่ทำลายปอดและอาจเกิดมะเร็งได้

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การสูบบุหรี่ทำให้เสียเงินโดยไม่ได้ประโยชน์ใดเลย

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. การเสพยาบ้านำไปสู่การกระทำผิดหลายประการ

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. การขายเฮโรอีนทำให้ร่ำรวยมีเงินมากได้โดยง่าย

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. การติดยาเสพติดทำให้ชีวิตตกต่ำ และเป็นที่ยรังเกียจของคนทั่วไป

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อความอย่างละเอียด รอบคอบ แล้วพิจารณาว่าตรงกับความคิดเห็นและความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนที่สุด โดยแต่ละข้อมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียว ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ไม่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

1. ข้าพเจ้าเชื่อว่า บุคคลที่ติดยาเสพติดจะเรียนหนังสือและทำงานต่างๆ ไม่ได้ดี

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

2. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การเสพยาเสพติดเพียงครั้งเดียว ไม่ทำให้ติดยาเสพติดได้

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

3. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่เห็นโฆษณาต่อต้านยาเสพติดในโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

4. ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าการลองเสพยาเสพติดเป็นการเพิ่มประสบการณ์ชีวิต

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

5. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “ยาเสพติดอันตรายคนเสพและคนขายตายด้วยกัน”

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

6. ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้ที่ขายยาเสพติดเป็นคนเห็นแก่ได้ ไม่มีคุณธรรม

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

7. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ยาเสพติดเป็นอบายมุข ทำให้การเรียนตกต่ำ หมดอนาคต และมีชีวิตที่ไม่ดี

.....

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

.....

ตอนที่ 4 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อความอย่างละเอียด รอบคอบ แล้วพิจารณาว่าตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด โดยแต่ละข้อมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง.....ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับกรกระทำของนักเรียนมากที่สุด		
จริง	หมายถึง	ตรงกับกรกระทำของนักเรียนมาก		
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ตรงกับกรกระทำของนักเรียนบางส่วน		
ไม่จริง	หมายถึง	ไม่ตรงกับกรกระทำของนักเรียนมาก		
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ไม่ตรงกับกรกระทำของนักเรียนมากที่สุด		
- ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงคบเพื่อนที่ชักจูงไปทางที่เสื่อมเสีย โดยเฉพาะเพื่อที่มีประวัติติดยาเสพติด

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
 - ข้าพเจ้าจะทำตามคำชักชวนของเพื่อนที่บอกว่าให้ห่างไกลยาเสพติด

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
 - ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ก่อปัญหา เช่น หนีเรียน มาโรงเรียนสาย เทียวกลางคืน หรือไปมั่วสุมในแหล่งต่าง ๆ เพราะอาจนำไปสู่การติดยาเสพติดได้

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
 - หากมีเพื่อนชวนไปงานปาร์ตี้ยาเสพติด ข้าพเจ้าจะปฏิเสธทันที

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
 - ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างจากการเรียนกับสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ช่วยให้มีคามอบอุ่น ห่างไกลยาเสพติด

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
 - หากข้าพเจ้ารู้ว่าเพื่อนคนใดเสพยาเสพติด ข้าพเจ้าจะบอกให้เขาเลิก และชวนมาเล่นกีฬาแทน

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
 - ข้าพเจ้าสนใจรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และออกกำลังกาย เพื่อไม่ต้องไปพึ่งยาเสพติดเพื่อเพิ่มพลัง

.....				
จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

ชื่อ _____ นามสกุล _____ ห้อง _____

แบบสอบถามวัดเอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่นตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความต่อไปนี้ ว่านักเรียนมีคุณลักษณะหรือความเข้าใจตนเองดังข้อความนี้ ปริมาณมากน้อยเพียงใด และให้ขีด (/) ลงบน ให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนเพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทั้ง 23 ข้อ

1. ฉันอยากรู้ว่าฉันเป็นคนประเภทใดกันแน่

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันรู้สึกว่สิ่งที่ฉันทำอยู่นี้ไม่ค่อยจะมีคุณค่ามากนัก

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันได้วางแผนการชีวิตของฉันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ผู้อื่นยอมรับฟังความคิดเห็นของฉัน

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ฉันมีความรู้สึกไม่แน่ใจว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิดศีลธรรม

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ฉันชอบเลียนแบบการกระทำต่างๆ จากเพื่อน

.....
จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ฉันเป็นคนประเภทที่เป็นอยู่นี้

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ฉันรู้สึกว่าการแต่งตัวบางอย่าง เพื่อผลบางประการ

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ฉันรู้ว่าฉันควรจะดำเนินชีวิตของฉันอย่างไร

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ฉันขาดความเชื่อมั่นในการเป็นตัวของตัวเอง

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองของฉันได้เปลี่ยนไป

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ผู้อื่นสังเกตเห็นคุณค่าในตัวฉัน

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. ฉันรู้จักตนเองว่าฉันเป็นคนอย่างไร

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. ฉันไม่แน่ใจว่าตัวฉันเองเป็นใคร

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. ฉันรู้สึกผิด เมื่อกำลังมีความสุขสนุกสนาน

.....					
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. ฉันมีความมั่นใจ ที่จะดำเนินการตามแผนการที่วางไว้ให้เกิดผลสำเร็จในที่สุด

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
18. เมื่อมีผู้อื่นชักชวนให้ฉันทำบางอย่างที่ฉันไม่ต้องการทำ ฉันก็ปฏิเสธ

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
19. ฉันรู้สึกพอใจมากที่ได้ทำงาน

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
20. ฉันรู้สึกว่าจะประสบความสำเร็จในสิ่งที่ฉันต้องการในชีวิต

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
21. ถ้าจะทำบางอย่างให้ถูกต้อง ฉันคิดว่าเป็นงานที่ยากเกินไป

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
22. ฉันพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำบางสิ่งที่ยาก เพราะกลัวความล้มเหลว

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
23. ฉันรู้สึกว่าคนอื่นไม่ไว้วางใจในตัวของฉัน

.....

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
-

จริงที่สุด

จริง

ค่อนข้างจริง

ค่อนข้างไม่จริง

ไม่จริง

ไม่จริงเลย
-

แบบสอบถามวิธีเผชิญความเครียด

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีคำถามเพียงข้อเดียว แต่มีคำตอบให้นักเรียนตอบรวม 34 ข้อ ขอให้เรียนอ่านคำถามแล้วพิจารณาว่า คำถามนี้ตรงกับกรกระทำของนักเรียนเพียงไรในคำตอบแต่ละข้อที่มีให้เลือก 4 คำตอบคือ ไม่จริงเลย ไม่จริง จริง จริงที่สุด เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบที่เหมาะสมได้แล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงแห่งเดียว

คำตอบทั้งหมดมี 34 ข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ โดยเลือกคำตอบที่ตรงกับกรกระทำของนักเรียนมากที่สุด

คำถาม เมื่อมีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ทำให้ไม่สบายใจ ข้าพเจ้าเลือกกระทำดังนี้

คำตอบ					
ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		ไม่จริง เลย	ไม่ จริง	จริง	จริงที่ สุด
✓ 1	ข้าพเจ้าทำสิ่งอื่นเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น				
2	ข้าพเจ้าใช้ความพยายามมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหานั้น				
3	ข้าพเจ้าทำในสิ่งที่ควรจะต้องทำ ไปตามลำดับขั้นตอน				
4	ข้าพเจ้าจัดทำแผนในการกระทำต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา				
5	ข้าพเจ้าคิดอย่างรอบคอบเพื่อทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละขั้นตอน				
6	ข้าพเจ้าคิดว่าทำอย่างไรจึงจะจัดการกับปัญหาได้อย่างดีที่สุด				
7	เพื่อแก้ไขปัญหานั้นอย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าพยายามที่จะไม่กระทำกิจกรรมอื่น				

คำถาม เมื่อมีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ทำให้ไม่สบายใจ ข้าพเจ้าเลือกกระทำได้ดังนี้

คำตอบ					
ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		ไม่จริงเลย	ไม่จริง	จริง	จริงที่สุด
8	ข้าพเจ้ามุ่งจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และถ้าจำเป็นก็จะเลื่อนการกระทำสิ่งอื่นออกไปก่อน				
9	ข้าพเจ้าพยายามไม่ให้ตนเองไขว่เขวจากความคิดหรือกิจกรรมอื่นๆที่ไม่เกี่ยวกับปัญหา				
10	ข้าพเจ้าพยายามอย่างยิ่งที่จะป้องกันสิ่งอื่นๆที่จะเข้ามาแทรก ในระหว่างที่กำลังพยายามจัดการกับปัญหานั้น				
11	ข้าพเจ้าบอกกับตนเองให้รอคอยเวลาที่เหมาะสม ก่อนที่จะทำอะไรลงไป				
12	ข้าพเจ้าระบอที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับปัญหาจนกว่าโอกาสจะอำนวย				
13	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจว่า จะไม่ทำอะไรผิดพลาดเมื่อได้กระทำสิ่งที่เร็วเกินในปัญหาที่เกิดขึ้น				
14	ข้าพเจ้าขอคำปรึกษาแนะนำจากคนใกล้ชิด หรือเพื่อนที่มีประสบการณ์คล้ายกับข้าพเจ้าว่า จะทำอย่างไรในการแก้ปัญหา				

คำถาม เมื่อมีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ทำให้ไม่สบายใจ ข้าพเจ้าเลือกกระทำดังนี้

คำตอบ					
ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิด			
		ไม่จริงเลย	ไม่จริง	จริง	จริงที่สุด
15	ข้าพเจ้าพยายามหาคำแนะนำจากบางคนในสิ่งที่ข้าพเจ้าจะต้องทำเพื่อแก้ปัญหา				
16	ข้าพเจ้าพูดคุยกับเพื่อนๆ เพื่อค้นหารายละเอียดของปัญหาให้มากยิ่งขึ้น				
17	ข้าพเจ้าพูดคุยกับบางคน เพื่อให้ปัญหานั้นชัดเจนขึ้น				
๑ 18	ข้าพเจ้าพยายามหาบุคคลอื่นหรือเหตุการณ์มาสนับสนุนการแสดงออกทางอารมณ์ของข้าพเจ้า				
19	ข้าพเจ้าพูดคุย ถกเถียงเกี่ยวกับความรู้สึกของข้าพเจ้ากับเพื่อนหรือกับผู้ปกครอง				
20	ข้าพเจ้าได้รับความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจจากคนอื่นๆ				
21	ข้าพเจ้าค้นหาสิ่งดีๆ จากปัญหาที่เกิดขึ้น				
22	ข้าพเจ้าพยายามที่จะมองปัญหาต่างๆ จากมุมมองของบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดความรู้สึกในทางที่ดี				

คำถาม เมื่อมีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ทำให้ไม่สบายใจ ข้าพเจ้าเลือกกระทำดังนี้

คำตอบ					
ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		ไม่จริงเลย	ไม่จริง	จริง	จริงที่สุด
23	ข้าพเจ้าเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น				
24	ข้าพเจ้าเรียนรู้ที่จะยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้แก้ไขปัญหานั้น				
25	เมื่อไม่สามารถทำอะไรได้ ข้าพเจ้าก็จะยอมรับปัญหานั้น				
26	ข้าพเจ้ารู้สึกเคยชินที่ว่า ปัญหาได้เกิดขึ้นอีกแล้ว				
27	ข้าพเจ้าขอความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์				
28	ข้าพเจ้าเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถช่วยแก้ปัญหาคได้				
29	ข้าพเจ้าพยายามค้นหาคำปลอบใจจากคำสอนในศาสนาที่ข้าพเจ้านับถือ				
30	ข้าพเจ้าสวดมนต์มากกว่าปกติเมื่อมีปัญหา				
31	ข้าพเจ้าไม่ยอมรับว่าได้เกิดปัญหาขึ้นแล้ว				
32	ข้าพเจ้าโกหกตนเองว่าไม่ได้มีปัญหาใดๆเกิดขึ้น				

คำถาม เมื่อมีปัญหาในชีวิตประจำวันที่ทำให้ไม่สบายใจ ข้าพเจ้าเลือกกระทำดังนี้

คำตอบ					
ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		ไม่จริงเลย	ไม่จริง	จริง	จริงที่สุด
33	ข้าพเจ้าปฏิบัติตนเสมือนว่าไม่มีปัญหาเกิดขึ้นเลย				
34	ข้าพเจ้าบอกกับตนเองว่า ปัญหาไม่ได้เกิดขึ้นจริง				

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม
ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับ
คะแนนรวม (Item –correlation)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)
ความรู้เชิงประเมินค่า		ความพร้อมกระทำ	
1	0.44	1	0.55
2	0.56	2	0.56
3	0.53	3	0.70
4	0.31	4	0.52
5	0.23	5	0.40
6	0.28	6	0.42
7	0.37	7	0.48
ความรู้สึกพึงพอใจ			
1	0.30		
2	0.23		
3	0.62		
4	0.32		
5	0.58		
6	0.40		
7	0.62		

ค่าความเชื่อมั่นทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด = 0.81

ตาราง 14 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม
เอกลักษณ์แห่งตน โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม
(Item – total Correlation)

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.45	14	0.56
2	0.54	15	0.54
3	0.25	16	0.25
4	0.41	17	0.41
5	0.31	18	0.31
6	0.48	19	0.48
7	0.44	20	0.31
8	0.25	21	0.30
9	0.37	22	0.41
10	.56	23	.23
11	.43		
12	0.34		
13	0.57		

ค่าความเชื่อมั่นเอกลักษณ์แห่งตน = 0.86

ตาราง15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และความเที่ยงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามวิธี
เผชิญความเครียด โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับ
คะแนนรวม (Item – Total Correlation)

18-34

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.55	1	0.40
2	0.42	2	0.43
3	0.41	3	0.35
4	0.46	4	0.38
5	0.56	5	0.47
6	0.55	6	0.41
7	0.58	7	0.55
8	0.28	8	0.43
9	0.53	9	0.35
10	0.56	10	0.60
11	0.27	11	0.49
12	.31	12	0.31
13	0.30	13	0.60
14	0.45	14	0.70
15	0.50	15	0.47
16	0.36	16	0.73
17	0.56	17	0.53

ค่าความเชื่อมั่นของวิธีเผชิญความเครียด
แบบมุ่งแก้ไขปัญหา = 0.82

ค่าความเชื่อมั่นของวิธีเผชิญความเครียด
แบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ = 0.86

ภาคผนวก ค
ชุดฝึกกิจกรรม

ชุดกิจกรรมต้านยาเสพติด

ชุดฝึกที่ 1

เรื่อง มารูจักยาเสพติดกันเถอะ

วิธีการ

มี 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 บรรยายความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดประเภทต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้เห็นโทษจากการใช้ยาเสพติดแต่ละประเภท

เวลา 30 นาที

เนื้อหา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดโทษของยาเสพติด

เฮโรอีน

เป็นยาเสพติดร้ายแรง ที่มีสารทำให้เกิดการเสพติดได้ง่าย เสพเพียงครั้งเดียวจะทำให้ติดได้ เฮโรอีนออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพสมองมึนชา เลื่อนลอย เมื่อเสบบ่อยๆ จะทำให้สมองเสื่อม ปัญญาอ่อน อารมณ์และจิตใจผิดปกติ หากเสพเกินขนาดอาจช็อกและเสียชีวิต การเสพเฮโรอีนโดยวิธีฉีดอาจนำไปสู่การติดโรคเอดส์

ลักษณะของผู้เสพเฮโรอีน ผู้เสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเองหรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

ยาบ้า (Methamphetamine)

ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตใจสับสน เมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจะอ่อนเพลีย ประสาทล้าทำให้การตัดสินใจผิดพลาด ถ้าเสพเป็นระยะเวลานานจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน เครียด ความดันโลหิตสูง คลุ้มคลั่ง อาจทำร้ายตนเองผู้อื่นได้

ลักษณะของผู้เสพยาบ้า พบว่าผู้เสพติดจะมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตสับสน คลุ้มคลั่ง หวาดระแวง หรือมีอาการทางประสาท

สารระเหย

ออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพสมองมึนชาเลื่อนลอย ควบคุมตัวเองไม่ได้ หากเสพเป็นระยะเวลานานจะทำลายอวัยวะและระบบประสาท ทำให้สมองฝ่อ ความจำเสื่อม ลึนเข็ง พุด

ลำบาก ควบคุมการทรงตัวไม่ได้ การทำลายของสารระเหยต่ออวัยวะและระบบประสาทรุนแรงนั้นเป็น การทำลายอย่างถาวร ไม่สามารถรักษาให้กลับมาเป็นปกติได้

ลักษณะของผู้เสพสารระเหย ผู้เสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้ง ซ่าน อารมณ์

เปลี่ยนแปลงง่าย บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเองหรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

ผู้เกี่ยวข้องกับเฮโรइन ยาบ้า จะได้รับโทษตามกฎหมายดังนี้

1. ผู้ผลิต/จำหน่าย มีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต
2. ผู้เสพ มีโทษจำคุก 6 เดือน ถึง 10 ปี และปรับ 5000 - 100000 บาท
3. หลอกหลวง/ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเฉพาะกระทำต่อผู้หญิงและผู้ที่ไม่บรรลุนิติภาวะ

มีโทษถึงประหารชีวิต

ผู้เกี่ยวข้องกับสารระเหย จะได้รับโทษตามกฎหมายดังนี้

1. ผู้เสพ/หลอกหลวง/ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. ผู้จำหน่ายให้ผู้มีอายุไม่เกิน 17 ปี (ยกเว้นขายเพื่อการเรียนการสอน)
3. มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุหรี

การออกฤทธิ์ของบุหรี

พิษของบุหรีทำให้เกิดโรคและความเสื่อมโทรม กับอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย โดยเฉพาะนิโคตินในบุหรีเป็นสารเสพติดติดเช้นเดียวกับเฮโรइन 85% ของคนติดบุหรีเริ่มลองสูบก่อน อายุ 16 ปี ทำให้เสพติด นิโคตินในบุหรีมีฤทธิ์เสพติดเท่ากับเฮโรइन เกิดรอยย่น ควันบุหรีลด การไหลเวียนของเลือดไปยังผิบนานส่วนต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดผิวดำและเกิดรอยย่น

ลักษณะอาการของผู้เสพบุหรี

ดื้อกระจก ยิ่งสูบบ่อยเท่าไรโอกาสเกิดดื้อกระจกยิ่งมากขึ้น

มะเร็งในปาก บุหรีเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดมะเร็งที่ลิ้นและในปาก บุหรียังทำให้

ฟันผุ มีกลิ่นปากและเป็นโรคเหงือก

นิ้วและเล็บเหลือง ทาร์หรือน้ำมันดินจากควันบุหรีจะทำให้นิ้วเหลือง และเล็บเสีย

มะเร็งกล่องเสียง 4 ใน 5 ของคนที่เป็นมะเร็งกล่องเสียงเกิดจากการสูบบุหรี

โรคหัวใจ ภายใน 1 นาทีที่สูดควันบุหรี่เข้าไป หัวใจจะเต้นเร็วขึ้น ความดันเลือดจะสูงขึ้น และทำให้หัวใจทำงานหนักขึ้น

มะเร็งปอดและถุงลมโป่งพอง การสูบบุหรี่ มีโอกาสเสียชีวิตจากมะเร็งปอดถึง 20 เท่าของคนที่ไม่สูบ แต่ก่อนหน้านั้น สมรรถภาพปอดของคุณจะลดลง จะเป็นโรคถุงลมโป่งพอง ซึ่งร้อยละ 90 ของคนที่เป็นโรคนี้นี้เกิดจากการสูบบุหรี่

แผลในกระเพาะอาหาร ผู้ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเกิดโรคแผลในกระเพาะอาหารมากกว่าคนที่ไม่สูบ และมีอัตราการเกิดเลือดออกในกระเพาะอาหารมากกว่า และทำให้แผลหายช้ากว่าปกติ

สมรรถภาพทางเพศเสื่อม ผู้ชายที่สูบบุหรี่จะมีน้ำอสุจิน้อยลง ปริมาณตัวอสุจิลดลงและเคลื่อนไหวได้น้อยลง และมีโอกาสสมรรถภาพทางเพศเสื่อม

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงโทษของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโทษของยาเสพติด สามารถบอกได้ว่ายาเสพติดนั้นมีโทษต่อตนเองและสังคมอย่างไร

เวลา 15 นาที

เนื้อหา ผลจากการใช้ยาเสพติด

1. คนติดยาเสพติดจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม อ่อนแอ โรคภัยไข้เจ็บรบกวน เช่น ดับแข็ง วัณโรค โรคผิวหนัง
2. คนติดยาเสพติดที่ใช้เข็มและกระบอกฉีดยาเสพติดร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์ได้ ซึ่งโรคดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่มีทางรักษาให้หายได้
3. วัยรุ่นที่เมากาว ทินเนอร์ แลกเกอร์ แล้วไปมั่วสุม สำนอนทางเพศ มีโอกาสติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์โดยไม่รู้ตัว
4. ยาเสพติดทุกชนิด เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เมื่อมีคนติดยาเสพติดในบ้านทุกคนในครอบครัวจะเดือนร้อน ไม่มีความสุข
5. คนติดยาเสพติด จะใช้เงินจำนวนมากซื้อหายาเสพติดมาเสพ เมื่อไม่มีเงินก็เที่ยวลักเล็กขโมยน้อย ทำให้ไม่มีความสุขในชุมชน
6. คนขับรถบรรทุกมีความหลงเชื่อผิด ๆ ว่า กินยาม้าแล้วต้องกินเหล้าและเที่ยวผู้หญิงไประหว่างเส้นทาง การกระทำเช่นนี้ นอกจากจะทำให้เกิดอุบัติเหตุเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่นแล้ว ยังทำให้ได้รับเชื้อโรคเอดส์ นำไปแพร่แก่ลูกเมียทางบ้านด้วย
7. ในบ้านเมืองที่มีคนติดยาเสพติดมาก ๆ นอกจากจะสูญเสียทางสังคมเศรษฐกิจ และความมั่นคงแล้ว ยังเสียชื่อเสียงของประเทศชาติอีกด้วย

ขั้นที่ 3 สรุปความรู้เกี่ยวกับโทษของการใช้ยาเสพติด

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นการย้ำถึงอันตรายจากการใช้ยาเสพติด

เวลา 5 นาที

เนื้อหา โทษโดยทั่วไป

1. ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อย ๆ
2. มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา
3. มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง
4. สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง และอาจถึงตายได้
5. โทษทางกฎหมาย ถูกจับ ต้องโทษถูกคุมขัง สูญเสียอิสรภาพ เสียอนาคต และอาจ

เสียชีวิต

ชุดฝึกที่ 2

เรื่อง ภัยจากยาเสพติด

วิธีการ

มี 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยข่าวของบุคคลที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายร้ายแรง

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงโทษของการติดยาเสพติด

เวลา 5 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยเปิดประเด็นถึงข่าวของบุคคลที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายร้ายแรง เช่น เมายาบ้าแล้วข่มขืนผู้อื่น
2. ตั้งประเด็นซักถามนักเรียนว่าเมื่อเสพยาเสพติดแล้วจะเกิดโทษกับใครบ้าง และเกิดโทษอย่างไรบ้าง ให้คิดไว้และเตรียมคำตอบไว้ในกิจกรรมต่อไป

ชั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มเพื่ออภิปรายและให้ใบงาน

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนระดมความคิดเห็น และอภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด

เวลา 15 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 – 6 คน
 2. แจกใบงานให้นักเรียนกลุ่มละ 1 เรื่องโดยแจกคนละ 1 ใบ
- ใบงาน เป็นบทความ ข่าว หรือภาพเกี่ยวกับบุคคลที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายร้ายแรง เช่น เมายาบ้าแล้วข่มขืนผู้อื่น เป็นต้น
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านถึงโทษของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญในเรื่องนั้นๆ

ขั้นที่ 3 นำเสนอผลงาน

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านถึงโทษของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญในแต่ละเรื่อง

เวลา 20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องของกลุ่มตนเองให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน
2. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอผลงานการอภิปรายเรื่องของตนเองถึงโทษของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญในเรื่องนั้นๆหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 สรุป

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงโทษของการใช้ยาเสพติด

เวลา 10 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยสรุปถึงโทษและผลกระทบของการใช้ยาเสพติด ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ชุดฝึกที่ 3

เรื่อง ชีวิตไร้สุขเมื่อเสพยา

วิธีการ

มี 4 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดมีพิษภัยและเป็นปัญหาใกล้ตัว

เวลา 5 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพูดคุยเปิดประเด็นเรื่อง ประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด
2. ชักถามนักเรียนถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติดว่าน่าจะมีอะไรบ้าง
3. ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นโดยยังไม่สรุป

ชั้นที่ 2 ให้อ่านเรื่อง เพื่อนเก่า

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยอ้อมเกี่ยวกับโทษของการใช้ยาเสพติดและประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด จากเนื้อหาในวิดีโอเรื่อง เพื่อนเก่า

เวลา 25 นาที

เนื้อเรื่อง

กานต์และทวน เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เด็กๆ ฐานะทางบ้านของกานต์จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่กานต์เป็นคนที่มีความรับผิดชอบตั้งใจเรียนหนังสือ เมื่อสำเร็จการศึกษาจึงมีงานที่ดีทำและมีครอบครัวที่อบอุ่น ส่วนทวนแม้จะเกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวยแต่เพราะความที่ชอบเอาแต่ใจตนเองดีอวดประจบกับทางบ้านตามใจ ทวนจึงไม่สนใจการเรียนเอาแต่เที่ยวเตร่และในที่สุดติดสารเสพติด เมื่อทางโรงเรียนรู้ ทวนจึงถูกไล่ออกจากโรงเรียน ไม่มีงานทำ ไม่มีอนาคต ทวนตกเป็นทาสสารเสพติดอย่างถอนตัวไม่ขึ้น ยิ่งนานวันสุขภาพก็ยิ่งทรุดโทรม ต้องขอเงินคนอื่นเหมือนขอทานเพื่อนำเงินไปซื้อสารเสพติด และเมื่อเสพยามากเกินไปก็เกิดอันตรายจนเสียชีวิต

ขั้นที่ 3 อภิปราย

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในวิดีโอ เรื่อง เพื่อนเก่า

เวลา 10 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในวิดีโอเรื่อง เพื่อนเก่า ในประเด็นดังนี้

1. ผลดีจากการที่กานต์ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. สาเหตุที่ทวนติดยาเสพติด
3. ผลเสียที่ทวนติดยาเสพติด

ขั้นที่ 4 สรุป

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 10 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยอธิบายและสรุปถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติดต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ และวิธีป้องกันการติดยาเสพติด

วิธีป้องกันการเสพยาเสพติด

1. เยาวชนควรศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมีหลายวิธีนอกเหนือจากการศึกษาในโรงเรียน การรับความรู้และข่าวสารต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ แล้วนำมาพิจารณาอย่างมีเหตุผล จะทำให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในโทษภัยและสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทันยุค ทันเหตุการณ์

2. มีความภาคภูมิใจโดยนับถือตนเอง มีคุณค่าต่อครอบครัว บุคคลอื่น ชุมชน และสังคม

3. สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. เลือคบเพื่อนที่ดี ต้องรู้จักปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธ เช่น การพูดปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ลองยาเสพติด เป็นต้น

5. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส

6. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ ทำงานอดิเรก เป็นต้น
7. รู้จักแก้ปัญหาชีวิตไปในทางที่ถูก รู้จักกล้าเผชิญปัญหา แก้ปัญหาด้วยความคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผล
8. ปรึกษาผู้ใหญ่เมื่อมีปัญหา หากมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ควรจะปรึกษาผู้ใหญ่ทันที อย่าหลีกเลี่ยงปัญหาด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้อง

ชุดฝึกที่ 4

เรื่อง ยาเสพติดทำลายชีวิต

วิธีการ

มี 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยตัวอย่างของบุคคลที่มีชื่อเสียง นักกีฬา ดาราที่มีชื่อเสียงไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงประโยชน์ของการไม่ไปเกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดมีพิษภัยและเป็นปัญหาใกล้ตัว

เวลา 10 นาที

เนื้อหา

วันนี้เราจะมาคุยกันถึงเรื่อง ประโยชน์ของการไม่เสพยาเสพติด และตัวอย่างของบุคคลที่ประสบความสำเร็จโดยไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ภราดร ศรีชาพันธุ์ มีชื่อเสียงจากการเล่นกีฬา

การเสพยาเสพติด เช่น ยาบ้า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน และกำลังมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกวัน ซึ่งยาเสพติดมีโทษ พิษภัย และก่อให้เกิดปัญหา ตลอดจนส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง น้ำพุ ให้นักเรียนฟัง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น จากเรื่องที่เล่าโดยใช้วิธีการสุ่มถามในประเด็นดังนี้

นักเรียนมีความรู้สึกเช่นไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3. ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นโดยไม่ต้องสรุป

ชั้นที่ 2 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายตามใบงาน

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบของการเสพยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดเป็นปัญหาใกล้ตัวหากนักเรียนประมาทจะมีโอกาสเข้าสู่ปัญหานี้ได้โดยไม่ตั้งใจ

เวลา 30 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 คน แจกใบงานให้นักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปกลุ่มละ 1 ประเด็น โดยใช้เวลา 15 นาที โดยแต่ละกลุ่มอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1, 2 ก. สาเหตุที่น้ำพุติดยาเสพติดเกิดจากอะไรบ้าง

ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากน้ำพุไม่เสพยาอื่น จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากน้ำพุไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง (น้ำพุจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เรียนหนังสือกับน้ำพุ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อน้ำพุอย่างไร

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มเสนอผลงานหน้าชั้น โดยเสนอทีละประเด็น เช่น ประเด็นที่ 1 จบแล้วผู้วิจัยนำอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด โดยเพิ่มเติมแนวคิดที่ได้จากกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยสรุปสาเหตุ และให้นักเรียนอภิปรายถึงประโยชน์ของการไม่เสพยาเสพติด จุดประสงค์ เพื่อสรุปความคิดรวบยอดให้นักเรียนเข้าใจถึงสาเหตุ และประโยชน์ที่จะเกิดได้ถ้าไม่เสพยาเสพติด

เวลา 10 นาที

เนื้อหา สาเหตุการติดยาเสพติด

สาเหตุการติดยาเสพติด

1. สาเหตุจากตนเอง ได้แก่

1.1 เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การทาสีหรือการทำงานที่ต้องสูดดมสารระเหยประเภททินเนอร์ แลคเกอร์ กาวยาง เบนซิน อยู่เป็นประจำ ในที่ ๆ ไม่มีการถ่ายเทอากาศอย่างรวดเร็ว และโดยไม่มีผ้าปิดจมูก หรือการใช้แอมเฟตามีน (ยาบ้า) เพื่อลดความอ้วน เพื่อให้ทำงานได้ทน การใช้ยาแก้ปวดติดต่อกันในระยะเวลาอันยาวนาน เป็นต้น

1.2 ถูกหลอกลวงหรือชักจูงให้เสพยาโดยการเข้าใจผิดหรือโดยไม่รู้ตัว เช่น การปลอมปนสารเสพติดมาในรูปเครื่องดื่ม ทอฟฟี่ อาหารต่าง ๆ หรือโดยอ้างว่าสารเสพติดเหล่านั้นเป็นยาช่วยระงับความทุกข์ ความวิตกกังวล และช่วยเพิ่มรสชาติให้กับชีวิต

1.3 อยากลอง เนื่องจากเห็นคนอื่นเสพและเห็นมีการโฆษณาต่าง ๆ ทำให้อยากรู้ สารเสพติดชนิดนั้น ๆ มีรสชาติอย่างไร มีอิทธิพลรุนแรงเพียงใด และไม่เชื่อว่าตนเองจะติดยา เสพติดง่าย ๆ เมื่อเสพเพียงสองสามครั้งเพราะความสนุกหรือความคึกคะนอง เป็นเหตุให้ติดยา เสพติดตลอดไป

1.4 การแก้ปัญหาในทางที่ผิดเมื่อมีปัญหา ความวิตกกังวลต่าง ๆ แล้วไม่รู้วิธีแก้ ปัญหาที่ถูกต้อง จึงหันไปใช้สารเสพติดเพื่อให้มีเงินมา สามารถลืมหรือหลบปัญหาได้ชั่วคราว

1.5 การมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง เช่น สมัยก่อน มีค่านิยมว่าการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นผู้ชายเต็มตัว หรือเห็นว่าสิ่งเหล่านี้คือเครื่องมือ ในการช่วยให้เข้าสังคมได้ง่าย มีบางสมัยที่ผู้หญิงเรียนจบเมืองนอกนิยมสูบบุหรี่ ทำให้การสูบบุหรี่ในหมู่สตรีมีมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันนี้หลังจากที่ได้มีการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องช่วย ลดปัญหาลงไปได้มาก

1.6 จากโรคภัยไข้เจ็บ การติดยาเสพติดมีสาเหตุมาจากอาการป่วยที่ทรมาณ และได้รับความเจ็บปวดทางกายอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้ต้องใช้ยาเสพติดเข้าระงับความเจ็บปวดนั้น หรืออาการทางโรคประสาท ทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิด ฟุ้งซ่าน โมโหง่าย อาจมีผู้นำยาประเภทคลายอารมณ์มาให้ใช้ เมื่อรับประทานแล้วรู้สึกสบายใจ อารมณ์ดีขึ้น จึงใช้เป็นประจำและเป็นสาเหตุให้ติดยาไปในที่สุด

1.7 การไม่มีพลังจิตหรือกำลังใจ ในการต่อสู้กับสิ่งที่เป็อุปสรรคหรือความกดดันในชีวิต รวมทั้งการฝืนตนเองมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ปรากฏว่ามีคนเป็นจำนวนมากที่ติดสารเสพติด เพราะความเครียด ความผิดหวัง ความเสียใจต่าง ๆ และเมื่อติดแล้ว ก็เลิกไม่ได้เพราะไม่มีพลังจิตมากพอที่จะฉุดดึงตัวเองจากขุมรกรของ ความอยาก ความต้องการสารเสพติดได้

1.8 การไม่มีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่น วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่ติดสารเสพติด เพราะถูกเพื่อนชักชวนแล้วไม่รู้จักวิธีปฏิเสธ ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ ในหมู่เพื่อนฝูง โดยพยายามทำอะไรให้คล้าย ๆ กัน เลียนแบบตามกัน จึงเป็นจุดอ่อนให้กลุ่มที่แสวงหาเหยื่อเพื่อมาเป็นสมาชิกสารเสพติดสามารถชักจูงล่อมาติดกับได้ง่าย เพราะผู้ติดสารเสพติดส่วนใหญ่มีสภาวะจิตใจใกล้เคียงกัน คือเป็นผู้ที่มีปัญหา ขาดความอบอุ่น เมื่อมารวมกลุ่มกันโดยมีสื่อ คือ สารเสพติด ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นเป็นพวกเดียวกันได้ง่าย

1.9 เเหงา ไม่รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนใช้สารเสพติดเพื่อแก้เหงา หรือเพิ่มรสชาติให้ชีวิต จะเห็นได้ว่าในสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการสังสรรค์ ซึ่งอาศัยการกินโดยเฉพาะการดื่มสุราเพื่อเป็นสื่อในการรวมกลุ่มมากกว่าสังคมของชนตะวันตกที่

นิยมอยู่เงียบ ๆ กับครอบครัว และแสวงหาความเพลิดเพลินในการใช้เวลาว่าง จากการอ่านหนังสือ เล่นกีฬา ฟังดนตรี ทำงานอดิเรกต่าง ๆ

1.10 ระดับสติปัญญา เด็กที่เฉลียวฉลาดมักจะไม่ได้ติดสารเสพติด เด็กที่ติดสารเสพติดมักจะมีสติปัญญาดำดุกขกัฏหรือหลอกลวงได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาจะถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติดระบายความทุกข์ได้ง่าย

2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 จากครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างยิ่ง เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้ให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา อุปนิสัยส่วนตัวของเด็ก อารมณ์ของเด็ก มีจุดเริ่มต้นมาจากบ้าน ครอบครัวจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดีหรือคนเลวได้ ถ้าครอบครัวมีความผาสุก บิดามารดามีความรักห่วงใยในသူลูก เอาใจใส่ อุปการะเลี้ยงดู และพยายามอบรมบ่มนิสัยในทางที่ดีงามให้แก่บุตร ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักพ่อแม่ มีความอบอุ่นใจและมีความสุข รวมทั้งรับแต่สิ่งที่ดีงามเข้ามาในชีวิต ทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดีทั้งสติปัญญาและความคิด เพียบพร้อมด้วยความงามทั้งกาย วาจา และใจ แต่ถ้าครอบครัวที่มีบิดามารดาไม่มีความสามัคคี เสียสละ ให้อภัยซึ่งกันและกัน มีแต่การทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เด็กย่อมรับนิสัยก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ชอบวิวาท หรืออยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคประสาท จู้จี้จุกจิก ขี้บ่น เด็กมักจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หรือในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบเล่นการพนันดื่มสุรา เด็กจะติดนิสัยชอบเล่นการพนัน ดื่มสุราไปด้วย หรือบิดามารดาเลิกร้างแตกแยกหรือไม่อยู่ด้วยกัน เด็กมักจะติดนิสัยแข่งกระด้างหรือกลายเป็นพาลเกร เพื่อหาทางชดเชยความต้องการ เป็นต้น ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน ผู้ปกครองมีการศึกษาดำขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกที่อยู่ในวัยรุ่น

1.2 จากที่ตั้งของโรงเรียนและชุมชน เช่น สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนไม่ดี สภาพชุมชน ที่ตั้งโรงเรียนเป็นชุมชนแออัด มีการค้าสารเสพติด มีผู้ติดสารเสพติดในละแวกบ้าน เป็นสิ่งดึงดูดให้เสพติดได้โดยสะดวก เช่น ขนาดของโรงเรียนใหญ่โตเกินกว่าที่จะควบคุมได้ ครูและอาจารย์ในโรงเรียนไม่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาสารเสพติด และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก ตลอดจนมีขบวนการค้าสารเสพติดในโรงเรียน โดยนักเรียนด้วยกันเอง ในขณะที่โรงเรียนไม่มีระบบการป้องกันปัญหาสารเสพติด สภาพชุมชน ที่ตั้งโรงเรียนเป็นชุมชนแออัด มีการค้าสารเสพติด มีผู้ติดสารเสพติดในละแวกบ้าน เป็นสิ่งดึงดูดให้เสพติดได้โดยสะดวก

หากไม่ติดยาเสพติดก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนี้

ต่อตนเอง เป็นผู้มีสุขภาพดี มีความสุข ไม่ทุกข์ทรมานจากการเสพยา ไม่ทำลายอนาคตของตนเอง สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์

ต่อครอบครัว ทำให้สมาชิกอื่น ๆ เกิดความสบายใจ ไม่เป็นทุกข์เป็นกังวล ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความสุขที่แท้จริง ไม่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล เป็นที่ชื่นชมของสังคม

ทางเศรษฐกิจ ไม่ต้องหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการซื้อหายาเสพติด เพราะเมื่อติดยาเสพติดจะทำให้ต้องหาเงินมาเพื่อให้ได้เสพยาเมื่อไม่ได้จะทำให้เกิดความวุ่นวายเป็นทุกข์ และคิดหาวิธีที่จะหาเงินมาใช้จ่าย ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ทางสังคม ไม่ต้องพยายามทำทุกอย่างเพื่อจะหาเงินมาใช้จ่ายในการซื้อหายาเสพติด โดยก่อความผิดตามมาอีก เช่น การลักขโมย การโจรกรรม การฉกชิง วิ่งราว ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และสร้างความวุ่นวายภายในสังคมต่อไปอีก

ความเป็นพลเมืองดี เพราะการติดยาเสพติดทำให้บุคคลกลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพ ขาดประสิทธิภาพในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

สื่อการเรียนการสอน

1. ใบงาน
2. ใบความรู้ (สรุปสาเหตุของการติดยาเสพติดและประโยชน์ถ้าไม่เสพยาเสพติด)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจฟังที่ผู้วิจัยเล่าให้ฟัง และร่วมกันอภิปรายสรุป
2. สังเกตจากการสนใจซักถาม

ใบงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ 6 คน ร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 15 นาที ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น

กลุ่มที่ 1, 2 ก. สาเหตุที่น้ำพุติดยาเสพติดเกิดจากอะไรบ้าง

ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากน้ำพุไม่เสพเฮโรइन จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากน้ำพุไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรได้บ้าง

(น้ำพุจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เรียนหนังสือกับน้ำพุ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อน้ำพุอย่างไร

เรื่องของน้ำพุ

น้ำพุมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ตัวน้ำพุเองเป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัว พ่อแม่ของน้ำพุหย่าร้างกัน แม่จึงต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูลูกจนไม่มีเวลาดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ประกอบกับน้ำพุเป็นลูกผู้ชายคนเดียว จึงเข้ากับพี่ ๆ ซึ่งเป็นผู้หญิงไม่ได้ เมื่อน้ำพุเกิดความว้าวุ่น กลุ่มใจจึงหันไปคบเพื่อนที่ไม่ดี ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน และมั่วสุมกับเพื่อนเสพยาเสพติด จนกระทั่งถูกจับและถูกส่งเข้าไปอยู่ในสถานกักกันบ้านเมตตา เมื่อออกจากบ้านเมตตาน้ำพุก็หันกลับไปใช้ยาเสพติดอีกและเพิ่มปริมาณมากยิ่งขึ้น ต่อมาน้ำพุและเพื่อน ๆ ไปบำบัดรักษาการติดยาเสพติดที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจนสามารถเลิกยาเสพติดได้ หลังจากนั้นก็กลับไปอยู่กับแม่และได้เรียนหนังสืออีกครั้ง เมื่อน้ำพุได้พบกับสภาพแวดล้อมเดิมและปัญหาเดิมที่ทำให้กลุ่มใจ จึงหันกลับไปใช้ยาเสพติดอีกและในที่สุดก็ต้องเสียชีวิตเพราะยาเสพติด

ที่มา : เรื่องของน้ำพุ สร้างขึ้นจากเรื่องจริง เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้ปกครองหันมาเอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน มิให้บุตรหลานต้องตกเป็นทาสของยาเสพติด

ชุดฝึกที่ 5

เรื่อง แม่ที่เสียลูกไปแล้ว

วิธีการ

มี 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยตัวอย่างของพิษภัยของยาเสพติด

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในโทษ พิษภัย ผลกระทบของการเสพยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดเป็นปัญหาใกล้ตัว

เวลา 10 นาที

เนื้อหา

วันนี้เราจะมาคุยกันถึงเรื่อง พิษภัยของยาเสพติด นักเรียนทราบไหมว่า ปัญหาวัยรุ่นในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างไร

การเสพยาเสพติด เช่น ยาบ้า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน และกำลังมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกวัน ซึ่งยาเสพติดมีโทษ พิษภัย และก่อให้เกิดปัญหา ตลอดจนส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยเปิดเทปคาสเซต เรื่อง แม่ที่เสียลูกไปแล้ว ให้นักเรียนฟัง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปิดเผยความรู้สึก จากเรื่องที่เล่าโดยใช้วิธีการสุ่มถามในประเด็น

ดังนี้

- 2.1 นักเรียนมีความรู้สึกเช่นไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- 2.2 ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นโดยไม่ต้องสรุป

ชั้นที่ 2 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายตามใบงาน

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงโทษ พิษภัย ผลกระทบของการเสพยาเสพติด และตระหนักว่าเป็นปัญหาใกล้ตัวหากนักเรียนประมาทจะมีโอกาสเข้าสู่ปัญหานี้ได้โดยไม่ได้ตั้งใจ

เวลา 30 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 คน แจกใบงานให้นักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปกลุ่มละ 1 ประเด็น โดยใช้เวลา 15 นาที โดยแต่ละกลุ่มอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1, 2 ก. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้ามีอะไรบ้าง

ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้าเกินขนาดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากใจไม่เสพยาบ้า จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากใจไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรบ้างได้บ้าง (ใจจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เล่นฟุตบอลกับใจ

นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อใจอย่างไร

ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มเสนอผลงานหน้าชั้น โดยเสนอทีละประเด็น เช่น ประเด็นที่

1 จบแล้วผู้วิจัยนำอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด โดยเพิ่มเติมแนวคิดที่ได้จากกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยสรุปพิษภัย และผลกระทบที่เกิดจากยาเสพติด

จุดประสงค์ เพื่อสรุปความคิดรวบยอดให้นักเรียนเข้าใจถึงพิษภัย และผลกระทบที่เกิดจากยาเสพติด

เวลา 10 นาที

เนื้อหา

ผู้ติดยาเสพติดก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อตนเองและผู้อื่น ดังนี้

ปัญหาต่อตนเอง ทำลายอนาคตของตนเอง เพราะผู้เสพยาจะมีอาการผิดปกติทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดความทุกข์ทรมาน มีพฤติกรรมผิด ๆ

ปัญหาต่อครอบครัว เมื่อสมาชิกของครอบครัวติดยาเสพติด จะทำให้สมาชิกอื่น ๆ เกิดความหวั่นวิตก เป็นทุกข์เป็นกังวล ครอบครัวขาดความอบอุ่น ไม่มีความสุขที่แท้จริง ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล กลายเป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ ครอบครัวต้องมีการมากขึ้น เพราะค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติดนั้นสูงมาก ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตามมา

ปัญหาทางเศรษฐกิจ เมื่อบุคคลติดยาเสพติดให้โทษ ครอบครัวจะไม่สามารถแบกรับภาระได้ การหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติดไม่ได้จะทำให้เกิดความวุ่นวายเบียดเบียน และคิดหาวิธีที่จะหาเงินมาใช้จ่าย ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ปัญหาทางสังคม เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากบิดามารดาหรือญาติพี่น้องได้แล้ว จะต้องพยายามทำทุกอย่างเพื่อจะหาเงินมาใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติด โดยก่อความผิดตามมาอีก เช่น การลักขโมย การโจรกรรม การฉกชิงวิ่งราว ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และสร้างความวุ่นวายภายในสังคมต่อไปอีก

ปัญหาของความเป็นพลเมืองดี การติดยาเสพติดทำให้บุคคลกลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพ ขาดประสิทธิภาพในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

สื่อการเรียนการสอน

1. เทปคาสเซต เรื่อง แม่ที่เสียลูกไปแล้ว
2. ใบงาน
3. ใบความรู้ (สรุปพิษภัยและผลกระทบที่เกิดจากยาเสพติด)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจฟังเทปคาสเซต และร่วมกันอภิปรายสรุป
2. สังเกตจากการสนใจซักถาม

ใบงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ 6 คน ร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 15 นาที ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น

กลุ่มที่ 1, 2 ก. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้ามีอะไรบ้าง

ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้าเกินขนาดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากใจไม่เสพยาบ้า จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากใจไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรได้บ้าง (ใจจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เล่นฟุตบอลกับใจ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อใจอย่างไร

แม่ที่เสียลูกไปแล้ว

หญิงวัยกลางคนผู้หนึ่งเธอมีลูกชายอยู่เพียงคนเดียว เธอตั้งความหวังเอาไว้ว่า จะยอมตรากตรำงานหนัก เพื่อให้ให้ โจ้...ลูกชายของเธอ มีชีวิตที่ดี ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการทำงาน แต่แล้วความหวังของเธอ ก็พังทลายลง เมื่อค้นพบความจริง ...

โจ้... เด็กชายวัย 10 ขวบ กำลังย่างเข้าวัยรุ่น ปกติโจ้ชอบที่จะไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ ที่สนามในตรอกอุทิศ ไกล ๆ บ้าน ย่านคลองตัน โจ้ไปเล่นฟุตบอลที่นั่นทุกวัน โดยที่ไม่รู้เลยว่ากำลังจะมีภัยมาใกล้ตัว วันหนึ่งโจ้ได้พบกับรุ่นพี่คนหนึ่งชื่อ เสก อายุมากกว่า 2 ปี เสกเข้ามาตีสนิทกับโจ้ โดยเอาน้ำมาให้กิน เอาบุหรี่มาให้สูบ พอสนิทกันแล้ว เสกก็ชวนโจ้ไปคุยที่บ้านของเขา ต่อมาเสกชวนโจ้ไปคุยบริเวณตึกที่กำลังก่อสร้างปากซอยอุทิศและเอายาบ้ามาให้กิน โจ้ก็ลองกัน และมีความรู้สึกว้าว แรก ๆ ที่กินยาบ้า รู้สึกสนุกและสบาย กระปรี้กระเปร่า แต่พอกินนาน ๆ เข้า จะขี้เกียจทำตัวสกปรก ไม่อาบน้ำ ขี้วไม่กิน กินแต่น้ำกับสูบบุหรี่ และได้รู้จักเพื่อนของเสกที่มากินยาบ้าด้วยกัน แรก ๆ โจ้กินยาบ้าเพียงเสี้ยวเดียว แต่พอนาน ๆ เข้าเสี้ยวเดียวไม่อยู่ต้องกินเป็นเม็ด จนกระทั่งโจ้ต้องใช้ถึง 3 เม็ด กินไปนาน ๆ จะเกิดอาการหลับใน ต้องมีคนมานั่งอยู่ใกล้ ๆ คอยสะกิดแล้วถึงจะรู้ตัว และเกิดประสาทหลอน บางวันอาจดูว่าฝนตกหรือว่าเห็นอะไรต่าง ๆ นานา เป็นภาพหลอนทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ บางครั้งโจ้ถามแม่ บางทีโจ้หูแว่ว ขนาดไปเอามีดมาพกติดตัวไว้ แม่ก็กลัวเพราะเกรงว่าจะเอามีดไปทำร้ายคนใกล้เคียง ต่อมาเสกและเพื่อนได้แนะนำวิธีการเสพยาบ้าโดยการสูดควัน โจ้จึงเรียนรู้วิธีการเสพยาบ้าอีกวิธีหนึ่ง

วันหนึ่งโจ้ได้พบกับชายรูปร่างสูงใหญ่ ผิวดำ ผอมยาว เอายาบ้าถุงใหญ่มาส่งให้เสก มีอยู่ประมาณ 1,000 เม็ด ชายคนนั้นชักชวนให้โจ้เข้าร่วมขบวนการค้ายาบ้า โดยอ้างว่าไม่ต้องกลัวถูกตำรวจจับ เขาสามารถช่วยให้หลุดคดีได้ทุกที่ ทุกสถานี่ตำรวจที่จะให้โจ้ขายยาบ้าไปส่ง 1 เดือนผ่านไป โจ้ร่างกายผ่ายผอมทรุดโทรม ไม่ได้ไปโรงเรียน ไม่ไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ แต่ไปคลุกคลีร่วมแก๊งค์อยู่กับเสก โจ้บอกว่าแรก ๆ ก็รู้สึกสนุก รู้สึกว่าตัวเองใหญ่โตกว่าเพื่อนรุ่นเดียวกัน มีปัญหาอะไรก็บอกพี่ ๆ จัดการให้ ไม่มีใครกล้าหือ แต่หลังจากนั้นไม่นาน ขณะที่โจ้กำลังเสพยาบ้าอยู่กับเสกและเพื่อน วันนั้นโจ้เสพมากถึง 20 เม็ด หลังจากนั้นไม่นาน โจ้เกิดอาการตัวซีดจนเขียว ใจสั่น หายใจไม่ออก เหงื่อแตกและมีกล้ามเนื้อกระดูกตามร่างกาย ขณะนั้นโจ้นึกถึงแม่ แต่อนิจจา...ยาบ้าได้คร่าชีวิตโจ้ไปแล้ว โจ้เริ่มชัก และหมดสติไป ลมหายใจค่อย ๆ แผ่วลง โจ้เสียชีวิตไปแล้ว เหลือเพียงแม่ที่ต้องรู้สึกปวดร้าวที่สุดกับการสูญเสียครั้งนี้ อย่างไรก็ตามเธอต้องพยายามกล้ำกลืนความเสียใจนั้น และต้องต่อสู้กับชีวิตต่อไปอย่างเดียวดาย...

บทความนี้ดัดแปลงมาจากคอลัมน์ เลขที่ 1 วิภาวดีฯ ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2542 หน้า 19 ของเพลิงมรกตและเอกสารเผยแพร่บทความพิเศษเรื่อง แอมเฟตามีน (ยาบ้า) ของสำนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2539 หน้า 8 (อ้างถึงในสุขฤดี รัชตฤงคารสกุล)

ชุดฝึกที่ 6

เรื่อง การเห็นประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

วิธีการ

มี 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนเกี่ยวกับยาเสพติด

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 15 นาที

เนื้อหา

1. ผู้วิจัยกล่าวถึงโทษของการใช้ยาเสพติด และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด
2. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างผลกระทบของการใช้ยาเสพติด

ชั้นที่ 2 กิจกรรมถามตอบ

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถแยกโทษของการใช้ยาเสพติด

และประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติดได้

เวลา 20 นาที

เนื้อหา

กิจกรรมถามตอบอุปกรณ์

1. บัตรคำที่มีลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพดี ประสบความสำเร็จ
2. บัตรคำที่มีลักษณะอาการของผู้ติดยาเสพติด

วิธีการ

เมื่อผู้วิจัยบอกลักษณะของบุคคลตามบัตรคำ ให้นักเรียนบอกว่าเป็นลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพดี ประสบความสำเร็จ หรือเป็นลักษณะของผู้ติดยาเสพติด

ชั้นที่ 3 อภิปรายสรุปผล

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติดได้

เวลา 15 นาที

เนื้อหา

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด
2. ผู้วิจัยกล่าวสรุปภาพรวมของประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

ชุดฝึกที่ 7

เรื่อง เมื่อหนุ่มทำผิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อโทษของยาเสพติด
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 50 นาที

กิจกรรม อภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์ เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด”

วิธีการ

มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

จุดประสงค์ย่อยเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
3. ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด” ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มอ่าน

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

จุดประสงค์ย่อย

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อโทษของยาเสพติด
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 25 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมแสดงความรู้สึกจากคำถามในเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด”
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนความรู้สึกที่รวบรวมได้ในกลุ่มลงบนกระดาษ
3. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มนำกระดาษที่เขียนความรู้สึกทั้งหมดไปติดที่กระดานหน้าห้อง
4. วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด” ว่า
 - 4.1 หนุ่มในเรื่องเป็นคนอย่างไร
 - 4.2 ความรู้สึกของเขาบอกอะไรกับนักเรียน
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอผลการวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

จุดประสงค์ย่อย

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 10 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความรู้สึกที่ได้จากการอ่านกรณีตัวอย่างเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด”
2. ผู้วิจัยให้กำลังใจและชื่นชมนักเรียนที่แสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความรู้สึกของสมาชิก

กรณีตัวอย่าง

เรื่อง เมื่อหนุ่มทำผิด

ใคร ๆ ที่รู้จักหนุ่มก็บอกว่าหนุ่มเป็นคนเลว เป็นเด็กไม่ดี เพราะหนุ่มชอบทำผิด และไม่ได้เป็นความผิดธรรมดา ๆ อย่างเช่น โกหก ไม่ส่งการบ้าน ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน หรือชอบแกล้งเพื่อน เท่านั้นนะ ความผิดของหนุ่มถึงขั้นทำผิดกฎหมายเลยแหละ เสพเฮโรอีน ก็เคย ช่วยเขาส่งและขายเฮโรอีนก็เคย ขโมยของในห้างสรรพสินค้า.....หนุ่มทำบ่อย แต่ถ้าถามความรู้สึกเมื่อหนุ่มทำผิด หนุ่มบอกได้ว่า

1. ฉันรู้สึกเหนื่อยที่ต้องคอยหลบ ๆ ซ่อน ๆ หรือหนีตำรวจ
2. ฉันรู้สึกว่ามันท้าทาย
3. ฉันรู้สึกว่ามันตื่นเต้น
4. ฉันรู้สึกเก่งและโก้
5. ฉันรู้สึกว่ามีความเพื่อนยอมรับ
6. ฉันรู้สึกเหงาและเศร้าที่พ่อแม่บอกว่าฉันเกเร ไม่เชื่อฟัง
7. ฉันรู้สึกเบื่อ ๆ ในบางครั้ง
8. ฉันรู้สึกสับสน
9. ฉันรู้สึกภูมิใจเมื่อฉันทำสำเร็จ

เห็นไหม.....เมื่อคุณได้คุยกับหนุ่ม คุณก็ต้องบอกว่าหนุ่มเป็นคนไม่ดี ถ้าคุณทำผิดเหมือนหนุ่มคุณจะรู้สึกอย่างไร ?

ชุดฝึกที่ 8

เรื่อง รักชีวิต ไม่ติดผงขาว

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อโทษยาเสพติด
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 50 นาที

กิจกรรม - สถานการณ์จำลอง
- เปิดวิดีโอ เรื่อง "วัยวน"

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "วัยวน"

วิธีการ

มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก

เวลา 10 นาที

กิจกรรม

นำเข้าสู่บทเรียนโดยผู้วิจัยกล่าวนำถึงปัญหาวัยรุ่น ปัญหาครอบครัว ในสังคมปัจจุบัน

ขั้นที่ 2 ขั้นการมีส่วนร่วม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์จำลอง
2. ผู้วิจัยเปิดวิดีโอเทป "วัยวน"
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มกลุ่มละ 6 คนเพื่อให้สมาชิกร่วมกันศึกษาและแสดง

ความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์

เวลา 20 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - กลุ่มที่ 1-2 ก) ถ้าพบปัญหาในครอบครัวเช่นนี้จะทำอย่างไรบ้าง
 - ข) ผลที่เกิดจากการใช้ผงขาว (เฮโรอีน) มีอะไรบ้าง
 - กลุ่มที่ 3-4 ตนเองเป็น "มีชัย " จะแก้ปัญหอย่างไรบ้าง

กลุ่มที่ 5-6 ในกลุ่มคิดว่าเพื่อน ๆ ของ “ อธิวัฒน์ ” มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร

กลุ่มที่ 7-8 ถ้าหากเป็นพบเพื่อนมีปัญหาทางบ้าน จะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไรบ้าง

2. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและช่วยกันสรุปกรณีตัวอย่างและโทษของการใช้ยาเสพติด

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผลและประยุกต์หลักการ

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียน 1 คนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันมาสรุปร่วมกันกับผู้วิจัย

2. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างและประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับ หากนักเรียนมีเพื่อนที่สงสัยติดยาหรือมีปัญหาในครอบครัวติดยาเสพติดจะช่วยอธิบายให้เพื่อนหยุดยาเสพติดหรือให้คำแนะนำนั้นได้อย่างไร

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการตอบคำถามทั้งหมดในเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและกรณีตัวอย่างวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

ใบความรู้ 1

(แผนการจัดกิจกรรมเรื่อง"เราจะช่วยเพื่อนไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร")

สาเหตุของการติดยาเสพติด

สาเหตุของการติดยาเสพติด สาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนจำนวนมากติดสารเสพติด

1. สาเหตุจากความอยากรู้อยากลอง เยาวชนบางคนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่าสารเสพติดนั้นมีอันตรายและทำให้เกิดการติดได้ง่ายจึงทดลองเสพ ด้วยความอยากรู้อยากลองเพราะเห็นว่าเป็นของแปลกใหม่เมื่อทดลองเสพไปหลายๆครั้งก็ทำให้เกิดการติดยาโดยไม่รู้ตัวเช่นเฮโรอีน ทดลองเพียง 1-3 ครั้งก็ทำให้เกิดการติดแล้ว

2. สาเหตุจากเพื่อน เยาวชนวัยรุ่นส่วนมากมีความรักเพื่อน เชื่อเพื่อนกลัวเสียเพื่อน กลัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้จึงพยายามที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมของกลุ่มเพื่อน บางครั้งเพื่อนชวนให้ทดลองสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่กล้าปฏิเสธเช่น การชักชวนให้ทดลองยาเสพติดเป็นต้น และทำให้ติดยาในที่สุด

3. สาเหตุจากครอบครัว ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันแยกกันอยู่ ไม่เข้าใจลูก ไม่รู้จักแบ่งเวลาให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัวเกิดขัดแย้งกันทำให้สมาชิกในครอบครัวนั้นไม่มีความสุข อาจหันไปใช้ยาเสพติดและเกิดการติดได้

4. สาเหตุจากการว่างงานคนที่ว่างงานมักไม่มีเงินมาใช้จ่าย จะกลุ้มใจหันไปใช้ยาเสพติด เพราะว่ายาเสพติดจะช่วยให้หายกลุ้มได้ ผลสุดท้ายนำไปสู่การติดยา

5. สาเหตุจากการทำงานบางคนมีความจำเป็นต้องทำงานหนักเกินกว่าร่างกายจะรับได้ จึงหันไปใช้ยาเสพติดเพราะเข้าใจผิดว่าจะช่วยให้ทำงานได้มากขึ้นจนต้องใช้เป็นประจำหรือเป็นนิสัยเช่นกัน เช่นการนิยมใช้ยาบ้า(แอมเฟตามีน)ในกลุ่มผู้ขับรถบรรทุก รถประจำทาง เกษตรกร

6. สาเหตุจากการที่ยาเสพติดหาง่าย การลักลอบซื้อขายยาเสพติดในชุมชนบางชุมชนสามารถกระทำได้ง่ายเพราะสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยจึงทำให้คนในชุมชนมีโอกาสที่จะติดยาเสพติดได้ง่าย

7. สาเหตุจากการใช้ยาในทางที่ผิด

บางคนไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติดและมีความเชื่อที่ผิดๆเช่น ผู้ใช้แรงงานชาวไร่ ชาวนา กรรมกรแบกหามนิยมกินยาแก้ปวดชนิดของเพื่อช่วยให้มีแรงทำงาน หากไม่กินทำงานไม่ไหว การกินยาเพื่อช่วยกระตุ้นให้ร่างกายมีแรงทำงานเป็นการใช้ยาในทางที่ผิดและความเชื่อที่ผิดทำให้ร่างกายติดยาและติดยาได้

ข้อสังเกตของอาการผู้ติดยาเสพติด อาการของผู้ที่ติดยาเสพติดสามารถสังเกตได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

- สุขภาพทั่วไปทรุดโทรมเพราะฤทธิ์ของยาทำให้เบื่ออาหาร
- ร่างกายผอมซีดน้ำหนักรีด ทำงานไม่ไหวและมักมีโรคแทรก
- โรคทางเดินอาหารเช่น ปวดท้อง ดับแฉิ่ง
- โรคทางเดินหัวใจเช่น ปอดบวม วัณโรค
- ริมฝีปากเขียวคล้ำและแห้ง
- ร่างการสกปรกมีกลิ่นตัวแรงเพราะไม่ชอบอาบน้ำ

2. จะสังเกตเห็นอาการทางจิตใจได้ดังนี้

- อารมณ์หงุดหงิดก้าวร้าว จุนเจียว
- จิตใจอ่อนแอ ซึมเศร้าวิตกกังวล
- ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

3. นิสัยจะเปลี่ยนแปลงไปเช่น ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หนีเรียนหนีงานบ่อยๆ

ชอบอยู่คนเดียวหลบหน้าเพื่อนฝูง แต่ชอบมั่วสุมกับพวกที่ใช้ยาเสพติดด้วยกัน สู้บุญหรือจัดใช้เงิน เปลืองมีนิสัยชอบลักเล็กขโมยน้อยเพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติด

ใบความรู้ 2

(แผนการจัดกิจกรรมเรื่อง"เราจะช่วยเพื่อนไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร")

ผลร้ายของยาเสพติด

1. คนติดยาเสพติดจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม อ่อนแอโรคภัยไข้เจ็บรบกวนเช่น
ตับแข็งวัณโรค โรคผิวหนัง
2. คนติดยาเสพติดที่ใช้เข็มและกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสติดเชื้อไวรัสเอดส์
ได้ซึ่งโรคดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่มีทางรักษาหายได้
3. วัยรุ่นที่เมากาว หินเนอร์ แล็กเกอร์ แล้วไปมั่วสุมสำส่อนทางเพศมีโอกาสดูติดเชื้อ
เอดส์โดยไม่รู้ตัว
4. ยาเสพติดทุกชนิดเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เมื่อมีคนติดยาเสพติดในบ้านทุกคนใน
ครอบครัวจะเดือดร้อนไม่มีความสุข
5. คนติดยาเสพติดจะใช้เงินจำนวนมากซื้อหายาเสพติดมาเสพ เมื่อไม่มีเงินก็เที่ยว
ลักเล็กขโมยน้อยทำให้ไม่มีความสุขในชุมชน
6. คนขับรถบรรทุกมีความหลงเชื่อผิด ๆ ว่ากินยาม้าแล้วต้องกินเหล้าและเที่ยวผู้หญิง
ไประหว่างเส้นทาง การกระทำเช่นนั้นนอกจากจะทำให้เกิดอุบัติเหตุเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของ
ตนเองและผู้อื่นแล้วยังทำให้ได้รับเชื้อเอดส์นำไปแพร่แก่ลูกเมียทางบ้านด้วย
7. ในบ้านเมื่อมีคนติดยาเสพติดมาก ๆ นอกจากจะสูญเสียทางสังคม เศรษฐกิจและ
ความมั่นคงแล้วยังเสียชื่อเสียงของประเทศชาติอีกด้วย

ใบความรู้ 3

บอกคุณลักษณะของเพื่อนที่ดี

1. สนใจและรับฟังปัญหาของเพื่อน
2. ยอมรับและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่น
3. รักษาความลับของเพื่อนไม่ให้แพร່หลาย
4. รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
5. ให้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะกับเพื่อน
6. บอกแต่สิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์แก่เพื่อน
7. คอยห้ามปรามไม่ให้เพื่อนกระทำชั่วหรือกระทำผิด
8. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนเมื่อทำผิด
9. ช่วยเหลือเพื่อนในยามมีภัย
10. ให้การสนับสนุนและยกย่องเมื่อเพื่อนปฏิบัติตัวดี

ชุดฝึกที่ 9
เรื่อง เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล

จุดประสงค์

- 1. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมทางจิตใจที่จะไม่ใช้ยาเสพติด
- 2. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 50 นาที

กิจกรรม สถานการณ์จำลอง

อุปกรณ์

- 1. เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง “เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล”
- 2. กระป๋องกาว 3 k โต๊ะ เก้าอี้

วิธีการ

มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

จุดประสงค์ย่อย เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

- 1. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้
- 2. ผู้วิจัยเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองให้นักเรียนฟัง จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกัน

เลือกผู้แสดงบทบาท โดยให้นักเรียนเลือกกันเองจำนวน 4 คน

3. แจกเอกสารเรื่อง “เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล” เพื่อให้สมาชิกร่วมกันศึกษา และให้ผู้แสดง ได้ฝึกซ้อมแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์จำลองนั้น สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้ตั้งใจดู

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

จุดประสงค์ย่อย

- 1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหลีกหนียาเสพติด
- 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหา

เวลา 25 นาที

กิจกรรม

- 1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติใช้เวลาประมาณ 10 นาที

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 นพควรที่จะปฏิเสธการช่วยเหลือของนรินทร์หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 2.2 หากนักเรียนเป็นนพนักเรียนจะจัดการกับปัญหาส่วนตัวอย่างไร และจะปฏิเสธหรือตอบรับการช่วยเหลือของนรินทร์อย่างไร เพราะอะไร
 - 2.3 หากนักเรียนเป็นนรินทร์นักเรียนจะช่วยนพอย่างไร นักเรียนจะใช้วิธีการที่นรินทร์ใช้หรือไม่ เพราะอะไร หากไม่ใช้วิธีการของนรินทร์ นักเรียนจะช่วยนพด้วยวิธีไหนบ้าง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์บทบาทที่แสดง
4. วิจัยให้นักเรียนซักถาม และช่วยกันสรุป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

จุดประสงค์ย่อย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกและอธิบายวิธีการหลบหนีจากการเสพยาเสพติด
 2. เพื่อให้นักเรียนทราบแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดยาเสพติด
- เวลา 10 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองและประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

สถานการณ์เรื่อง “เพื่อนอย่างหนึ่งต้องหลีกไกล”

นพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งกำลังมีปัญหาทางบ้าน เนื่องจากพ่อแม่ทะเลาะกัน และมักจะลงที่นพเสมอ และทุกครั้งที่ทะเลาะกันก็จะดูด้านพ ทำให้ นพรู้สึกว่าเขาเป็นที่รองรับอารมณ์ของพ่อแม่ นพจึงไม่อยากกลับบ้าน บ้านดูน่าเบื่อสำหรับเขา นพจึงกลายเป็นคนที่เศร้าหมอง ไม่สนุกสนานเหมือนแต่ก่อน ชอบอยู่คนเดียว ชอบเก็บตัวไม่ สุงสิงกับใคร วันหนึ่งขณะที่นพกำลังใจลอยคิดอะไรเพลินๆอยู่นั้น นรินทร์ก็เข้ามาหาทำที่เป็น ผู้หวังดี แสดงความเห็นใจนพ ชวนนพไปที่ห้องน้ำเพื่อดมกาว 3k แต้นพปฏิเสธเพราะรู้ดีว่าวิธีการ นั้นไม่ใช่สิ่งที่จะทำให้เขาหายกลุ้มใจและคลายความทุกข์จากทางบ้าน ได้และนพยังได้ดักเตือน นรินทร์ให้เลิกเสีย เพราะมักจะทำให้เกิดผลเสียอย่างมาก เสียทั้งการเรียนและสุขภาพด้วย ทำให้นรินทร์ไม่พอใจ ในคำตักเตือนของนพและรีบผลุนผลันจากไป สักครู่หนึ่งเก่งกับเวชได้เข้ามาคุยกับนพ และให้กำลังใจที่นพไม่ไปดมกาวตามคำชักชวนของนรินทร์ตามที่ทั้งสองคาดคิดไว้ และได้แสดงความจริงใจในการช่วยนพแก้ปัญหา

เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล

บรรยากาศช่วงพักกลางวันของนักเรียนโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ซึ่งเต็มไปด้วยความวุ่นวาย บางกลุ่มก็เล่นฟุตบอลในสนาม บางกลุ่มก็จับกลุ่มคุยกันตามจุดต่างๆ แต่ก็มีเด็กชายคนหนึ่งนั่งหลบมุมอยู่คนเดียวเงียบๆ ใต้ต้นไม้ที่ทางโรงเรียนปลูกให้พักผ่อน สีหน้าของเขามีสีหน้าหม่นหมอง เหมือนกำลังไม่สบายใจอะไรบางอย่าง ขณะที่เขานั่งคิดอะไรอยู่นั้น ก็มีเสียงตะโกนทักจากเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน

ฉากที่ 1 ใต้ต้นไม้ เก่ง เดช นพ

เก่ง เฮ้ย นพ นั่งอยู่ทำไมคนเดียว ดูหน้าตาเหมือนนอนทุกข์ไว้ทั้งโลก เป็นอะไรหรือเปล่า มีอะไรจะให้เราช่วยก็บอกได้นะ

เดช ใช่ (เดชมองหน้า นพ ด้วยความห่วงใยและกล่าวสนับสนุน) เราเป็นเพื่อนกันมีอะไรก็เล่าให้ฟังกันมั้ง ดีกว่าเก็บไว้คนเดียวนะเพื่อน เจ้าของนามว่า นพ เงยหน้าขึ้นสบตาเพื่อนทั้งสอง ด้วยแววตาที่หม่นหมอง พลังกล่าวตอบว่า

นพ เรามีเรื่องไม่สบายใจ ขอบใจนายทั้งสองมากที่เป็นห่วง แต่ตอนนี้เราอยากอยู่คนเดียวเงียบๆ นพ กล่าวจบ พลังหันหน้าจากเพื่อน มองไปโดยไม่มีจุดหมาย

เดช ตกลงเพื่อน แต่ถ้าเมื่อไหร่ นายต้องการความช่วยเหลือ นายอย่าลืมเราสองคนนะ อย่างไม่ไรเราก็เป็นเพื่อนกัน ไปกันเถอะ เก่ง ปล่อยให้นพ เขาอยู่ตามลำพังก็แล้วกัน

ฉากที่ 2 ใต้ต้นไม้ นรินทร์ นพ ขณะที่นั่งเหม่อลอยตาอย่างไม่มีจุดหมายนั้น เขาต้องสะดุ้งเมื่อมีเด็กชายวัยเดียวกันเข้ามาทำลายภวังค์ด้วยเสียงอันดัง เฮ้ย นพ เอ็งเป็นอะไรไปวะ ญาติฝ่ายไหนของเอ็งเสียวะ นพ ก็หันหน้าไปตามเสียงที่ดังมา พลังเอ่ยขึ้นว่า

นพ ออ! นรินทร์ เอ็งหรือ ตกใจหมดเลย

นรินทร์ ขวัญอ่อนจริง ๆ นะ เอ็ง (นรินทร์ กล่าวด้วยเสียงยียวน) บอกได้แล้ว ยังละว่าใครตาย

นพ (ถอนหายใจเอือกใหญ่) มันก็ไม่มีอะไรมาก แต่หมูนี่พ่อ แม่ เราทะเลาะกันบ่อยมากแล้ว ก็มาลงที่เราทุกที เราไม่อยากกลับบ้านเลย เหมือนเราเป็นที่รองรับอารมณ์ ไม่มีกะจิตกะใจที่จะเรียนหนังสือ ทำอะไรไม่ถูกใจไปเสียหมด บอกตรงๆ ว่าเราเบื่อบ้านที่สุด นรินทร์ หันมาจ้องหน้า นพ แล้วยิ้มอย่างมีเลศนัย พลังกล่าวว่า

นรินทร์ มันก็เป็นอย่างนี้แหละ พ่อแม่ข้าก็เป็นอย่างนี้ วันๆ ใค่อยเจอน้ำกัน เจอกันเมื่อไหร่ก็เอาแต่ด่า

นพ แล้วนายทำอย่างไรล่ะ

- นรินทร์ เฮ้ย ข้าก็ไม่สนอยู่แล้ว ต่างคนต่างอยู่ ข้าถูกด่ามาก ๆ ข้าก็ออกนอกบ้าน นพเอ็งรู้ มั้ยว่าวิเศษมากกว่านั้น ข้ามีวิธีที่ทำให้สบายใจโดยไม่ต้องมานั่งอมทุกข์อย่างเอ็ง หรือก มั่นวิเศษจริง ๆ นะ นพแสดงสีหน้าฉงน พลังกล่าวถามด้วยความสนใจ
- นพ อะไรของนายวะที่ว้าววิเศษ มั่นวิเศษพอที่จะทำให้หายกลุ้มใจได้หรือน
- นรินทร์ หัวเราะเบา ๆ พลังเอามือล้วงกระเป๋าและควักสิ่งหนึ่งขึ้นมาอวด ใน ลักษณะระว่างไม่ให้คนอื่นเห็น พลังพูดว่า
- นรินทร์ เอ็งดูนี่ นพ นี่แหละของวิเศษที่จะช่วยดับความทุกข์ของเอ็งให้หายได้เหมือนปลิดทิ้ง นพจ้องมองสิ่งที่อยู่ในมือ นรินทร์ พลังถามด้วยความสงสัยว่า
- นพ กระป๋องอะไรของเอ็งนะ เราไม่รู้จัก
- นรินทร์ โห้! เอ็งนี่โง่จริง ๆ ไปอยู่เขาไหนมาวะ ถึงไม่รู้ว่านี้คืออะไร นรินทร์หรี่เสียงลง พลังพูดต่อไปว่า เขาเรียกว่า กาว 3k เว้ย นพทำตาโตด้วยความตกใจ เพราะเคยได้ยินสรรพนคุณของมัน พลังนึกถึงสิ่งที่ครูสอนเกี่ยวกับโทษของสารระเหยจำพวก กาวโดยเฉพาะกาว 3k นอกจากนี้เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว นพได้มีโอกาสไปดู นิทรรศการ เรื่องยาเสพติดให้โทษประเภทสารระเหย จำพวกกาว จึงรู้ว่ามันคือ มหันตภัยที่ร้ายแรงต่อวัยรุ่นขณะนี้
- นพ อะไรกันนรินทร์ นายดมไอ้นี้ด้วยหรือน นายรู้มั้ยว่ามันอันตรายขนาดไหน เราได้เรียนมาแล้ว นิทรรศการเขาก็จัดให้ชมเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว เรายังเห็นนายไปดูเลย
- นรินทร์ เฮ้ย! ไม่จริงอย่าไปเชื่อกัน ข้าไม่รู้ว่ามันเป็นอย่างไร แต่ข้ารู้แต่ว่า เมื่อดมแล้ว เหมือนได้ขึ้นสวรรค์เลย นรินทร์พูดจบ พลังกำมือและแสดงท่าสุดดมพร้อม ทำสีหน้าแสดงความสุขที่สุดในชีวิต พลังกล่าวว่า เชื้อข้าเถอะ ลองสักครั้ง สองครั้งแล้วเอ็งจะติดใจ เอ็งจะมีโลกส่วนตัวของเอ็ง ความทุกข์ทั้งหมด จะหาย เป็นปลิดทิ้ง สวรรค์อยู่แค่เอื้อมแล้ว ลองดูซิ ไป...ไปหับข้าหลังห้องน้า นรินทร์ กล่าวจบคว้ามือของนพ นพแสดงท่าทางต่อต้านโดยขึ้นมือเอาไว้ไม่ยอมโดย ง่าย ๆ จิตสำนึกในใจผุดขึ้นมาเตือนให้รู้ว่า มันไม่ใช่ทางออกที่ดีสำหรับคนที่มึสติ นพจึงตัดสินใจพูดว่า
- นพ ไม่ละ ขอบใจนรินทร์ เราคิดว่าปัญหาของเราไม่ว่าจะหนักขนาดไหนมันก็ไม่จำเป็น ต้องเจ้าสิ่งนี้ เราอยากเตือนนายนะ นรินทร์ เราอยากให้นายเลิกมันเสีย มันไม่ เป็นผลดีต่อนายเลย เราสังเกตเห็นว่าระยะนี้นายโตดเรียนบ่อย และสุขภาพก็ไม่ได้ คงเป็นผลมาจากกาวมหันตภัยนี้แหละ นรินทร์แสดงอาการไม่พอใจที่ถูกปฏิเสธ พร้อมกล่าวด้วยน้ำเสียงแสดงความโกรธเคือง
- นรินทร์ เอ็งไม่ต้องมาสอนข้าหรือก เอ็งเอาตัวเองให้รอดและไม่ต้องมาขอความช่วยเหลือ จากข้า ชีวิตข้า ข้ากำหนดเองได้ เอ็งไม่ต้องมายุ่ง

นพ ใจเย็นนรินทร์ เราหวังดีกับนายนะ
 นรินทร์ ไม่จำเป็น นรินทร์กล่าวแล้วพลุนพลันเดินออกไป (นพมองตามร่างกายของ
 นรินทร์ด้วยความรู้สึกบอกไม่ถูก พลังนึกถึงว่าทำไมผู้ที่เกี่ยวข้องจึงปล่อยให้เจ้า
 สิ่งนี้ระบาดเป็นอันตรายต่อเยาวชนของชาติอยู่ได้ โดยไม่พยายามหาทางป้องกัน
 ขณะที่นพกำลังคิดอยู่นั้นก็มีเสียงเรียกจนเขาต้องหันหลังกลับไปตามเสียงเรียก
 นั้น)

ฉากที่ 3 ใต้ต้นไม้ เก่ง นพ เดช

นพ อ้อ เก่งกับเดชเองหรือ
 เก่ง เมื่อที่เราเห็นนรินทร์เข้าไปคุยกับนาย เราเป็นห่วงนายรู้มัยว่านรินทร์ติดกาว เราเห็น
 เขาแอบไปดมตามห้องน้ำบ่อยๆ
 เดช ใช่ เรายังเคยถูกชวนให้ไปดมเลย มีพวกเราหลายคนถูกชักชวนด้วย เราสองคนแอบดู
 นายนานแล้วนะ เขาชวนนายหรือเปล่า นพพยักหน้าเป็นเชิงรับ เดชกับเก่งหันหน้า
 มองกัน และพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเดชกับเก่ง แล้วนายตอบว่าอย่างไร
 นพ เราปฏิเสธและเรายังเตือนเขาอีกให้เขาเลิก แต่เขาโกรธและเดินหนีไป เก่งเป่าปาก
 พรวดเหมือนโล่งอก
 เดช แล้วไป
 นพ ถึงแม้เราจะมีเรื่องไม่สบายใจทางบ้านก็ตาม แต่เราก็คิดว่าเราสามารถแก้ปัญหาได้โดย
 ไม่ต้องพึ่งการหยอก ครูเคยสอนไว้ว่า ชีวิตของคนเรานั้นย่อมมีปัญหาและอุปสรรค
 เสมอ การที่เราจะสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ก็ต้องรู้จักที่จะต่อสู้อุปสรรคด้วยตนเอง
 คนที่อ่อนแอเท่านั้นแหละที่จะต้องพึ่งสิ่งเหล่านี้สำหรับชีวิตของเรา ไม่ว่าจะเป็นปัญหา
 หรืออุปสรรคใดๆ แม้ว่าจะมากกว่าที่เราเคยเป็นอยู่ทุกวันนี้เป็นร้อยเท่าสิบเท่า เจ้า
 มหันตภัยเหล่านี้จะไม่มีวันเข้ามาเกี่ยวข้องกับเราได้เป็นอันขาด อย่างน้อยเราจะทำให้
 อะไรก็ตามนึกถึงพ่อแม่ ครูอาจารย์ที่พร่ำสอนเรามา เราจะไม่ทำให้ท่านเหล่านี้ผิดหวัง
 เดช เก่ง นั่งฟังและยิ้มอย่างภาคภูมิใจในเพื่อนของตน
 เดช เราอยากให้วัยรุ่นทั้งหลายมีความคิดแบบเดียวกับนายจะได้ไม่ตกเป็นทาสของกา
 มหันตภัยนี้ แล้วเรื่องไม่สบายใจของนาย นายจะเล่าให้เราฟังได้มัย นพยิ้มมีความสุข
 และพูดว่า
 นพ ได้ซิ เพราะนายทั้งสองเป็นเพื่อนที่มีความหวังดีต่อเราอย่างแท้จริง เอาไว้เย็นนี้แล้ว
 กันนะ นี่ถึงเวลาเรียนแล้วละ เดี่ยวเย็นนี้เราจะเลี้ยงไอศกรีมนายทั้งสองคน
 เก่ง ได้เลย เรากินทุกอย่าง ยกเว้นอย่างเดียวกาว 3k เราไม่เอา ทั้งสามคนหัวเราะพร้อม
 กันพลางลุกขึ้นกอดคอกันไปยังห้องเรียนจนลับตา

ชุดฝึกที่ 10

เรื่อง กว่าจะเป็น พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมทางจิตใจที่จะไม่ใช้ยาเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

กิจกรรม การอภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์ 1. เอกสารเรื่อง “กว่าจะเป็น พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์”

วิธีการ

มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

จุดประสงค์ย่อย เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้
2. ผู้วิจัยแจกเอกสาร “กว่าจะเป็น พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์” และหัวข้อในการอภิปราย

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

จุดประสงค์ย่อย

1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหา

เวลา 25 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 – 10 นาที
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 นักเรียนคิดว่ามีสาเหตุและเหตุการณ์ใดบ้าง ที่อาจทำให้ พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์

หันไปหายาเสพติดได้

1.2 หากนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวด ใช้คำสั่ง ไม่รับฟังความคิดเห็น นักเรียนจะทำอย่างไร

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถาม และช่วยกันสรุป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

จุดประสงค์ย่อย

1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกและอธิบายวิธีการหลบหนีจากการเสพติด
2. เพื่อให้ นักเรียนทราบแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดยาเสพติด

เวลา 10 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับประวัติของ พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์ และประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

“กว่าจะเป็น พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์”

แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ (ศรตรีวิชัย) โรจนสุนันท์ เป็นชาวกรุงเทพฯ จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย แล้วสอบเข้าศึกษาต่อในคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี จนจบแพทยศาสตรบัณฑิต เมื่อปี 2522 ได้รับวุฒิปัตริบัตรผู้เชี่ยวชาญพยาธิวิทยาและอนูมัติบัตรผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์ จากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีเมื่อปี 2525 และ 2538 ตามลำดับ

คุณหมอเริ่มชีวิตการเป็นแพทย์ฝึกหัดที่โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ในปี 2522 จากนั้นรับทุนของโรงพยาบาลพุทธชินราชไปเรียนต่อที่รามาธิบดี กลับมาปฏิบัติงานเป็นพยาธิแพทย์ โรงพยาบาลพุทธชินราช ตั้งแต่ปี 2525 ถึง 2533 จึงย้ายมารับตำแหน่งหัวหน้าหน่วยนิติเวชและหน่วยตรวจศพภาควิชาพยาธิวิทยา โรงพยาบาลรามาธิบดี เคยดำรงตำแหน่ง ประธานสภาอาจารย์รามาธิบดี ในช่วงปี 2541 ถึงปี 2542

หลังจากนั้นได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการแพทยสภาประจำวาระ 2542 ถึงปี 2544 ตำแหน่งสุดท้ายก่อนหมดวาระคือ โฆษกแพทยสภา

ต่อมาในปี 2543 ได้รับการโอนย้ายไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อเตรียมจัดตั้งหน่วยงาน นิติวิทยาศาสตร์ โดยเข้ารับตำแหน่งนายแพทย์ 8 ผู้อำนวยการกองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรองโฆษกกระทรวงยุติธรรมอีกตำแหน่งหนึ่ง และเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2544 ได้รับตำแหน่งล่าสุดเป็นโฆษกกระทรวงยุติธรรม

ในระหว่างเป็นอาจารย์แพทย์ที่รามาธิบดี คุณหมอดพรทิพย์ ได้เคยปฏิบัติหน้าที่เป็น อนุศาสกดูแลและเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาแพทย์ของรามาธิบดีโดยตลอด แม้จะจบการศึกษาไปแล้วก็ตาม

ในด้านชีวิตส่วนตัว คุณหมอเป็นบุตรคนแรกของคุณสาทรและคุณพิสมร (กีระนันท์) ศรตรีวิชัย มีน้อง 3 คน คือ ดร.พรรณทิพา วิเชียรสรรค์ ดร.ฐิติมา ตั้งเลิศไพบุลย์ และนายอาชวิธ ศรตรีวิชัย ล่าสุดในปีนี้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเป็น “คุณหญิง”

คุณหมอสวมสกับคุณวิชัย โรจนสุนันท์ แห่งธนาคารไทยพาณิชย์ มีธิดา 1 คน คือน้องเหิน ด.ญ.ญารวี โรจนสุนันท์ ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

เรื่องราวชีวิตในอดีต พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์ มีพี่น้อง 4 คน เป็นหญิง 3 คนและเป็นชาย 1 คน และการสามคนโตติดกัน คุณแม่จึงส่งไปอยู่ประจำที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย อยู่ตั้งแต่เล็ก ๆ คุณหมอก็เป็นคนหัว ๆ แต่น้องสาวคนที่สามจะเป็นคนเรียบร้อย ตอนเด็กจะไม่ค่อยได้เล่นด้วยกัน แต่จะเล่นกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ตอนที่อยู่โรงเรียน คุณหมอก็มีผลการเรียนธรรมดา แต่น้องสาวทั้งสองคนจะเรียนเก่งมาก ได้รับรางวัลที่หนึ่งประจำชั้นเรียน จนทำให้คุณหมอยากได้บ้าง ก็เลยมีเรื่องเกิดขึ้น คือ ครั้งหนึ่งคุณหมอได้ยินข่าวว่าเพื่อนไปขโมยข้อสอบครู

ความรู้สึกของคุณหมอดอนนั้นคือต้องไปบอกครู แต่ไม่ได้คิดว่าจะทำอะไรเพื่อน แต่อยากให้ผู้ใหญ่เป็นคนสอนเด็กมากกว่า เมื่อถึงเวลาสอบคุณครูใช้ข้อสอบเดิม คุณหมอดัดสินใจออกจากห้องสอบไปหาครูใหญ่เลย เพราะรู้สึกว่าไม่ยุติธรรม กลายเป็นว่าคุณครูมาถึงก็เรียกทุกคนมาถามว่า ใครบ้างที่ไม่เคยโกง เป็นครั้งที่เศร้าที่สุด เพราะมีคุณหมอกคนเดียวที่ไม่เคยโกงและเพื่อนๆ ก็โดนลงโทษ แต่เพื่อนก็ไม่โกรธก็กลับมาดีเหมือนเดิม

คุณหมอได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากคุณพ่อที่เข้มงวดมาก พ่อแม่ต้องถูกเสมอ ตอนเด็กๆ ไม่ค่อยชอบเพราะรู้สึกว่าเข้มงวดเกินไป พวกเราต้องแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบงานต่างๆ เช่น กวาดบ้าน ปลูกต้นไม้ ซักผ้า คุณพ่อก็จะซื้อหนังสือธรรมะมาให้และจัดวันให้ลูกๆ มาอ่าน ส่วนการดูภาพยนตร์ คุณพ่อจะสั่งให้เขียนเรื่องย่อจาก 8 บรรทัด จนถึงสรุปเพียง 1 บรรทัดเท่านั้น จึงทำให้รู้สึกไม่ชอบ ส่วนแม่จะเป็นคนอ่อนโยน ไม่เคยเถียงพ่อ คุณหญิงจะสามารถเล่นกับน้องๆ ได้ต้องเป็นเวลาที่คุณพ่อไม่อยู่บ้าน แต่ทั้งคุณพ่อและคุณแม่เป็นตัวอย่างของความเป็นคนมีเหตุผล

แม้ว่าการเลี้ยงดูของคุณพ่อที่เข้มงวดแต่ก็ทำให้ลูกๆ ทุกคนเป็นคนดี จบปริญญาเอกถึง 2 คน ประกอบอาชีพที่มั่นคง และคุณหมอเองก็ได้เป็นถึง แพทย์หญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ ซึ่งมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ใบงาน

เรื่อง “กว่าจะเป็น คุณหญิงแพทย์หญิงพรทิพย์ โรจน์สุนันท์”

คำสั่ง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่ามีสาเหตุและเหตุการณ์ใดบ้าง ที่อาจทำให้ พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์ หันไปหาอาสาสมัครได้
2. หากนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวด ใช้คำสั่ง ไม่รับฟังความคิดเห็น นักเรียนจะอย่างไร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	อริสสรา พรสุตารัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	23 กุมภาพันธ์ 2517
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 174 หมู่ 7 ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 174 หมู่ 7 ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2539	พยาบาลศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม พระเกียรติ จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร